

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
ĢEOGRĀFIJAS UN ZEMES ZINĀTŅU FAKULTĀTE
ĢEOGRĀFIJAS NODAĻA

**PUSAUDŽIEM DRAUDZĪGAS PUBLISKĀS ĀRTELPAS PLĀNOŠANA:
ZIEPNIEKKALNA APKAIMES PIEMĒRS**

PLANNING TEEN-FRIENDLY PUBLIC SPACE:
THE CASE OF ZIEPNIEKKALLNS NEIGHBOURHOOD

MAGISTRA DARBS

Autore: Alise Zālīte

Stud. apl.: as16138

Darba zinātniskā vadītāja:

Dr. geogr., doc. Anita Zariņa

Darba konsultante:

Dr. stud. Margarita Vološina

RĪGA 2018

ANOTĀCIJA

Mūsdienās svarīgi nodrošināt regulāru pusaudžu iesaisti pilsētplānošanā. Pašlaik Rīgā maz attīstīta jauniešu līdzdalība plānošanas dokumentu izstrādē. Piedāvājot pusaudžiem un citiem iedzīvotājiem iespēju radošā veidā paust viedokli par savu dzīves vietu, pilsēta iegūst labu esošās situācijas pārskatu un redzējumu par pusaudžiem draudzīgas publiskās ārtelpas attīstību.

Pētījumā veikta pusaudžu iesaistes metodoloģijas iestrāde, un veikta tās pielietošana uz Ziepniekkalna apkaimes piemēra. Veidotas rekomendācijas veiksmīgas jauniešu līdzdalības nodrošināšanai un padomi pusaudžiem draudzīgas publiskās ārtelpas attīstībai Ziepniekkalna apkaimē.

Darbs satur 62 lapas, kas ietver sevī 2 tabulas un 23 attēlus. Darbā 9 pielikumi uz 24 lapām.

Atslēgas vārdi: pusaudžiem draudzīga pilsētas plānošana, publiskā ārtelpa pusaudžiem, publiskā ārtelpa apkaimēs, pusaudžu iesaiste, apkaimju plānošana.

ANNOTATION

Nowadays it is becoming increasingly important to involve teenagers in spatial planning. Today the participation of adolescents in the creation of spatial planning documentation is insufficiently developed in Riga. By offering teenagers and other inhabitants the possibility to express their opinion in a creative way, the city obtains a valuable overview about the existing situation and a vision of a teenager-friendly public space development.

The methodology of involvement of teenagers in spatial planning has been developed in this thesis and it was tested on Ziepniekkalns neighborhood as an example. Further recommendations and tips are presented for improvement of the participation of adolescents in spatial planning and development of a teenager-friendly public space in Ziepniekkalns neighborhood.

This thesis contains 62 pages with 2 tables and 23 pictures, also there are 9 attachments on 24 pages.

Key words: teenage-friendly spatial planning, public space for teenagers, public space in neighborhood, participation of teenagers, planning of neighborhood.

SATURA RĀDĪTĀJS

Saīsinājumi	6
Ievads.....	7
1. Teorētiskais pamatojums	8
1.1. Pusaudžu loma pilsētas apkāmes kontekstā	8
1.1.1. Pusaudži, kā īpaša sabiedrības grupa pilsētā	8
1.1.2. Pusaudžu vajadzības pilsētas ārtelpā	9
1.1.3. Ārtelpas ietekme uz pusaudžu dzīvi	10
1.2. Pusaudžu iesaistes principi telpiskās plānošanas procesā.....	12
1.2.1. Pusaudžu līdzdalības nozīme	12
1.2.2. Līdzdalība plānošanā Rīgā un Latvijā	14
1.2.3. Līdzdalība telpiskā plānošanā ārzemēs.....	16
2 Materiāli un metodes	20
2.1 Materiāli	20
2.2. Metodes	20
3. Plānošanas dokumentu izvērtējums.....	26
3.1. Rīgas attīstības un plānošanas dokumenti.....	26
3.2. Komunikācija starp Rīgas pašvaldību un vietējiem iedzīvotājiem	28
3.3. Pusaudžiem domātas infrastruktūras pārklājums Rīgā	30
3.4. Ziepniekkalna plānošanas dokumenti	31
4. Ziepniekkalna publiskā ārtelpa Rīgas kontekstā	32
4.2. Ziepniekkalna apkāmes teritorijas izvēles pamatojums.....	32
4.3. Ziepniekkalna apkāmes raksturojums.....	32
4.4. Ziepniekkalna publiskās ārtelpas attīstība.....	35
4. Publiskās ārtelpas plānošana pusaudžu vecuma grupai.....	38
5.1. Ziepniekkalnā dzīvojošo pusaudžu raksturojums	38
5.2. Pusaudžu vajadzības Ziepniekkalna publiskajā ārtelpā	38
5.2.1. Skolai piegulošās ārtelpas vajadzības	39
5.2.2. Sporta aktivitāšu vajadzības.....	40

5.2.3.	Zaļo telpu vajadzības	40
5.2.4.	Izklaides un interešu izglītības vajadzības	41
5.2.5.	Apbūves un apkaimes labiekārtojuma vispārējas vajadzības	43
5.2.6.	Transporta infrastruktūras vajadzības	44
5.3.	Pusaudžu līdzdalība publiskās ārtelpas plānošanā	44
5.4.	Pieaugušo līdzdalība pusaudžiem draudzīgas publiskās ārtelpas plānošanā.....	48
6.	Rekomendācijas pusaudžiem draudzīgas plānošanas ieviešanai Rīgā un Ziepniekkalnā	52
6.1.	Pusaudžu iesaiste pilsētas telpiskā plānošanā Rīgas apkaimēs	52
6.2.	Pusaudžiem draudzīgas apkaimes attīstība Ziepniekkalnā	52
	Secinājumi	57
	Izmantotā literatūra.....	58
	Pielikumi.....	63

SAĪSINĀJUMI

AP – Rīgas attīstības plāns 2006.-2018. gadam

CSP – Centrālā statistikas pārvalde

ĪD – ģimenes departaments

IKSD – Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departaments

GPS – Globālā pozicionēšanas sistēma (*eng. „The Global Positioning System”*)

LIAS – Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam

LNAP – Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014. – 2020. gadam

MK – Ministru kabinets

MVD – mājokļu un vides departaments

PII – pirmsskolas izglītības iestāde

RAA – Rīgas apkaimju alianse

RD – Rīgas dome

RIAS – Rīgas ilgtspējīga attīstības stratēģija līdz 2030. gadam

RPAD – Rīgas pilsētas attīstības departaments

RPR – Rīgas plānošanas reģions

RTP2006-2018 – Rīgas teritorijas plānojums 2006.-2018. gadam

RTP2030 – Rīgas teritorijas plānojums līdz 2030. gadam

SD – satiksmes departaments

SES – sociāli ekonomiskais statuss

SUS – Stratēģijas uzraudzības sistēma

SPP – “Skolnieks Pētnieks Pilsētnieks” bērnu un jauniešu izglītības projekts par apbūvētās vides veidošanos

TmP – Rīgas tematiskais plāns

VZD – Valsts zemes dienests

IEVADS

Tēmas aktualitāte

Pārejas vecuma posms no bērnības uz pieaugušo ir ļoti svarīgs cilvēka dzīvē. To bieži aizmirst, plānojot pilsētas publisko ārtelpu. Rīgas publiskajā ārtelpā redzami bērnu rotaļu laukumi vecumam līdz 10 gadiem, redzami atpūtas soli, ko vairāk izmanto pieaugušie cilvēki. Pusaudžiem draudzīgas publiskās ārtelpas plānošanā jāietver komplekss pilsētas infrastruktūras risinājums, kas sevī ietver bērniem piemērotu ārtelpu skolas teritorijā, drošu satiksmes regulējumu, ērti sasniedzamas zaļas telpas, apkaimē pieejamas ārpuskolas interešu izglītības iestādes, sporta laukumus un citas brīva laika pavadīšanas iespējas. Pusaudžu vecuma vajadzības publiskajā ārtelpā atšķiras no bērnu vai pieaugušo cilvēku vajadzībām. Latvijā maz pētīta un attīstīta pilsētas telpu plānošana atbilstoši pusaudžu vēlmēm.

Pētījuma izvēlētajā pilotteritorijā pusaudžu iesaiste publisko ārtelpu plānošanā notiek kampaņveidīgi un līdzdalības rezultāti neietekmē turpmākos Rīgas plānošanas dokumentus. Ziepniekkalnā, tāpat, kā citās apkaimēs ar lielu jauniešu skaitu, īpaši svarīgi pievērsties publiskās ārtelpas attīstībai atbilstoši pusaudžu grupas vajadzībām. Skolēnu iesaiste telpiskā plānošanā ir svarīga, lai bērniem veidotos piederība sajūta savai apkaimē un lai būtu lielāka apmierinātība ar dzīves vietu.

Darba mērķis

Izvērtēt pusaudžu līdzdalības iespējas un izstrādāt rekomendācijas pusaudžu iesaistei publiskās ārtelpas plānošanā.

Darba uzdevumi

1. Izpētīt pusaudžu vajadzības pilsētas ārtelpā, analizēt piemērus no Latvijas un ārzemēm par pusaudžu iesaisti telpiskās attīstības plānošanā.
2. Noskaidrot Rīgas plānošanas dokumentu nostādnes un ekspertu skatījumu par pusaudžu iesaisti pilsētas telpu plānošanā
3. Izvērtēt Ziepniekkalna publiskās ārtelpas attīstību pēdējo gadu garumā t. sk. iedzīvotāju/pusaudžu iesaistes kontekstā
4. Izvērtēt nepieciešamību un iespējas veidot īpašas ārtelpas pusaudžiem Ziepniekkalnā.
5. Sagatavot rekomendācijas pusaudžu līdzdalībai publiskās ārtelpas plānošanā un rekomendācijas pusaudžiem draudzīgai publiskās ārtelpas attīstībai Ziepniekkalnā.

1. TEORĒTISKAIS PAMATOJUMS

1.1. Pusaudžu loma pilsētas apkaimes kontekstā

Vairākos pētījumos konstatēta likumsakarība starp apkaimes strukturālām vienībām un bērnu attīstību. Pētījumi par pusaudžu dzīves kvalitāti un apkaimju iedarbību uz bērniem un jauniešiem veikti Austrālijā, Čikāgā, Mičigānā, Dienvidāfrikā, Tanzānijā, Japānā, Lielbritānijā u.c. pasaules vietās (Malone 2002; Sampson et al. 2002; Malone and Runder 2011; Travlou 2003). Bērnu un pusaudžu labsajūta un attīstība lielā mērā ir atkarīga no apkaimes (Sampson et al. 2002). Apkaimes labklājības līmeni spēcīgi ietekmē iedzīvotāju sociālekonomiskais stāvoklis, uzvedības normas, attiecības ģimenē un ar kaimiņiem, savstarpējā uzticība, kā arī vēlme sadarboties ar pilsētas institūcijām (Leventhal and Brooks-Gunn 2000; Sampson et al. 2002).

Jauniešu uzvedību pozitīvi ietekmē apkaimes ar bagātiem kaimiņiem un sociāli aktīviem iedzīvotājiem. Mazāk labvēlīgos apgabalos izplatīta parādība ir skolu pamešana, zagšana, vardarbība un citas kriminālas darbības, kā arī pusaudžu grūtniecība (Brooks-Gunn et al. 1993; Sampson and Raudenbush 1999). Jauniešu veselīgas izaugsmes veicināšanai vēlamas labas attiecības ģimenē un pozitīvs piemērs no vecāku puses. Otrkārt vajadzīgs skolas un apkaimes kopienas atbalsts veselīgai bērnu attīstībai (Youngblade et al. 2007). Pusaudžiem ir svarīgi komunicēt savā starpā, sastapt jaunus draugus un gūt iespēju socializēties (Grinter and Palen 2002). Viens no Lielbritānijā veiktajiem pētījumiem pierādīja, ka laimīgiem jauniešiem bija ievērojami augstākas atzīmes mācībās, labākas sociālās prasmes, vairāk pašcieņas un lielāka kopējā apmierinātībā ar savu dzīvi (Proctor 2010).

1.1.1. Pusaudži, kā īpaša sabiedrības grupa pilsētā

Bērnu attīstību var sadalīt četrās svarīgās vecuma grupās: agrīnā bērnība (0-6 gadi), vēlā bērnība (7-10 gadi), agrīnais pusaudžu vecums (11-15 gadi), vēlālais pusaudžu vecums (16-19 gadi). Katrā vecuma grupā notiek vismaz viena būtiska pārmaiņa bērna dzīvē. Kā piemēram: iestāšanās skolā, bioloģiska nobriešana, pasaules uztveres pārmaiņas, pāreja uz pieaugušo dzīvi, skolas pabeigšana (Leventhal and Brooks-Gunn 2000; Graber and Brooks-Gunn 1996). Šie pārejas posmi¹ ir nozīmīgi bērnu dzīvē, jo pēc pārmaiņām var izmainīties ne tikai ķermenis, bet arī uzvedība.

Pusaudžu vecumu jau sen uzskata par laika periodu, kad indivīdi sāk vairāk uzmanības pievērst sevī izpētīšanai psiholoģiskos aspektos, lai saprastu, kas ir sirdij tuvāks un kā viņi

¹ **Pārejas posms** (eng. „*transition-linked turning point*”) – vecuma posms, kuru raksturo problēmas, kas ir relatīvi universālas, un kuras prasa spēju pielāgoties bioloģiskām, psiholoģiskām un sociālām pārmaiņām (Graber and Brooks-Gunn 1996).

iederas sociālajā pasaulē, kurā viņi dzīvo. Pusaudža vecums ir pašizpētes laiks, kad bērns izzin savu identitāti. Mūsdienās lielākais ieguldījums sevis veidošanā notiek vēlā pusaudžu vecumā, jo pašlaik pagarinājās laiks, kuru bērns pavada izglītības izstādē. Pieaudzis arī vidējais vecums, kad jaunie cilvēki sāk iegūt pastāvīgu darbu un veidot ģimeni (Erikson 1968; Steinberg and Morris 2001; Jencks and Mayer 1900).

Pusaudži novērtē sevi gan globāli, gan vairākās atšķirīgās dimensijās – ārējā izskata, akadēmiskā, sporta, sociālo attiecību un morālās uzvedības (Masten et al. 1995). Pusaudžiem ir svarīgi piederēt grupai ar augstāku statusu. Jauniešiem ar lielāku popularitāti pastāv humora izjūta, viņi vairāk vērsti uz atvērtām un draudzīgām attiecībām un saprātīgu uzvedību. Savukārt atstumtie un noraidītie indivīdi biežāk ir agresīvi, aizkaitināmi, satraukti un jūtās neērti sociālos aspektos (Steinberg and Morris 2001; Whitlock 2007).

1.1.2. Pusaudžu vajadzības pilsētas ārtelpā

Pusaudžim ar katru gadu rodas jauni izaicinājumi un mainās vajadzības. Katrā vecuma posmā pastāv savas nepieciešamības tālākai attīstībai. Pusaudžu vecumā bērniem paliek aktuāls socializācijas jautājums – vajadzība iegūt jaunus draugus, izzināt sevi un cilvēkus sev apkārt. Radošās darbības palīdz attīstīt iztēli un domāšanas spējas. Līdz 15 gadu vecumam aktīvi attīstās un mainās pusaudžu ķermenis: izstiepjas mīkstie audi, veidojas skelets. Pēc 15 gadu vecuma kauli sāk sacietēt un veidojas pieauguša cilvēka stāja. Tāpēc pusaudžu vecumā ir īpaši svarīgi regulāri rūpēties par fizisko stāvokli (Bauģe 2013; Šilvāne 2016).

Jaunieši bieži iesaistītās aktivitātēs ārpus mājām, skolas un citām nodarbību vietām publiskās telpas daļās, kuras nav domātas viņiem vai ir paredzētas citam mērķim, konfliktējot ar citām sociālajām grupām. Bērnu un pusaudžu publiskajā ārtelpā bieži uzskata par pašīviem lietotājiem. Tāpēc jauniešiem rodas vēlme atzīmēt savu vietu pilsētā: konstruktīvā vai destruktīvā veidā. Mūsdienās jaunatnei trūkst piederības un vienlīdzības sajūtas, pusaudžiem nepietiekamā mērā dota izpratne par līdzdalības pasākumiem un atbildību par savu dzīves vietu. Pusaudžiem apkaimes mērogā trūkst kopīgās esamības, ārtelpas pasākumu un kopienas identitātes (Burgmanis 2013; Whitlock 2007).

Ne vienmēr jauniešu vajadzības iespējams apmierināt pietiekamā mērā. Pastāv daudzi faktori, kas ietekmē pusaudža vajadzību īstenošanu. Jaunatnes politikas monitoringa rezultāti (2015) parādīja, ka starp jauniešiem aktuālajām problēmām pusaudži visvairāk norādīja brīvā laika pavadīšanas iespēju trūkumu, alkoholu un bezdarbu. Pusaudžu vecumā bērnam jāsāk mācīties pieņemt lēmumus un ne vienmēr tie ir loģiski pamatoti, jo diezgan bieži bērni ņem piemēru no pieaugušiem. Līdz 15 gadu vecumam pusaudži par būtiskākām problēmām uzskata

smēķēšanu un alkohola lietošanu. Toties jaunieši no 16 līdz 19 gadu vecumam visbiežāk min brīvā laika pavadīšanas iespēju trūkumu un alkohola lietošanu (Bauģe 2013).

1.1.3. Ārtelpas ietekme uz pusaudžu dzīvi

Pētījumi par publiskās ārtelpas kvalitātes ietekmi uz iedzīvotājiem norit jau vairāk kā 70 gadus (Shaw and McKay 1942). Bērnu un pusaudžu attīstības jautājumi lielā mērā aprakstīti Vilsona grāmatā „The Truly Disadvantaged” (Wilson 1987). Savā pētījumā Vilsons daudz pievērsās nabadzīgo apkaimju ietekmei uz bērnu un pusaudžu attīstību. 20. gadsimta sākumā Dženks un Meijers pievērsās apkaimes efekta izvērtējumam, kurā autori galvenokārt apskatīja nabadzīgo rajonu ietekmi uz vietējiem iedzīvotājiem. Tomēr dažos pētījumos apskatīti un aprakstīti arī dažādi sociālie procesi un mehānismi apkaimju robežās (Jencks and Mayer 1900; Sampson et al. 2002).

Apkaimes efekts²

Pusaudži pavada daudz laika ārpus mājām. Tāpēc jauniešu attīstībā lielu lomu spēlē komunikācija ar vienaudžiem, kaimiņiem, skolas darbiniekiem un citām apkaimes struktūrvienībām. Vairākos pētījumos minēts, ka vidēji labvēlīgos reģionos lielāka ietekme uz pusaudžu attīstību ir ģimenēm. Toties nabadzīgos rajonos apkaimē pastāv daudz stiprāka ietekme uz jauniešu dzīvi (Leventhal and Brooks-Gunn 2000; Duncan and Raudenbush 2001). Dženks un Meijers izdala piecas sistēmas, kas strādā starp individuālo uzvedību un apkaimes efektiem (Jencks and Mayer 1900):

- *Institucionālo resursu modelis* – apkaimes resursi var ietekmēt jauniešus ar policijas klātbūtnes palīdzību un ar pieeju mācību un sociālās vides veicinošiem elementiem: parki, bibliotēkas, sabiedriskie centri, kā arī sabiedriskie pakalpojumi, kas veicina veselīgu attīstību;
- *Kolektīvās socializācijas modelis* – apkaimē ietekmē bērnu attīstību ar sociālo organizāciju līdzekļiem, ieskaitot jauniešu pārraudzību un monitoringu. Kā labais piemērs vienmēr pastāv apkaimē dzīvojošo pieaugušo uzvedība;
- *Infekcijas (jeb epidēmijas) modelis* – uzvedības problēmas balstās uz pieņēmumu, ka kaimiņu un vienaudžu negatīvā uzvedība stipri ietekmē un izplatās uz citiem;
- *Konkurences modelis* – kaimiņi vai vienaudži konkurē par ierobežotiem kopienas resursiem;
- *Relatīvā trūkuma modelis* – apkaimes iedzīvotāju dzīves kvalitāte ietekmē indivīdus, jo katrs salīdzina sevi ar citiem kaimiņiem vai vienaudžiem.

² **Apkaimes efekts** (eng. „neighborhood effect”) – tieša vai netieša ietekme uz iedzīvotāju, ņemot vērā apkaimes kopējo SES, kā arī vidējo labklājības līmeni (Leventhal and Brooks-Gunn 2000).

Pēc šo modeļu ieviešanas tie ir vadījuši teorētiskas diskusijas par kaimiņu ietekmi uz bērniem un jauniešiem (Leventhal and Brooks-Gunn 2000).

Negatīva apkaimju efekta ietekme

Vairāku pētījumu rezultātā izveidojās samērā konsekvents faktu kopums, kas attiecas uz apkaimes ietekmi uz bērniem un pusaudžiem (Leventhal and Brooks-Gunn 2000; Sampson et al. 2002; Brooks-Gunn et al. 1993; Sampson and Raudenbush 1999):

- Apkaimes atrašanās vietai ir liela nozīme, jo ģeogrāfiski izolētas apkaimes biežāk ir trūcīgas un tajās biežāk ir nelabvēlīgi apstākļi;
- Vairākās apkaimēs novērojamās sociālās problēmas (noziedzības līmenis, skolas pamešana, slikta apiešanās ar bērniem, zīdaiņu mirstību u.c.) negatīvi ietekmē jauniešu uzvedību;
- Daudzas problēmas uzvedībā saistītas ar nabadzības koncentrāciju apkaimē, zemām nekustamā īpašuma cenām un procentuāli lielu īpatsvaru ar ģimenēm, kurās ir tikai viens no vecākiem;
- Svarīgs ir iedzīvotāju sociālais statuss, ģimenes statuss, tautiskā piederība un vidējie ienākumi.

Pozitīva apkaimju efekta ietekme

Apkaimes ar augstiem SES rādītājiem attur pusaudžus no noziedzības un no bērnu piedzimšanu ārpus laulības. Labvēlīgas apkaimes mudina pusaudžus pabeigt vidusskolu, tādā veidā palielinot pusaudžu nākotnes ienākumus. (Jencks and Mayer 1900).

Skolas efekts³

Sociālie apstākļi nabadzīgos rajonos var ietekmēt bērnu izaugsmi lielākā mērā, nekā bagātās apkaimēs. Vecākiem no nabadzīgām ģimenēm var trūkt zināšanu, lai kļūtu par augstāka sabiedrības slāņa pārstāvjiem, un bērniem jāapgūst šīs zināšanas skolā. Bērni no ģimenēm ar augstiem SES rādītājiem spēj apgūt vajadzīgās prasmes, mācoties no vecākiem (Jencks and Mayer 1900).

Skolas apstākļiem ir liela ietekme uz bērnu labklājību. Bērni no skolām ar augstu SES līmeni strādā un darbojas labāk, nekā skolās ar zemu SES līmeni (Sellstrom and Bremberg 2006). Skolas resursu (skolotāju izglītība, darba pieredze, alga, klašu lielums, materiālais nodrošinājums utt.) daudzumam ir ciešā saikne ar skolēnu panākumiem (Greenwald et al. 1996).

³ **Skolas efekts** (eng. „school effect”) – mācību iestādes ietekme uz bērnu un pusaudžu attīstību, balstoties uz skolas personālu, uzvedības normām un SES (Jencks and Mayer 1900).

Mācību iestādēs, kur pastāv labas attiecības starp skolotāju un skolēniem, bērnu labklājība uzlabojas (Konu et al. 2010). Mazākas skolas ar mazākām klasēm ļauj bērniem labāk attīstīties un sasniegt augstākus attīstības rezultātus (Greenwald et al. 1996).

Ģimenes efekts⁴

Lielā mērā pusaudžu attīstību ietekmē ģimene. Svarīga ir vecāku izglītība un sociālais stāvoklis, ģimenes izmērs, ģimenes struktūra, mājās iekārtojums un kārtība tajā, pieejamā literatūra mājās, svešvalodas lietošana mājās. Ģimenes īpašībām ir liela ietekme uz bērnu dzīves iespējām. Ģimenes īpašības nosaka to, kurā vietā dzīvo bērni. Tas nozīmē, ka bērni, kuri dzīvo bagātos apvidos, zināmā mērā atšķiras no bērniem, kuri attīstās nabadzīgos apvidos, pat ja nepastāvētu “apkaimes efekta”. Skolēniem no ģimenēm ar augstiem SES rādītājiem ir ietekme uz klases biedriem gan no nabadzīgām ģimenēm, gan no pārticīgām ģimenēm: tie mudina klases biedrus vairāk mācīties pamatskolā, pabeigt vidusskolu un sākt dzimumdzīvi vēlāk (Jencks and Mayer 1900).

Vienaudžu ietekme

Toties pārejas posmā no bērna uz pieaugušo jaunieši daudz vairāk pavada vienatnē vai ar draugiem. Šajā periodā ievērojami samazinās laiks, kuru pusaudži pavada kopā ar vecākiem (Larson & Richards 1991). Vienaudži iedarbojas viens uz otru vairākos veidos (Steinberg and Morris 2001):

- Vienaudži ietekmē akadēmiskus panākumus un sociālo uzvedību, kā arī vienaudžu ietekme var novest pie tādām problēmām, kā narkotiku lietošana, smēķēšana, alkohola lietošana un likumu pārkāpšana;
- Lielākā daļa no pusaudžiem pakļaujas vienaudžu ietekmei, jo apbrīno un ciena viņu viedokļus;
- Pusaudži bieži izvēlas draugus ar līdzīgu uzvedību un identitāti;
- Jūtīgums pret vienaudžu ietekmi nav konstants. Svarīgi ņemt vērā pusaudžu vecumu, personību, socializācijas vēsturi un vienaudžu uztveri. Visvairāk indivīdi pakļaujas ietekmei vecumā starp 14 un 16 gadiem.

1.2. Pusaudžu iesaistes principi telpiskās plānošanas procesā

1.2.1. Pusaudžu līdzdalības nozīme

Mūsdienās ir svarīgi telpiskās attīstības plānošanā iesaistīt vietējos iedzīvotājus, kopā ar tiem veidojot kvalitatīvu un pārdomātu dzīves vidi. Sabiedrības iesaiste notiek formālā veidā un ne vienmēr sabiedrība ir apmierināta ar gala rezultātu (Aptauju Centrs 2013). Pusaudžu

⁴ **Ģimenes efekts** (eng. “*family effect*”) –ģimenes struktūras ietekme uz bērnu izaugsmi un attīstību (Jencks and Mayer 1900).

iesaiste telpiskās attīstības plānošanā ir īpašs un specifisks virziens, kas Latvijā ir maz attīstīts (Rīgas dome 2014; Rīgas dome 2009). Jauniešu domas bieži atšķiras no pieaugušo skatu punkta. Atvērto diskusiju trūkums rada stipru pārliecību, ka pieaugušie zina, kas pusaudžiem ir labāks. Tomēr bērni un pusaudži vislabāk par citiem zina savas vajadzības un vēlmes. Pusaudžu iesaiste palīdzētu veidot dinamiskas, jauniešiem domātas telpas (Latvijas Republikas Saeima 2010). Iesaistei jābūt radošai atbilstoši pusaudžu spējām. Iesaiste sagatavo jauniešus tālākai aktīvai darbībai dzīvē un parāda katra indivīda tiesības un iespējas plānošanas dokumentu ietekmei. Tas būtu papildus virziens pilsētas telpu attīstībai. Plānošanas dokumentos ir maz apskatīta pusaudžu loma telpiskās attīstības plānošanas jomā. Iesaistot pusaudžus plānošanas procesā paaugstinātos kopīgais iedzīvotāju apmierinātības līmenis, rastos jauniešu ieinteresētība savas dzīvesvietas apkārtnes sakopšanā. Pusaudžu iesaiste pilsētplānošanā palīdzētu attīstīties jauniem prātiem, veicinātu radošo domāšanu. Šajos pasākumos pusaudži iegūtu jaunu pieredzi un telpiskās attīstības plānotāji iegūtu informāciju par pilsētā trūkstošo sastāvdaļu. Kopumā iesaiste veidotu vienotu veidolu, kas risina pilsētelpu attīstību, pamatojoties uz telpu lietotāju vajadzībām.

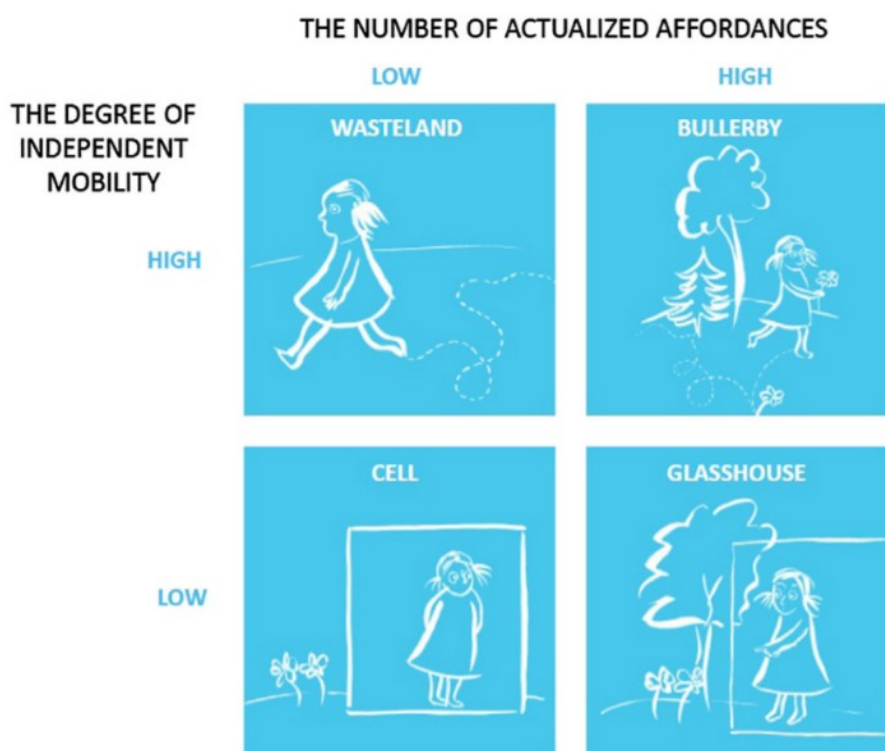
Jaunieši bieži ir spiesti iesaistīties aktivitātēs ārpus mājām, skolas un citām formālo nodarbību vietām publiskās telpas daļās, kuras nav veidotas viņiem vai ir paredzētas citam mērķim, konfliktējot ar citām sociālajām grupām (Burgmanis 2013).

Nozīmīga loma ir pieaugušo attieksmei pret pusaudžiem ārtelpā, pusaudžiem domātas ārtelpas pieejamībai un iespējai ietekmēt to, kā izskatīsies pusaudžiem paredzētās vietas (Whitlock 2007). Pastāv Bulerbija modelis (sk. 1.1. att.), kas raksturo jauniešiem draudzīgas pilsētas struktūru, izmantojot divus kritērijus: patstāvīgas mobilitātes iespējas un pieejama vide. Bulerbija tipa vide raksturo pozitīvu ietekmi uz jauniešiem: iespēja gūt jaunas zināšanas un iepazīt pasauli atkarīga no iespējas pašam pārvietoties un izmantot apkārt esošus pakalpojumus. Vides un pakalpojumu pieejamība un drošība motivē jauniešus tālākai ārtelpas izmantošanai (Broberg et. al. 2013).

Pusaudžiem ir ļoti nozīmīgi būt daļai no kopienas. Ir svarīgi nodrošināt jaunatnes sasaisti ar lielākām grupām. Pētījumi liecina, ka pusaudžu sasaisti ar kopienu ietekmē (1) pusaudžu un pieaugušo pieredzes apmaiņas kvalitāte, (2) vietu pieejamība radošai līdzdalībai, (3) labi reklamētas iespējas nozīmīgu ieguldījumu piedāvājumā, (4) drošība, (5) atvērtas un drošas publiskās vietas, (6) pusaudžu zināšanas par kopienas pasākumiem, (7) izpratne par pusaudžu ietekmi uz sabiedrības politiku. Lai justos gaidīti ārtelpā, viņiem regulāri jābūt iesaistītiem ārtelpas pasākumos (Steinberg and Morris 2001; Whitlock 2007).

Indivīdi ir iesaistīti pastāvīgā apmaiņā ar apkārtējo vidi pat tad, kad tas ir šķietami neredzami. Veiksmīgai pusaudžu sasaistei ar komūnu ir svarīgi:

- Nodrošināt kopienā savstarpējo uzticību, rūpes un cieņu;
- institūcijām un pilsētas politikai jāuzsver katra cilvēka ieguldījumu vērtību;
- kad ir stipra nepieciešamība vietas attīstībā, ir svarīgi veidot sarunas par dzīves telpu un dot iespēju attīstīt kopienas sociālo kapitālu un pilsonisko identitāti plašākā sabiedrībā;
- kolektīvai identitātei ir svarīga nozīme atsevišķos attīstības procesos un rezultātos (Whitlock 2007).

1.1. att. Bērniem draudzīgas pilsētas Bulerbija modelis (Broberg et. al. 2013)

1.2.2. Līdzdalība plānošanā Rīgā un Latvijā

Latvijā un Rīgā pastāv vairāki politiskie instrumenti pusaudžu līdzdalības veicināšanai. Jaunatnes likumā (2008) dotas norādes jauniešu līdzdalības veicināšanai un jaunatnes politikas īstenošanai. Izglītības un zinātnes ministrija īsteno trīs līdzdalības mehānismus: (1) strukturētais dialogs, kura mērķis ir iesaistīt pusaudžus politisko dokumentu izstrādes procesā, kas skar pašus jauniešus; (2) jaunatnes konsultatīvā padome, kas sekmē jauniešu līdzdalību sabiedriskajā dzīvē un politisko lēmumu pieņemšanā; (3) nacionālo jaunatnes forumu rezolūcijas, kas veicina jauniešu un dažādu institūciju sadarbību plānošanas dokumentu izstrādē un īstenošanā (Jaunatne 2017).

Pusaudži labprāt iesaistās kultūras, izklaides un interešu pasākumos. Aktīvākie ir bērni vecumā no 13 līdz 15 gadiem. Laika posmā starp 2010. un 2015. gadu jauniešu līdzdalība pieaug sociālās, skolas un interešu aktivitātēs, bet samazinājusies politiskās aktivitātēs. Pēc

jaunatnes politikas monitoringa rezultātiem (2015) pusaudži vēlas vairāk laika pavadīt, nodarbojoties ar sportu, esot ar ģimeni un draugiem, ceļojot, ejot uz kino vai teātri, bet šīs aktivitātes norādīja, ka pašlaik nepieejamas.

Daugavpils pagalms

1.3. att. Daugavpils pagalma sakopšanas talkas (Feldmanis 2015).

Vairākus gadus Latvijā notika Lielās talkas pagalmu konkurss, un 2015. gads bija pēdējais, kurā ierīkoja konkursā vinnējušos projektus. Tostarp labiekārtoja arī pagalmu Daugavpilī Cēsu ielā 14, 16 un 16a. Kopš projekta sākumā bija iesaistīti vietējie iedzīvotāji, studenti un pašvaldības pārstāvji ar kuriem notika vairākas sanāksmes ideju meklēšanai par iespējamajiem pagalma attīstības scenārijiem. Galvenais projekta mērķis bija veidot bērniem draudzīgu vietu. Vienā no īstenošanas dienām bērni (aptuveni no 8 līdz 13 gadiem veci) no materiālu atlikumiem izveidoja sev „māju”, labiekārtojot tās ieejas durvis un iekšpusi, kas aplicina pusaudžu vajadzību pēc savas telpas (sk. 1.3. att.). Talkas laikā bērni paši iniciēja un īstenoja citus labiekārtošanas darbus ar pusaudžu palīdzību. Pēc projekta īstenošanas tuvākajā apkārtnē realizēja arī citi sakopšanas projekti.

Alekša skvērs

2014. gadā Rīgā ir realizēts pirmais projekts, kurā projekta sākuma, darba procesa un īstenošanas laikā iesaistījās nevalstiskās organizācijas sadarbībā ar pašvaldību un ar aktīvu vietējo iedzīvotāju līdzdalību (sk. 1.2. att.). Projektā notika liela mēroga ideju radīšana, vairākas sakopšanas un ierīkošanas talkas. Organizatoru mērķis bija radīt īpašu vietzīmi ar pārdomātu funkcionalitāti un atsauci uz apkaimes identitāti. Alekša skvērs bija atvērts 2014. gada 1. maijā Sarkandaugavā un sekmēja tālāko attīstību tuvākajā apkārtnē. Pašlaik, pēc 3 gadiem, skvērs svinēja 3 gadu jubileju. (Turlaja 2017).

1.2. att. Ideju radīšanas un projekta realizēšanas process Alekša skvērā (Turlaja 2017).

Sarkandaugava jau sen ieguva aktīvas Rīgas apkaimes statusu. Apkaimes plānojums līdzīgi kā citās Rīgas vietās ir vecmodīgs un vairs neatbilst strauji augošam mūsdienu ritmam. Tā publisko ārtelpu nevar nosaukt par pusaudžiem draudzīgu. Toties apkaimē pastāv vairāki jauniešu centri, kas padara šo vietu vairāk piemērotu pusaudžiem un jauniešiem. Sarkandaugavā izvietojas viens no diviem reģionālas nozīmes sporta centriem un bērnu un jauniešu centrs “Laimīte” (Turlaja 2018).

Sarkandaugavas aktivitātes un pasākumi ir vērsti uz visām vecuma grupām, ieskaitot pusaudžus. Pamata uzstādījums Sarkandaugavas biedrībai – atvērtība visam un visiem. Iedzīvotāju iesaiste notiek ar visām vecumā grupām. Tādā veidā var ne tikai attīstīt apkaimi, bet arī stiprināt kopienas sajūtu un saites starp dažādām paaudzēm. Pārsvārā no apkaimes pasākumos iesaistītajiem dalībniekiem puse ir jaunieši un puse – pieaugušie. Biedrība cenšas organizēt pasākumus, kuri orientēti uz visām vecuma grupām. Izņēmuma gadījumi ir vienreizējas aktivitātes. Kā piemēram, Alekša skvēra 3. gadu jubilejai kā dekorāciju veidotāji bija piesaistīti bērni un pusaudži no Sarkandaugavas bērnu un jauniešu centra “Laimīte”. Apkaimes kontekstā nav veidotas speciālas pusaudžiem domātas publiskas vietas, jo ārtelpai jābūt domātai priekš visiem, īpaši neizdalot atsevišķu vecuma vai interešu grupu. Iedzīvotāju iesaistes pasākumi notiek profesionālo telpisko plānotāju vadībā un vēlāk, apkopojot iegūtos datus, biedrība virza tālāku publiskās ārtelpas attīstību. Vienīgais uz pusaudžiem vērsts projekts notika 2016. gadā, kad Sarkandaugavas biedrība kopā ar Homo ecos izstrādāja rokasgrāmatu “Jauniešu telpa pilsētā. Zaļā rokasgrāmata”. Tajā bija apvienoti labās prakses secinājumi pēc vairākiem projektiem Latvijā, Baltkrievijā un Somijā (Turlaja 2018; Pētersone 2016).

1.2.3. Līdzdalība telpiskā plānošanā ārzemēs

Pasaulē nav vienota modeļa bērniem un jauniešiem draudzīgas pilsētas izveidei. Pilsētas izmanto dažādas metodes jauniešiem draudzīgas pilsētas plānošanā un īstenošanā. Pētnieciska darba ietvaros apskatīti piemēri dažāda mēroga pusaudžu iesaistes pasākumiem.

Saint Paul – Union Park (ASV)

cilvēki ar dažādām tradīcijām un kulturālām vērtībām (sk. 1.5. att.). Darbnīcas dalībniekus aicina piedalīties dažādās spēlēs, diskusijās un lēmumu pieņemšanā, lai attīstītu Karl-Marx-Straße (Rohde 2013)

Colorado – Boulder Valley School District (ASV)

Pilsētā Boldera vairākas struktūrvienības (pašvaldība, universitāte, nevalstiskas organizācijas, skolas utt.) apvienojās, lai integrētu jauniešu idejas pilsēttelpu attīstības plānā un piešķirtu apkaimē savu identitāti. Pusaudžu iesaistei (sk. 1.6. att.) bija izmantotas vairākas metodes:

1. Darbības grupas no enerģiskiem un ieinteresētiem skolēniem. Katrai grupai bija doti savi uzdevumi: (1) grupa „Sapņotāji” zīmēja savas idejas profesionālo mākslinieku uzraudzībā. Pēc skolēnu darba mākslinieki palīdzēja izveidot kopīgo attīstības koncepciju; (2) biznesa grupa veica liela mēroga aptaujas ar apkaimē esošiem uzņēmējiem un sniedza rekomendācijas bērniem draudzīgas uzņēmējdarbības attīstībai; (3) nakts dzīves grupa veica nakts dzīves iespēju izpēti jauniešiem un drošas nonākšanas mājās iespējas pēc nakts pasākumu apmeklēšanas;

2. Stāstīšana – speciāli izveidotā platformā skolēni varēja rakstīt savus stāstus un idejas par apkaimi. Katra semestra beigās viens no skolēniem uzstājās pašvaldībā ar savu stāstu;

3. Bērnu un jauniešu tiesības – vieslekciju vadīšana par jauniešu tiesībām;

4. Iedzīvotāju teritorijas plānošana – intervijas ar vietējām ģimenēm par brīvā laika pavadīšanu; rāmju izmantošana „labo” un „slikto” vietu fotofiksācijai (Victoria et. al. 2013).

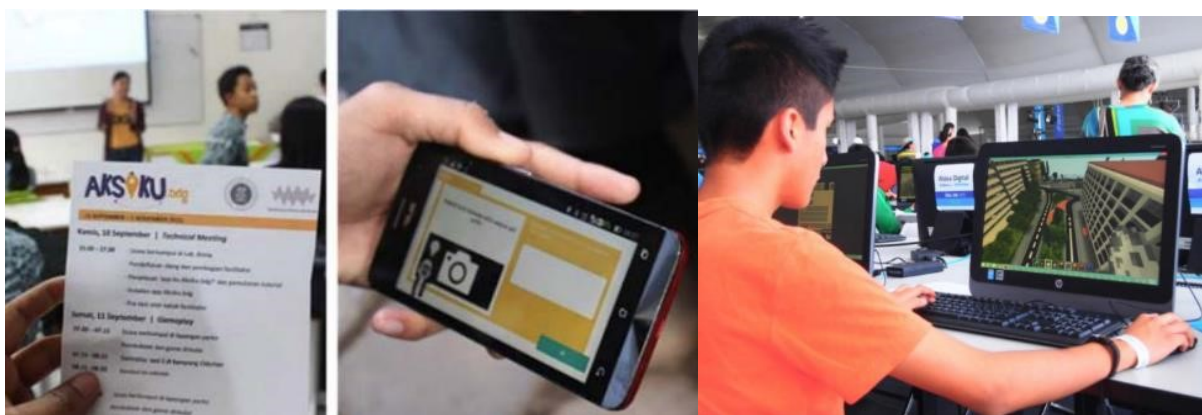
1.6. att. Bērnu un pusaudžu līdzdalība apkaimes Boulder Valley School District plānošanā (Victoria et. al. 2013)

Pēc visiem augstāk minētiem iesaistes pasākumiem pusaudžus prasīja atzīmēt metodes, kuras viņiem patika un kuras nepatika. Daudziem skolēniem patika foto rāmju uzdevumi un objektu apsekošana, dažiem patika projektu izklāstīšana pašvaldībā, bet lielai daļai nepatika publiskās sapulces un interviju veikšana. Projekta beigās pasākuma organizatori iepazīstināja pašvaldību ar jaunu pusaudžu iesaistes metodi „Pilsēta, kā spēle” (eng. „City as Play”). Galvenais uzdevums bija novietot apkaimē atrastos priekšmetus uz izdrukātas ortofotogrāfijas,

iztēlojoties izmantošanas veidu jauniem pilsētas elementiem. Viens no galvenajiem projekta secinājumiem ir tas, ka ne vienmēr jauniešu formāla iesaiste dos rezultātus. Lai panāktu efektīvu pusaudžu iesaisti ir jāapmeklē vietās, kur pusaudži uzturas. Dialogam jābūt vērstam uz pusaudžiem, nevis pieaugušiem vai pašvaldību. Jauniešiem jābūt drošība un pilsētas atbalsts (Victoria et. al. 2013).

Mūsdienu pusaudžu dzīve arvien vairāk sasaistās ar virtuālo pasauli. Digitālā vide attīstās ātrāk par citām nozarēm. Paplašinātas realitātes spēles⁵ piedāvā plašas iespējas iedzīvotāju iedarbībai ar pilsētvidi (Mesárošová and Hernández 2015). Vienas no populārākām spēlēm, kas ieguva lielu novērtējumu un atzinību starp Latvijas jauniešiem 2016. gadā – geokešings⁶ un vēlāk - Pokemon Go.

Paplašināto realitāti jau izmanto ārvalstīs, lai iesaistītu pusaudžus pilsētas telpu plānošanā (sk. 1.6. att.). Iegūto datu skaits ievērojami pieaug, izmantojot mobilo ierīču aplikācijas un datora programmas. Indonēzijā izveidoja speciālu aplikāciju, lai ar ārtelpas plānošanu saistītie studenti varētu līdzdarboties pilsētas plānošanas (Argo et.al. 2016).

1.7. att. Digitālo tehnoloģiju izmantošana jauniešu iesaistei pilsētplānošanā (Argo 2016; Westerberg and Heland 2015).

Digitālās tehnoloģijas lieto arī lai uzrunātu jauniešus plānot publiskās ārtelpas. Tā uzņēmums „UN-Habitat” izmantoja starp jauniešiem populāro spēli Minecraft iesaistei pilsētas izveidē. Izmantojot ārtelpas būvēšanas datora programmu jaunieši rādīja un prezentēja savas idejas pašvaldībām un citām instancēm. Pēc projekta izmēģinājuma Kenijā un Nepālā, šo metodi izmantoja daudzās citās valstīs – tādās, kā Nigērija, Somālija, Kosava, Peru, Haiti, Meksika u.c (Westerberg and Heland 2015).

⁵ Paplašinātas realitātes spēle, jeb (eng. „*Augmented Reality Game*”) – uz ģeolokāciju balstīta interaktīvas realitātes platforma, kas veido sajaukumu starp esošo pilsētvidi, digitālo pasauli un iedzīvotājiem (Mesárošová and Hernández 2015)

⁶ Geokešings, jeb Slēpņošana (eng. „*Geocaching*”) – „dārgumu” paslēpšana, publicējot koordinātes internetā, lai citi cilvēki var tos atrast, izmantojot GPS.

2 MATERIĀLI UN METODES

2.1 Materiāli

Plānošanas dokumenti un zinātniskie raksti

Darbā izmantotas un analizētas pamatnostādnes Rīgas pašvaldības plānošanas dokumentos: apstiprināto un izstrādes stadijā esošā teritorijas plānojumā, ilgtspējīgā attīstības stratēģijā, attīstības plānā un to rīcības plānā, kā arī pārskatīti ar darba tēmu saistīti likumi. Atbilstoši darba tēmai pētīti arī Jaunatnes politikas dokumenti un iepriekšējie Rīgas projekti ar pusaudžu iesaisti telpiskā plānošanā. Pilnvērtīgam ieskatam uz pusaudžu dzīves aspektiem publiskajā ārtelpā un ikdienā pētīti zinātniskie raksti no Latvijas un no ārzemēm.

Statistikas dati

Lai iegūtu informāciju par pētāmas teritorijas iedzīvotājiem, to etnisko sastāvu, tautisko piederību, vecuma grupām, iedzīvotāju apmierinātību ar dzīves vidi apkaimē lietoti dažādi statistikas datu avoti: CSP, RD projekts „apkaimes.lv”, iedzīvotāju vērtējums no SUS, iestāžu katalogs no IKSD.

Kartogrāfiskie materiāli

Ziepniekkalna apkaimes telpiskās struktūras analīzei un pusaudžu iesaistes pasākumiem izmantoti kartogrāfiskie materiāli no Rīgas plānošanas dokumentu grafiskām sadaļām. Maģistra darbā iekļautās shēmas veidotas, par pamatu ņemot Karšu izdevniecības “Jāņa sēta” tiešsaistes karti (Karšu izdevniecība 2018). Aktuālo projektu apzināšanai izmantots būvprojektu meklētājs no RPAD, intervija ar LabieKoki. Zemes vienību īpašuma piederības informācija izmantota no VZD mājaslapas. Kartoshēmu un citu ilustratīvu materiālu izveidei izmantotas brīvas pieejas un atvērtā koda vektora un rastra grafikas rediģēšanas programmas Inkscape un GIMP.

2.2. Metodes

Teritoriju apsekošana

Ziepniekkalna apkaimes teritorija apsekota 2018. gada aprīlī un maijā. Veiktas fotofiksācijas un gūts priekšstats par pusaudžu visbiežāk izmantotajām publiskajām ārtelpām. Apzinātas pusaudžu esošas un potenciālās iespējas brīva laika pavadīšanai publiskā ārtelpā. Veikta ielas mākslas un grafiti analīze, apzināti svarīgie momenti pusaudžu dzīvē, ko viņi mēģina parādīt uz publiski pieejamām ēku sienām.

Piemēru analīze

Maģistra darbā apskatīti vairāki piemēri no Latvijas un no ārzemēm par pusaudžu iesaistes pasākumiem telpiskā plānošanā un teritorijas attīstībā. Novērtēti veiksmīgie risinājumi pusaudžu iesaistes pasākumiem un veidota metodoloģija jauniešu iesaistei šī darba ietvaros.

Dažas no piemēros apskatītām metodēm izmantotas tikai daļēji, ņemot vērā pilotteritorijas īpatnības, tajā dzīvojošo bērnu raksturojumu un publiskās ārtelpas drošību.

Intervijas un diskusijas ar ekspertiem

Darba izstrādes laikā novadītas vairākas sarunas vietējiem Ziepniekkalna aktīvistiem un ar speciālistiem, kuri saistīti ar pilsētas plānošanu un pusaudžu iesaisti telpiskā attīstībā (sk. 1. pielikumu). Apmeklētas citu NVO organizētās diskusijas un sapulces, kuras saistītas ar darba tēmu. Autore novadīja intervijas ar sekojošiem ekspertiem:

- Guntars Ruskuls – stratēģiskās vadības pārvaldes vadītāja p.i. RPADā;
- Alija Turlaja – Sarkandaugavas attīstības biedrības un RAA valdes locekle;
- Indra Ķempe – projekta “Skolēns Pētnieks Pilsētnieks” koordinatore;
- Helēna Gūtmane – ainavu arhitekte, projekta “Radi Rīgu!” organizatore;
- Sergejs Verhovskis – Rīgas 95. vidusskolas direktors;
- Maija Berķe – Rīgas 95. vidusskolas latviešu valodas skolotāja.
- Kaspars Jansons – biedrības “Ozolciema iela 18” valdes loceklis (Rīgas garākā ēka, jeb “Lielais Ķīnas mūris”)

Citu institūciju apmeklētās diskusijas:

- RD Vienotības frakcijas sadarbībā ar Rīgas Apkaimju aliansi organizēta apaļā galda diskusija “Kā var uzlabot Rīgas pašvaldības darbu ar apkaimju organizācijām?”
- SIA “LabieKoki” organizēta atvērta diskusija ar vietējiem iedzīvotājiem par Dienvidu tilta 3. kārtas būvniecības projektu – Dienvidu tilta un Vienības gatves savienojums.
- Jāņa Ķīnasta vadīta diskusija par dzīves kvalitāti Ziepniekkalnā – organizēta sarunu festivāla LAMPA iesildīšanas ietvaros.

Diskusiju veidā saprastas akutālās problēmas Rīgas apkaimēs, iegūti viedokļi par pusaudžiem domāto pilsēttelpu kvalitāti Rīgas apkaimēs un Ziepniekkalnā. Iegūts dažādu profesionāļu viedoklis par īpaši pusaudžiem domātas ārtelpas nepieciešamību pilsēttelpā.

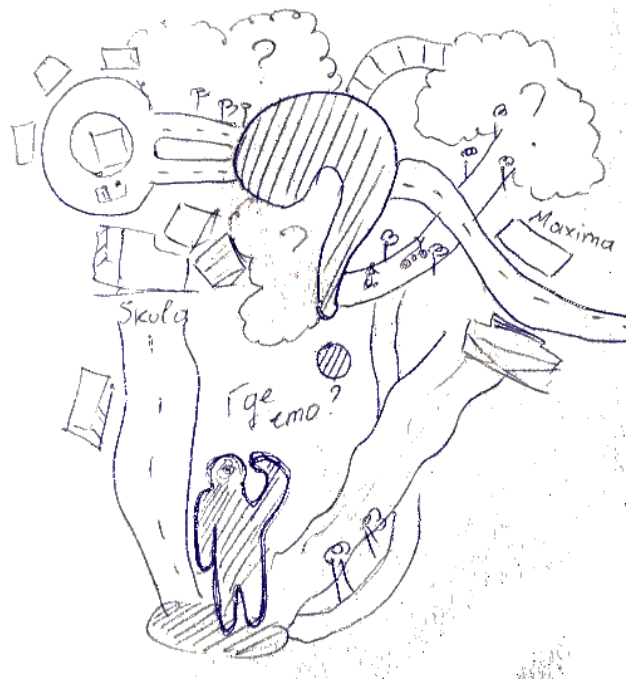
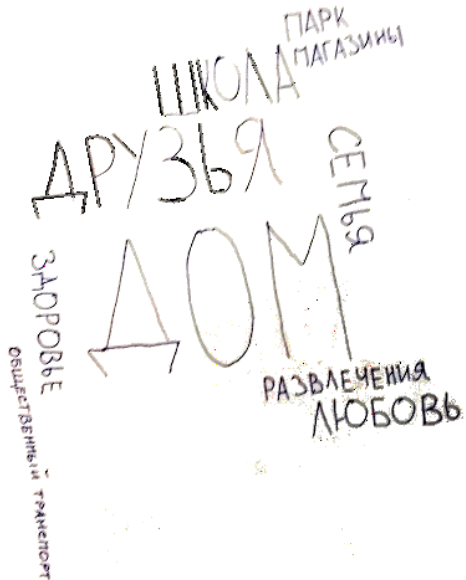
Anketas

Vietas plānošanai svarīgi piesaistīt visus apkaimes iedzīvotājus, lai apkaimes lietotāji būtu apmierināti ar mājai piegulošas teritorijas attīstības un izaugsmes rezultātiem. Tāpēc maģistra darba ietvaros veiktas aptaujas pusaudžiem (no 5 līdz 10 klasei); skolotājiem; vecākiem un citiem interesentiem (sk. 2. pielikumu). Anketās piedalījās gan Ziepniekkalna vietējie iedzīvotāji, gan arī cilvēki, kas dzīvo citur un regulāri apmeklē Ziepniekkalnu darba, mācību vai citu iemeslu dēļ. Kopējs aizpildīto aptauju skaits – 316. Anketas vietējiem iedzīvotājiem

varēja aizpildīt atvērtās diskusijas laikā. Saņemtas atbildes no dažādu vecumu iedzīvotājiem: 43 anketas uz izdrukāta materiāla un 33 digitālas anketas. Skolotāju anketēšana veikta Rīgas Pārdaugavas pamatskolā 7. maijā un saņemtas 31 aizpildītas aptaujas. Skolēnu aptaujas veiktas 8. maijā Rīgas Pārdaugavas pamatskolā ar 83 aizpildītām aptaujām un 11. un 14. maijā – Rīgas 95. vidusskolā ar 116 aizpildītām aptaujām. Kā rezultāts iegūts skatījums uz pusaudžu vajadzībām un vēlmēm, kā arī kopīgais vietējo iedzīvotāju vērtējums par pusaudžiem piemērotu ārtelpu pilotteritorijā. Iegūti dati par Ziepniekkalna apkaimes drošību, galvenajām jauniešu pulcēšanās vietām un citiem jautājumiem par pusaudžu brīva laika pavadīšanu ārtelpā. Kā atvērtās diskusijas pasākuma paplašinājums tika izvietotas tādas pašas anketas digitālā formātā un saņemtas atbildes no 33 cilvēkiem.

Mentālās kartes

Dažādu pasākumu ietvaros iedzīvotājiem bija dots uzdevums uzzīmēt Ziepniekkalna “sajūtu karti” pēc atmiņas (sk. 2.1. att.). To varēja izpildīt vairākos veidos: ar zīmējumu palīdzību, ar vārdiem, ar tekstu, ar simboliem vai mutiski izstāstīt, ja cilvēkam bija ļoti maz laika. Āra pasākuma laikā 29. aprīlī 13 bērni attēloja to, kas viņuprāt veido apkaimi un to kam šeit vajadzētu būt. Skolotāju un skolēnu mentālo karšu izveidei bija paredzētas atsevišķas tikšanās reizes: sākumā priekš skolotājām, pēc tam priekš bērniem. Rīgas Pārdaugavas pamatskolā 7. maijā mentālās kartes uzzīmēja 33 skolotājas, kuras attēloja ne tikai galvenās apkaimes vietzīmes, bet arī apkaimes radītās emocijas un nākotnes sapņus par labāko dzīves un darba vietu. 8. maijā Pārdaugavas skolas bērni (no 5 līdz 9. klasei) izveidoja 87 sajūtu kartes. 9. maijā vadīta “sajūtu diskusija” Rīgas 95. vidusskolas skolotājām, kuras laikā saņemti viedokļi no 28 skolotājām mentālo karšu un atklātas diskusijas veidā. 14. maijā 95. skolas bērni (no 5 līdz 10. klasei) izveidoja 65 sajūtu kartes. Rīgas 95. vidusskolā kartes saņemtas no 136 skolēniem. Sajūtu kartēs bērni un pieaugušie attēloja sev svarīgas atpūtas un pulcēšanās vietas. Cilvēki dalījās ar savu apkaimes nākotnes redzējumu un pie sevis lolotiem sapņiem par to, kā būtu jāizskatās ārtelpai, kurā viņi dzīvo, mācās vai strādā. Mentālajās kartēs radoši izpaudās cilvēki no 6 gadu vecuma līdz pat vecumdienām. Sākotnēji ar mentālo karšu palīdzību bija mērķis uzzināt galvenās pusaudžu pulcēšanās vietas un vajadzības šo vietu uzlabojumiem. Zīmējumos parādījās konkrētas atpūtas un pulcēšanas vietas, fiziski novecojušas teritorijas, personīgas vērtības, kas saistās ar apkaimi, izmisīgi iedzīvotāju lūgumi uzlabot visu Ziepniekkalnu un citi apkaimes aspekti.

2.1. att. Pusaudžu sajūtu kartes fotokolāža

Atvērtā diskusija „Vai Ziepniekkalns ir domāts pusaudžiem?”

2018. gada 29. aprīlī no 11:00 līdz 14:00 autobusa pieturā "Spulgas iela" (kad. Nr. 0100 079 9999) notika autores rīkots pasākums, kas aicināja paust savu viedokli par Ziepniekkalna publiskās ārtelpas kvalitāti un piemērotību bērnu un pusaudžu vecuma grupai (sk. 2.2. att.). Pasākuma mērķis bija noskaidrot vietējo iedzīvotāju viedokli par pusaudžiem domāto ārtelpu. Uz āra pasākumu bija aicināti pusaudži, bērni, ģimenes, vietējie iedzīvotāji un citi interesenti. Diskusija bija saskaņota ar Rīgas pilsētas izpilddirektora vēstuli Nr. RD-18-144-ap (Ločmelis 2018). Notikuma vieta bija izvēlēta apkaimes centrā – pēc vairākkārtējas apkaimes apsekošanas Spulgas ielas pieturā bija novērotas ievērojamas cilvēku plūsmas brīvdienās. Cilvēku informēšanai par pasākumu bija izvietota afiša (sk. 3. pielikumu) krievu un latviešu valodās ar pamata informāciju Rīgas 95. vidusskolā, Rīgas Ziepniekkalna sākumskolā, Rīgas 94. vidusskolā, publiskā transporta pieturās un citās publiski pieejamās reklāmas izvietojuma vietās. Kā arī reklāma par pasākumu bija izvietota tīmekļa vietnē www.e-skola.lv (Vilde 2018), izsūtīta Rīgas 95. vidusskolas vecākiem (Verhovskis 2018) un ievietota lielākajās Ziepniekkalna Facebook grupās. Atvērtā diskusija bija plānota 50 cilvēkiem, bet kopumā aktīvi piedalījās ap 100 cilvēkiem un ap 200 cilvēkiem piedalījās, novērojot pasākuma procesu no malas.

Pasākuma laikā bērni bija aicināti uzzīmēt sajūtu karti vai zīmējumu “Mans Ziepniekkalns” – kā katrs redz savu apkaimi. Pieaugušie varēja aizpildīt anketu par apkaimes ārtelpu. Visi interesenti bija aicināti pastāstīt un parādīt uz kartes sev tīkamas vietas un apkaimes telpas, kurās nepieciešami uzlabojumi. Kā arī diskusijas garumā varēja uzrakstīt savu novēlējumu vai pārdomas par Ziepniekkalnu uz speciāli tam paredzētas lielformāta lapas. Pasākumu moderēja darba autore ar 4 brīvprātīgiem.

2.2. att. Āra diskusijas „Vai Ziepniekkalns ir domāts pusaudžiem?” fotokolāža

Kopumā saņemtas 43 aizpildītas anketas krievu un latviešu valodās, 13 sajūtu kartes, veiktas ap 50 intervijas ar vietējiem iedzīvotājiem, kā rezultātā iegūtas pārdomas par pusaudžiem draudzīgas apkaimes attīstības vajadzībām un akūtām problēmām. Intervijās piedalījās cilvēki no visām vecuma grupām.

Videoklipa “Зиепниеккалнс глазами детей” izveide

Caur skolām bija atrasta aktīva un radoša Oļesja Hramcova no 8. klases, kurai pētījuma autore iedevis uzdevumu ierakstīt video par pusaudžiem svarīgajām vietām un par pusaudžu vajadzībām Ziepniekkalna ārtelpā mūsdienās. Videoklipa mērķis bija izprast skolēniem svarīgas vietas publiskā ārtelpā un pusaudžu redzējumu apkaimes tālākai attīstībai. Uzdevuma izpildei bija dota brīva forma ar iespēju pašai izvēlēties Ziepniekkalna pasniegšanas metodi. Nosaukumu meitene arī izvēlējās pati. Kā galveno videoklipā izmantoto metodi meitene izvēlējās intervēšanu: filmēšanas laikā vairākiem apkaimē esošiem pusaudžiem bija uzdoti jautājumi par to, kas viņiem liekas svarīgs un kā pēc viņu domām Ziepniekkalnā trūkst (sk. 2.3. att.). Video materiāla fonā parādās bērnu iemīļotas vietas un dotas norādes rakstiskā formā kas viņuprāt jāuzlabo apkaimē.

2.3. att. Videoklipa “Зиепниеккалнс глазами детей” filmēšanas fotokolāža (Hramcova 2018)

3. PLĀNOŠANAS DOKUMENTU IZVĒRTĒJUMS

3.1. Rīgas attīstības un plānošanas dokumenti

Plānošanas dokumentos salīdzinoši labi apzinātas esošās pilsētas problēmas un dotas vērtīgas norādes kā tās risināt. Rīgas teritorijas plānojumā no 2006. līdz 2018. gadam (turpmāk tekstā RTP2006-2018) aprakstītas apkaimju lietas, kuras būtu vēlams risināt pēc iespējas ātrāk. Tomēr plānošanas dokumentos nav dotas norādes par pusaudžiem domātas telpas vispārīgu attīstību pilsētā un apkaimēs. Plānojumā dažviet pieminēti bērni, viņu vajadzības pilsētā un risinājumi bērniem draudzīgas pilsētas izveidē. Tikai Rīgas attīstības plānojumā 2006. līdz 2018. gadam (turpmāk tekstā AP) atrodama viena rindkopa par to, ka Rīgā turpinās veidot vienmērīgu interešu izglītības programmu pārklājumu Rīgas pilsētā, kas nodrošinās jauniešiem vieglāku pāreju no bērna uz pieaugušā statusu. Cilvēka pārejas posms spēlē lielu lomu, kas nākotnē var atstāt būtiskas pārmaiņas pieaugušā cilvēka uzvedībā un pašsajūtā (Jencks and Mayer 1900; Steinberg and Morris 2001). Tāpēc plānošanas dokumentos būtu jāietver pusaudžus līdzvērtīgi bērniem, apzinot pārejas posma vajadzības un atbalstot jauniešus ne tikai ar interešu izglītības programmas tīklu. Pusaudžu vecuma grupa būtu jāizskata katrā pilsētas infrastruktūras daļā. Pašlaik RTP2006-2018, RTP2030, TmP, IAS un AP ierakstīja sekojošus apgalvojumus Rīgas plānošanas dokumentos:

Sporta infrastruktūrai apkaimēs ir būtiska nozīme Rīgas telpiskā struktūrā un transformācijas procesos nākotnē. Tagad tā nav pietiekami labi attīstīta un neatbilst mūsdienu prasībām. Rīgā trūkst arī centrālas sporta bāzu sistēmas. Sporta laukumu un centru izvietojums attīstās haotiski. Sporta būvju kartoshēmā redzams, ka Ziepniekkalnā nav plānoti jauni sporta laukumi, sporta būves vai citas ar sportu saistītas ēkas. Vietējās nozīmes sporta centra izbūve plānota Lucavsalā, kas arī ir svarīgi. Tas vēl vairāk sekmēs pusaudžu brīva laika pavadīšanu ārpus savas apkaimes, kas plaši jau notiek šobrīd. Teritorijas plānojumā bija paredzēts turpināt skeitlaukumu izveidi pie izglītības iestādēm. Diemžēl nu jau ir pienācis 2018. gads, bet apkaimē nav parādījies neviens skeitparks. Rīgas IAS ierakstīts, ka dzīvojamajos rajonos jāizveido sporta telpas dažādām vecuma grupām, paredzot labiekārtojuma elementus arī pieaugušo vingrošanai. Iedzīvotājus jāstimulē vairāk izmantot riteņus, kam nepieciešama atbilstoša infrastruktūra.

No satiksmes viedokļa nospraustais mērķis ir garantēt drošību mazāk aizsargātiem ceļu satiksmes dalībniekiem, bērnu drošības līmeņa paaugstināšana satiksmē un droša braukšanas ātruma nodrošināšana. Īpaši svarīgi to ievērot pie izglītības iestādēm. Ziepniekkalnā pēdējo 5 gadu laikā pie skolām veiktas minimālas izmaiņas ceļu satiksmes uzlabošanā. Iespējams, ka tas ir skaidrojams ar nākamo apgalvojumu, kas nosaka augstāk minēta mērķa izpildīšanu pie nosacījuma, ka ceļu satiksmes drošības paaugstināšanai jāatvēr noteiktie finanšu līdzekļi

atbilstoši Ceļu satiksmes drošības programmai 2007.-2013. gadam. Visticamāk, ka nepieciešams finansējums netika piešķirts.

Kā vienu no svarīgākiem uzdevumiem RTP2006-2018, IAS piemin dzīvojamās vides kvalitātes uzlabošanu, īpaši daudzdzīvokļu mājokļu dzīvojamās teritorijās. Kā risinājumu piedāvā veidot atsevišķu bērnu un jauniešu centru Ziepniekkalnā, nodrošinot pārdomātu brīva laika pavadīšanas iespēju tīklu pilsētā. Papildus Rīga plāno ierīkot bērnu rotaļu laukumus, uzlabot labiekārtojuma un apstādījumu struktūru iekšpagalmos un parkos, iesaistot plānošanas procesā vietējos iedzīvotājus. Apkaimēs jāveido telpiska un funkcionāla dažādošana.

Krastmalas pieejamība un tās attīstība arī skaitās, kā viena no Rīgas domes politikām. Pēc plānojuma krastmalas jāveido, kā augstvērtīgu dzīves vidi ar publisko ārtelpu rekreācijai. Ūdens teritoriju un krastmalu TmP dotas vērtīgas norādes, ka līdz Bieķeņgrāvim jānodrošina gājēju piekļuve pa galveniem gājēju ceļiem Skaistkalnes, Antenas un Bauskas ielām. Atbilstoši RTP2030 pilsētā jāveicina kvalitatīva, vienota un nepārtraukta publiskās ārtelpas un apstādījumu struktūra. Zili-zaļiem koridoriem svarīgi detalizēt bērnu rotaļu laukumu atrašanās vietas, gājēju un velo infrastruktūru, sporta un vingrošanas elementu vietas, suņu trenēšanas, pastaigu vietas un citām aktivitātēm paredzētās vietas.

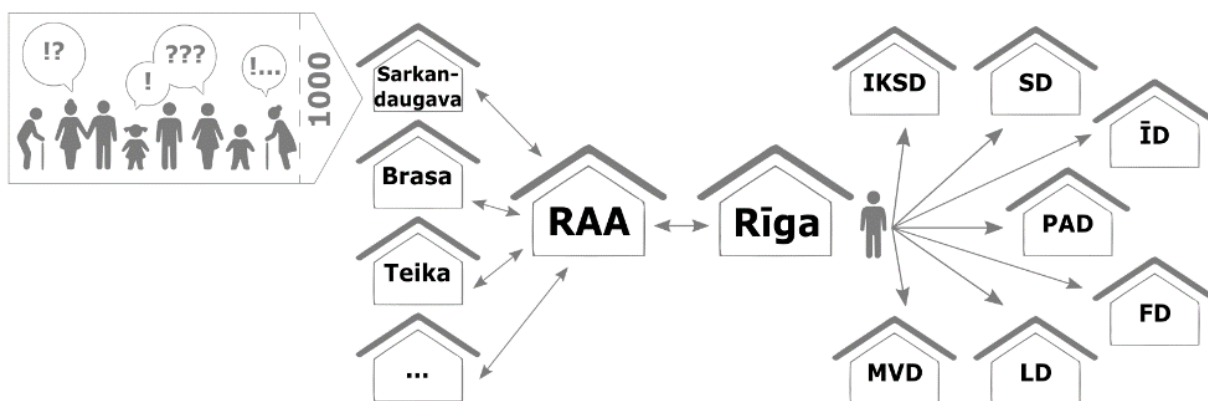
IAS piemin, ka pilsētai jāuztur sakārtota atkritumu apsaimniekošanas sistēma, kā pašlaik trūkst gan Ziepniekkalnā, gan citās apkaimēs. Rīga plāno to risināt, kā arī atrast organisko atkritumu novietošanas un kompostēšanas vietas.

Apkaimēs jāsekmē apkaimju centru attīstība, lai no monocentriskas Rīgas struktūras pārietu uz policentrisku ar dažādiem pakalpojumiem visā pilsētā. Kā savienojums apkaimju centriem jāattīsta racionālu sabiedriska transporta tīklu ar sakārtotiem gājēju koridoriem. Uzmanība jāpievērš arī pilsētas vārtu ainavu veidošanā – Ziepniekkalna gadījumā – Vienības gatve un Ziepniekkalna iela, iebraucot Rīgā no Jelgavas un Ķekavas puses.

Teritorijas plānojumā dota vērtīga norāde, ka apkaimju attīstība jāizpēta individuāli, skatoties arī uz oriģinālo plānojumu un ģeometriju, uzmanīgi apsverot arī radikālas pārmaiņas pilsētas telpās. Plānojuma autori precīzi noraksturoja padomju laikā būvētas apkaimes, kā lielus, utilitārus un bezpersoniskus rajonus, ar katru gadu situācija tikai pasliktinās. Tomēr Ziepniekkalna apkaimē RTP2006-2018 laikā nav notikušas būtiskas pārmaiņas vai ārtelpas uzlabojumi. Haotiskā veidā, lielākoties pirms vēlēšanām, apkaime piedzīvoja esoša seguma atjaunošanu lielākās ielās vai soliņu un atkritumu konteineru uzlikšanu Ēbelmuižas parkā. Rīgai būtu svarīgi sakārtot vai atjaunot publisko ārtelpu un nodrošināt tās turpmāko apsaimniekošanu, jo tas veicinās kopienas sajūtu apkaimē, mazinās noziedzības līmeni un sekmēs Rīgas, kā policentriskas pilsētas attīstību.

3.2. Komunikācija starp Rīgas pašvaldību un vietējiem iedzīvotājiem

Parastiem iedzīvotājiem bez īpašām priekšzināšanām par Rīgas pašvaldības struktūru pagaidām ir diezgan grūti sazināties ar augstākām amatpersonām. Pašlaik tas notiek haotiski, dažiem jautājumiem ierēdņi nezina atbildi un, lai atrastu risinājumu, iedzīvotājam nākas vērsties pie vairākiem departamentiem pēc kārtas. Sadarbība ar apkaimēm notiek kampaņveidīgi. Daži mikrorajoni nodibināja savas biedrības, kas nedaudz atvieglo saziņas iespējas starp Rīgu un vietējiem iedzīvotājiem. Diemžēl joprojām biedrībām grūti panākt apkaimes attīstību, jo pat vienkārša soliņa ierīkošana un puķu iestādīšanai jāiziet garš saskaņošanas process Rīgas pilsētas būvvaldē un citās inženierkomunikāciju organizācijās (RD Vienotības frakcija 2018).

3.1. att. Nākotnes redzējums komunikācijai starp apkaimju iedzīvotājiem un Rīgas pašvaldības instancēm (izstrādājusi autore, izmantojot Turlaja 2018)

Mūsdienās komunikāciju problēmas risināšanai pieslēdzas arī studenti. Tā Lāsma Ivaska 2017. gadā aizstāvēja apjomīgu darbu par Rīgas apkaimju attīstības biedrību un Rīgas pašvaldības institūciju komunikācijas modeļa izveidi. Darba ietvaros iegūts viedoklis no aktīvākām apkaimēm, un pašreizējo komunikācijas un sadarbības modeli ar pašvaldību biedrības 10-skalu sistēmā vērtē ar atzīmi 5,6 – pašreizējā sadarbība notiek primārajos līdzdalības līmeņos un klasificējama, kā “daļēja līdzdalība”. Situācijas uzlabošanai autore piedāvā vairākus mehānismus, kas būtu jāiestrādā Rīgas institucionālajā uzbūvē. Katram mehānismam Ivaska apraksta esošo problēmu un tās risinājumu ar rūpīgu aprakstu, kā to panākt. Kā pagaidu risinājumu viņa piedāvā nodrošināt 1 pārstāvi no Rīgas domes (sk. 3.1. att.), kas palīdzēs apkaimēm veidot dialogu ar ierēdņiem no pašvaldības departamentiem. Šī cilvēka pienākumos būtu lietderīgas sarunas izveide starp iedzīvotājiem un Rīgas institūcijām ar jēgpilnu atbilžu saņemšanu no pašvaldības puses uz ilgi neatbildētām vēstulēm. Ja Rīga īstenotu vismaz daļu no ieteikumiem, sadarbība ar iedzīvotājiem stipri uzlabotos (Ivaska 2017).

2007. gadā Rīga bija sadalīta 58 apkaimēs ar iniciatīvu nodrošināt veiksmīgu komunikāciju starp pašvaldību un iedzīvotājiem. Bija cerība sagaidīt no katras apkaimes

izveidojušos aktīvistu grupu, kas pārstāv visus vietējos, komunicējot ar Rīgu. Toreiz sāka attīstīties Bolderāja, Mežaparks, Vecrīga. Pirmie apkaimju forumi notika ap 2010. gadu. 2014. gadā, kad Rīga kļuva par Eiropas kultūras galvaspilsētu, bija iespēja piesaistīt Eiropas fondus, lai attīstītu apkaimes – tā izveidoja “Labas vietas talku”, kas notika Čiekurkalnā un Ziepiņkalnā. Pēdējo 3 gadu garumā Rīgas apkaimju biedrības veidojas arvien aktīvāk. Pašvaldība cer uz mikrorajonu iedzīvotāju saliedēšanos un grupu izveidi, lai, risinot nākotnes plānus, būtu iespēja strādāt kopā ar vietējiem iedzīvotājiem caur biedrībām. Pašlaik tiek veidots līdzdalības fonds un plānots apkaimju budžets. Pagaidām pilsētas un apkaimju sadarbībai IKSD organizē apkaimju projektu konkursus un apkaimju forumu konkursus (Ruskuls 2018, RD vienotības frakcija et. al. 2018).

Pašlaik Rīgā izveidota Rīgas apkaimju alianse ar mērķi līdzdarboties Rīgas pilsētas ilgtspējīgā attīstībā, dabas un kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanā un rīdzenieku dzīves vides kvalitātes uzlabošanā, kā arī labas pārvaldības principa īstenošanā Rīgas pilsētas pašvaldības un valsts iestāžu un iedzīvotāju attiecībās. Tā uzdevums ir nodrošināt iedzīvotāju saikni ar Rīgas pašvaldību. Pirms tam šo saikni nodrošināja apkaimes biedrība un tai bija jāmeklē Rīgas domes amatpersonas, pie kuras jāvēršas ar katru noteiktu jautājumu, jo Rīgai nav struktūrvienību, kas atbildētu par apkaimju attīstību. Tagad, kad nodibināta RAA pastāv cerība, ka pašvaldība radīs papildus amatu vienam cilvēkam, kurš nodrošinās komunikāciju starp deviņiem Rīgas departamentiem un apkaimju biedrībām. Nākotnes plānoto apkaimju attīstības sistēmu iecerēts realizēt vairākos soļos. Sākumā apkaimes biedrība uzklausa visus iedzīvotājus, pieraksta viņu velmes, jautājumus un no tiem izvēlas svarīgākos, kurus biedrībai jārisina vispirms. Vēlāk katra no apkaimes biedrībām var vērsties pie vienas Rīgas kontaktpersonas, kas palīdzēs risināt radušos jautājumus un atbildēs par tālāko komunikāciju ar Rīgas departamentiem. Pašlaik no 58 Rīgas apkaimēm ir nodibinātas 16 biedrības. Kā papildus uzdevumus RAA uzskata konsultāciju sniegšanu saistībā ar apkaimju jautājumiem un palīdzību jaunām biedrībām ar pirmajiem soļiem.

Rīgā var novērot, ka apkaimes, kurās vides mērogs vairāk piemērots cilvēka mērogam, iedzīvotāji ir vairāk saliedēti un kopā mēģina panākt to, lai dzīves vieta uzlabotos (Turlaja 2018, RD vienotības frakcija et al. 2018). Pusaudžu, bērnu un jauniešu iesaisti publiskās ārtelpas plānošanā vajadzētu nodrošināt caur Izglītības, kultūras un sporta departamentu, skolām un jauniešu centriem. Biedrības var palīdzēt ar komunikāciju starp šīm organizācijām, bet biedrībām pastāv daudz citu svarīgu problēmu, kas jārisina steidzīgāk. Pusaudžiem svarīgi arī pašiem ņemt iniciatīvu un organizēt savus pasākumus. Bet, lai pusaudži un jaunieši būtu aktīvi, viņiem jāradā piemērs. Jaunieši ar savu iniciatīvu iedvesmojas no vecākiem un visas sabiedrību indivīdu formējošās apkārtējās vides - cilvēciskās un materiālās (Kemper 2018).

3.3. Pusaudžiem domātas infrastruktūras pārklājums Rīgā

Lielākais iedzīvotāju skaits visās vecuma grupās ir apkaimēs ar augstām daudzdzīvokļu mājām (sk. 4. pielikumu). Visvairāk bērnu un jauniešu dzīvo sekojošās apkaimēs: Purvciems, Imanta, Pļavnieki, Ķengarags, Centrs, Ziepniekkalns, Teika, Āgenskalns. Šajās apkaimēs arī ir vislielākais pieaugušo skaits uz 2018. gada sākumu (CSP 2018). Būtu svarīgi pievērst lielāku uzmanību minētajām apkaimēm, jo tajās visvairāk jānodrošina pēc iespējas labāka izglītības, pakalpojumu, transporta infrastruktūra un vispārīgi jāattīsta apkaimju labiekārtojums, zili-zaļās telpas, publisko ārtelpu, gājējiem un velobraucējiem domāto ceļu un ietvju tīklu (RTP2006-2018).

Priekš bērniem un pusaudžiem svarīgi veidot laba pārklājuma tīklu ar izglītības iestādēm, ārpusskolas aktivitāšu iestādēm, brīva laika pavadīšanas centriem, sporta laukumiem un sporta centriem. Pašvaldībai būtu īpaši jāpieņem par labu pārklājumu augstāk minētās apkaimēs ar vislielāko bērnu īpatsvaru. Latvijā nav noteikumu par maksimālo attālumu no mājām līdz izglītības, sporta, izklaides vai citām iestādēm. Piemēram, vispārīgos teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumos dotas norādes tikai par distances ievērošanu no mājām līdz elektrostacijām, plānotajām atkritumu tvertnēm, stāvvietām cilvēkam ar īpašām vajadzībām (Ministru kabinets 2013).

3.1. tabula

Attālums no mājām līdz skolai dažādās valstīs (izstrādājusi autore, izmantojot Chillón P. et al 2014, Rodríguez-López et al 2017)

		Valsts					
		Spānija	Beļģija	Īrija	Lielbritānija	Austrālija	Kanāda
Distance no mājām līdz skolai (km)	Bērniem (līdz 11 gadiem)	0.875	1.500	–	1.400	0.800	–
	Pusaudžiem (12-18 gadi)	1.350	2.000	2.400	3.000	1.500	1.600

Ārzemēs veikti plaši pētījumi par maksimāli pieļaujamo attālumu no mājām līdz skolai (sk. 3.1. tabulu), ko var veikt bērni ar kājām, ņemot vērā katras vecuma grupas iespējas, vēlmi staigāt, ķermeņa fizioloģiju un citus aspektus. Pētījumos iesaistīto skolēnu skaits katrā valstī bija no 2000 līdz 6000. Lielākoties bērni bija iedalīti divās vecuma grupās: līdz 11 gadiem un no 12 līdz 18 gadiem. Beļģijā, Īrijā un Lielbritānijā piedalījās daudz bērnu, kas uz skolu pārvietojas ar riteni. Transporta infrastruktūru Rīgā pašlaik grūti nosaukt par drošu. Tāpēc

maģistra darbā definētas sekojošas distances: bērniem līdz 11 gadiem PII un sākumskola jābūt sasniedzama 0.85 km attālumā un sākot ar 12 gadiem pamatskolas, vidusskolas, interešu izglītības iestādes un sporta iestādes būtu jāsniedz 1,5 km attālumā. Ziepniekkalnā īpaši trūkst ārpuskolas aktivitāšu un sporta iestāžu. Uz to norādīja arī daudzi bērni no Ziepniekkalna. Rīgas izglītības, interešu un sporta iestāžu pārklājuma tīkli pilsētas teritorijā pieejami 5. pielikumā.

3.4. Ziepniekkalna plānošanas dokumenti

Apkaimē nav spēkā esošu vai izstrādes stadijā lokālplānojums, izstrādāts viens detālplānojums uz zemes vienības ar kadastra Nr. 0100 079 0375 – starp Spulgas ielu, Graudu ielu, Valdeķu ielu un projektēto ielu, kā Beverīnas ielas turpinājumu. Detālplānojums apstiprināts 2005. gadā. tas paredz līdz 4 stāvu apbūvi ar dzīvojamām mājām un pakalpojumu ēkām pēc iespējas tuvāk privātam sektoram Spulgas ielā. Dzīvojamā apbūve 5-7 stāvu augstumā ar pazemes garāžām paredzēta tuvāk Valdeķu ielai, pretī Ēbelmuižas parkam. Zaļas barjeras izveidei paredzēta apstādījumu josla gar zemes gabala perimetru. Pieklūšana teritorijai paredzēta no Spulgas ielas, Valdeķu ielas un projektētas ielas (Arhitektu birojs... 2005).

2018. gadā gar Ēbelmuižas ielu un Valdeķu ielu attīstīta transporta infrastruktūra un izbūvētas 72 auto novietnes, kā īslaicīgas lietošanas būves, ar atsevišķu piebraukšanu, lai netraucētu ielas automašīnu plūsmu. 2016. gadā Rīgas pilsētas būvvalde akceptēja projektu Valdeķu ielā 34 – Automatizētas DUS un ātrās ēdināšanas restorāna “Hesburger” izbūve. 2017. gadā pieņemti vairāki būvprojekti, kas skar apkaimes teritoriju (Būvprojektu meklētājs 2018):

- Valdeķu ielā 41 paredzēta pašapkalpošanās automazgātavas izbūve.
- Līvcieņa ielā 5 – pašapkalpošanās automazgātavas izbūve
- Pieņemts veloceļa izbūves būvprojekts, kas paredz savienot Ziepniekkalnu, Torņakalnu, Āgenskalnu un Centru. Tā maršruts ies gar Valdeķu ielu uz Telts ielu, Vienības gatvi, Jelgavas ielu, Akmeņu ielu, Mūkusalas ielu un Akmens tiltu.
- Vienības gatvē 146 paredzēta vaļēja tipa pašapkalpošanās automazgātavas jaunbūve, esošu ēku demontāža
- Vienības gatvē 194A pieņemts būvprojekts – vecas robota rūpnīcas pārbūve par tirdzniecības centru “Rimi”

Pašlaik sākās būvprojekta “Dienvidu tilta 3. kārtas būvniecības projekts” izstrāde, kas paredz savienot Dienvidu tiltu ar Vienības gatvi. Plānots izbūvēt jaunu automaģistrāli gar mežu, kas ļautu autovadītājiem braukt ar 70 km/h. Paredzēti vairāki apbūves un meža savienojumi. Tagad ir pirmā projekta stadija, kad notiek vietējo iedzīvotāju viedokļu apzināšana, objekta apsekošana un citas informācijas uzkrāšana tālākam projektēšanas periodam (LabieKoki 2018). Visus aktuālus projektus skatīties 6. pielikumā.

4. ZIEPNIEKKALNA PUBLISKĀ ĀRTELPA RĪGAS KONTEKSTĀ

4.2. Ziepniekkalna apkaimes teritorijas izvēles pamatojums

Ziepniekkalna teritorija kalpo, kā viens no Rīgas “guļamrajoniem”. Tā kopplatība sastāda 594.2 ha, kas ir vidējs rādītājs starp visām apkaimēm. Neskatoties uz to iedzīvotāju skaits ir viens no lielākiem – 33016 iedzīvotāji pēc 2014. gada datiem. Ziepniekkalna apkaime vērsta uz izglītību un sportu: tajā atrodas 6 pirmsskolas izglītības iestādes, 6 vispārējās izglītības iestādes un 7 sporta būves. Iedzīvotāju vidējais vecums kopš 2011. gada pieauga no 40.5 gadiem līdz 41.9 gadiem. 2000. gados apkaimē dzīvoja vairāk krievu, nekā latviešu. 2018. gada sākumā pēc centrālās statistikas datiem 45% no Ziepniekkalna iedzīvotājiem ir latvieši, 37% - krievi un 18% - citas tautības cilvēki (Rīgas dome - a 2018; Rīgas dome - b 2018; Centrālā statistikas pārvalde 2018).

Pēdējos gados jauniešu skaits no 15 līdz 24 gadiem samazinājās gandrīz divreiz. Cilvēku skaits, kas ir virs 50, ar katru gadu palielinās. Ir iemesls, kāpēc vietējie jaunieši izlemj braukt dzīvot citā vietā. Pašlaik Ziepniekkalnā atrodas daudz PII, ar ko apkaime iegūst iespējas nākotnē palielināt pusaudžu skaitu. Ziepniekkalna ārtelpai pastāv daudz vietas, kas netiek izmantotas patīkamai brīva laika pavadīšanai ārpus skolas un citu amatnieku pulciņu nodarbībām. Apkaimē pastāv daudz publiskās ārtelpas vietas, kuras iespējams uzlabot ar maziem līdzekļiem. Pašlaik apkaimē dzīvo 4 954 bērnu līdz 14 gadu vecumam un 2 475 jauniešu no 15 līdz 24 gadu vecumam. Maģistra darba ietvaros var sasniegt vismaz daļu no šiem cilvēkiem. Izmantojot dažādas metodes, iespējams atrast Ziepniekkalna apkaimei vispiemērotāko pusaudžu iesaistes veidu, kas gūtu labu atsaucību un sniegtu vērtīgus datus apkaimes tālākai plānošanai un attīstībai (Centrālā statistikas pārvalde 2018).

4.3. Ziepniekkalna apkaimes raksturojums

Apkaimē nodrošināta pieejamība labas kvalitātes vispārējai izglītībai gan latviešu, gan krievu tautības skolēniem. Labā līmenī atrodas arī primārās veselības aprūpes pieejamība. Ziepniekkalnā labi pārdomātas sabiedriskā transporta pieturvietas un maršruti: veidota sasaiste ar Centru un citām Rīgas apkaimēm. Daļa no iedzīvotājiem raksturo Ziepniekkalnu, kā sakoptu teritoriju ar pietiekamu dabas īpatsvaru, labu gaisa kvalitāti un apmierinošu trokšņu līmeni jebkurā diennakts laikā. Tomēr vietējie iedzīvotāji jūtas neapmierināti ar iespēju piedalīties pilsētas attīstības plānošanas pasākumos un lēmumu pieņemšanas procesos. Iedzīvotāji uzskata, ka viņiem nav pietiekamā mērā dota iespēja izteikt savu viedokli un ietekmēt pašvaldības lēmumus. Nozīmīgs apkaimes trūkums ir nesakopti objekti un laukumi, ielas ceļu un ietvju seguma stāvoklis, cilvēka mērogam nepiemērota daudzstāvu bloku apbūve, iekšpagalmu labiekārtojums ar fiziski un estētiski novecojušām bērnu rotaļu konstrukcijām.

Daudzi iedzīvotāji dzīvo uz jaukta statusa kopīpašuma, kas nozīmē iespēju pašiem vienoties par sev piegulošās zemes uzlabošanu. Tomēr paši iedzīvotāji ar grūtībām var sarunāt daudzdzīvokļu mājā notiekošo problēmu risinājumus. Par publiskās ārtelpas sakārtošanu nav pieņemts runāt – cilvēki uzskata, ka pašvaldībai būtu jārisina ārtelpas jautājumi, ja tā saņem nodokļus no iedzīvotājiem katru gadu. Ziepniekkalnā liels zemes vienību skaits pieder pašvaldībai, kas pašlaik nav sakārtots vai netiek izmantots lietderīgi (VZD 2018; sk. 7. pielikumu).

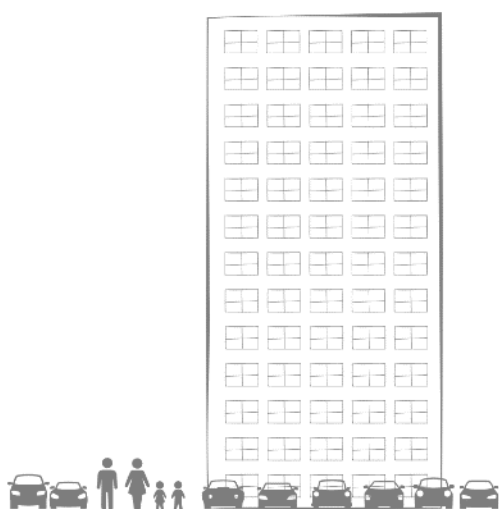
Ziepniekkalna apkaimē daudzdzīvokļu namu pagalmos, kur katra māja izskatās, kā blakus stāvošas, maz domāts par cilvēka mērogu⁷. Cilvēku labsajūta saistīta ar harmonisku telpu attiecību starp apbūvi un publisku ārtelpu (Gehl 2010). Pašlaik starp mazu cilvēku un augstām mājām nav vidus slāņa. Mūsdienās pilsētas attīstība vairāk vērsta uz automašīnas infrastruktūras paplašināšanu, apkaimēs nepietiekošā līmenī attīsta cilvēku mērogam draudzīga apbūve un struktūra. Cilvēkiem nākas lavierēt starp daudzām stāvvietām un mēģināt saglabāt savu dzīvību, šķērsojot ielas pat dzīvojamā zonā, kur atļautais maksimālais ātrums – 20 km/h. Desmit-stāvu ēkās cilvēks jūtas, kā svešinieks. Katram ērtāk iekārtot savu dzīvokli, nekā domāt par piegulošo publisko ārtelpu. Ziepniekkalnā liels daudzums ar zemes vienībām pieder pašiem iedzīvotājiem un skaitās kopīpašums (sk. 7. pielikumu). Neskatoties uz to cilvēkiem pastāv pārlicēba, ka pašvaldībai jārisina apkaimes problēmas. Rīgā var novērot, ka apkaimēs ar zemāku apbūvi vietējas kopienas veidojas vairāk. Tādas apkaimes, kā Zolitūde, Purvciems, Imanta un arī Ziepniekkalns asociējas ar “guļamrajoniem”, kur cilvēki uzturas tikai pa nakti. Šādos rajonos īpaši svarīgi radīt bērniem un pusaudžiem draudzīgu vidi. Uz 2018. gada sākumu apkaimes ar lielāko bērnu skaitu (līdz 14 gadu vecumam): Purvciems, Imanta, Pļavnieki, Ķengarags, Centrs un Ziepniekkalns un Teika; ar lielāko pusaudžu un jauniešu skaitu (no 15 līdz 24 gadu vecumam): Purvciems, Ķengarags, Imanta, Pļavnieki, Centrs, Ziepniekkalns un Teika. Iedzīvotāji, kuru vecums ir virs 25 gadiem, veido lielāko daļu no minētajās apkaimēs dzīvojošajiem cilvēkiem (SUS 2018; sk. 4. pielikumu). Visās vecuma grupās pēc iedzīvotāju skaita Ziepniekkalns atrodas 5. vietā. Augstāk minētajās apkaimēs ir īpaši nozīmīgi veidot cilvēkam piemērotu publisko ārtelpu, jo visos nosauktajos rajonos raksturīga bezpersoniska, blokveida apbūve. Cilvēks pierod, ka viņam pieder 2-3 istabu dzīvoklis un ar to izbeidzas viņam domāta pilsētas telpa. Lai veidotu pusaudžiem draudzīgu publisko ārtelpu, jāplāno pilsētas struktūras papildināšana ar mazākām arhitektoniskām formām, apstādījumiem vai citiem instrumentiem, kas palīdz mazināt cilvēka un apbūves mēroga starpību (sk. 3.2., 3.3. un 3.4. attēlus). Ģimenēm, kuras dzīvo laukos, ir raksturīga velme iekārtot savu māju, veidot dārzu un

⁷ Cilvēka mērogs – pilsētas struktūras un telpas attiecībā pret cilvēka ķermeni, sajūtām un tiem atbilstoši ārtelpas izmēri (Gehl 2010)

sakopt apkārtni. Cilvēkam pārceļoties no laukiem uz pilsētu, pastāv lielāka varbūtība, ka savu dārzu veidos tikai privātmāju īpašnieki. Daudzdzīvokļu namu iemītniekiem jāsaskaras ar kaimiņu pretējo viedokli, nepieciešamību saskaņot stādīšanu ar pašvaldības instancēm un vēlme iekārtot ārtelpu ap savām mājām pazūd.

3.2. att. Cilvēka mēroga dzīvojamā apbūve

3.3. att. Esoša situācija daudzstāvu dzīvojamos masīvos

3.4. att. Cilvēka mērogam pielāgota bloku māju apbūve

Ziepniekkalna telpiskā struktūra lielākoties saglabājusies no apkaimes izveidošanas laika. Mikrorajons celts, kā rūpniecības zona ar strādniekiem piemērotu dzīves vidi. Ziepniekkalna vēsturisko attīstību skatīt. Apkaimē izteikti nolasāmas vairākas telpas. Gar Mūkusalas ielu izveidojušas ražotnes ar tuvumā esošo mazstāvu dzīvojamo apbūvi. Bijusī Rīgas robeža iezīmēta ar privātmāju sektoru, kas iepriekš atradās ārpus Rīgas. Pagājušā gadsimtā pirms astoņdesmitiem gadiem Vienības gatves austrumu pusē sāka attīstīties lieli uzņēmumi. Līdz ar to tika uzsākta jauna daudzstāvu apbūve Ēbelmuižas ielas dienvidos, lai nodrošinātu dzīvokļu ražošanas uzņēmumu darbiniekiem. Ziepniekkalnu no pārējām apkaimēm atdala vietēja un valsts mēroga maģistrāles: Vienības gatve – savienojums ar Jelgavu, Mūkusalas un Ziepniekkalna iela – savienojums ar Ķekavu, Kārļa Ulmaņa gatve – savienojums ar Jūrmalu. Ozolciema ielas dienvidos tuvāko gadu laikā ieplānota valsts nozīmes maģistrāles izbūve, kas savienos Dienvidu tiltu un Jelgavas šoseju. Apkaimē telpiski ir sadalījusies vecajā Ziepniekkalnā ar mazstāvu apbūvi un jaunajā Ziepniekkalnā ar daudzstāvu apbūvi. Valdeķu

ielas arī veido robežu starp divām Ziepniekkalna daļām. Valdeķu ielas rietumu pusē cilvēki nav apmierināti ar to, ka viņiem nav tik labi pieejamas labi sakārtotas rekreācijas telpas, jo tikai ielas austrumu pusē atrodas parks un mežs. Vienīgā patīkamā zaļā telpa, kuru minēja Valdeķu ielas rietumu puses iedzīvotāji, bija Vienības gatve. Balstoties uz iedzīvotāju viedokli, varēja secināt, ka apkaimē pastāv vairāki pulcēšanās centri: Mego, Maxima un Rimi apkārtnē, tirdzniecības centra “Skivs” apkārtnē, “Mevi gym” fitnesa klubs. Pulcēšanās centri sakrīt ar lielākajiem pakalpojumu sniegšanas punktiem. Papildus Ziepniekkalnā esošiem centriem iedzīvotāji izdala vēl divas svarīgas brīva laika pavadīšanas vietas: Maxima un Riga Plaza veikali Mūkusalas ielā, Maximas tirdzniecības centrs ar tuvu esošām ātras ēdināšanas iestādēm Vienības gatvē. Ielu un iekšpagalmu iebrauktuvju tīkls saglabājies no apkaimes būvēšanas laika un vairs neatbilst mūsdienu vajadzībām. Transporta infrastruktūras, zaļās infrastruktūras un apbūves attīstība notiek haotiski un daudzreiz nekontrolēti, bez saskaņojumiem ar iedzīvotājiem, Rīgas pilsētas būvvaldi vai citām instancēm, kas atbild par inženierkomunikācijām. Bērniem un pusaudžiem domātie laukumi attīstās kampaņveidīgi, bez pārdomāta jauniešiem paredzētās telpas attīstības plānojuma.

4.4. Ziepniekkalna publiskās ārtelpas attīstība

Pēdējo 10 gadu laikā Ziepniekkalnā uzceltas vairākas savrupmājas privātā sektorā, daudzdzīvokļu mājas Vienības gatves, Bauskas ielas un Ēbelmuižas parka tuvumā. Vienības gatvē uzceltas tirdzniecības un ātras ēdināšanas iestādes, Valdeķu ielā uzbūvēti plaša produktu klāsta veikali un kioski, un vairākas automašīnas apkalpojošas iestādes. Attīstās Dižozolu iela, kurā uzbūvēts jauna PII un divas daudzdzīvokļu ēkas ar bērnu rotaļu laukumu. Visā apkaimē lielākā daļa no skolām un PII ir nosiltinātas, daļēji atjaunoti vai no jauna ierīkoti bērnu rotaļu laukumi un sporta laukumi. Pēdējo 5 gadu posmā skolu un PII teritorijās aktīvi ierīko bērnu rotaļu laukumus, vingrošanas laukumus un sporta laukumus. Iekšpagalmu ceļus regulāri cenšas uzlabot vai rekonstruēt, paredzot vairāk stāvvietas. Dažviet bijušo sporta laukumu vietās iekšpagalmos uzbūvētas stāvvietas. 2018. gada aprīlī uzbūvētas jaunas stāvvietas gar Ēbelmuižas un Valdeķu ielām. Ēbelmuižas parkā ierīkoti 2 lieli bērnu rotaļu laukumi un vingrošanas laukums. Rīgas Parki un dārzi regulāri papildina ielu un Ēbelmuižas parka stādījumus.

Būtisku ietekmi uz Ziepniekkalna apkaimes publiskās ārtelpas kvalitāti radījusi “Valdeķu sētas” (Ziepniekkalna tirgus) uzbūve. Vairāku gadu laikā juridiska persona būvēja maza mēroga kioskus, kas pašlaik atgādina nelielu ciematu starp lielām augstceltnēm. Valdeķu sētā pieejami gandrīz visi nepieciešamie pakalpojumi un tirdzniecības punkti. Papildus pakalpojumu kiosku

uzbūvei zemes vienības īpašnieks ierīkoja divus bērnu laukumus un atvērto telpu ar soliņiem pasākumu rīkošanai un atpūtai.

Ziepniekkalnā notikuši vairāki NVO iniciētie un vadītie pasākumi, kuri bija vērsti uz apkaimju koprades veicināšanu un kopienas saliedēšanu savas dzīves vietas uzlabošanai. 2011.-2012. gadā Rīgā notika “Radi Rīgu” projekts, kura laikā bija izvēlētas 5 apkaimes (Bolderāja, Āgenskalns, Ziepniekkalns, Čiekurkalns un Krasta iela) ārtelpas attīstības skiču projektu izveidei. Katrai vietai bija izstrādāts skiču plāns apkaimes centrālajai telpai, kurā steidzīgi nepieciešami uzlabojumi. Ziepniekkalnam bija izstrādāts priekšlikums galvenās pulcēšanās vietas izveidei un attīstībai Dižozolu ielā ar nosaukumu “Rīgas garākais sols”. Projekta autori paredzēja visas ielas garumā izvietot atpūtas vietas, bērnu rotaļu laukumus, apstādījumu grupas un citus elementus āra aktivitātēm. Autori redzēja šo ielu, kā galveno gājēju ielu mikrorajonā, paredzot aizliegumu automobiļiem šķērsot šo ielu, braucot starp iekšpagalmiem (ALPS 2012). Diemžēl, līdz šodienai neviens no projektiem nav realizēts (Ruskuls 2018). Viena no “Radi Rīgu” idejām bija aktivizēt vietējos iedzīvotājus un parādīt, ka viņi paši var uzlabot savu apkārtni. Visticamāk, ka nebija sasniegta pietiekama auditorija ar aktīviem cilvēkiem (Gūtmane 2018).

2014. gadā Labas vietas talkas ietvaros iedzīvotāji izveidoja jaunu mākslas objektu „Ziepniekkalna logi” ar mērķi uzsākt Dižozolu ielas attīstību un panākt “Radi Rīgu” skiču projektu īstenošanu. Projekta autori veidoja šo vides mākslas objektu, iesaistot bērnus no Rīgas 94. vidusskolas. Kā apkaimes identitāti bērni norādīja daudzstāvu māju logos atspīdošo saulrieta gaismu. Ņemot šo ideju par pamatu, bija izveidots objekts ar ozola lapu dekoru, kas atgādina logus. Objektu nokrāsoja oranžā krāsā, kas ataino saules gaismu vakara pusē. Papildus bija uzbūvēta mini-estrāde un ierīkoti stāvsoli⁸, uz kuriem iespējams nolikt maisus un somas, gaidot autobusu (sk. 4.1. att.) (ALPS 2014). Diemžēl, jau otrajā gadā pēc ierīkošanas iedzīvotāji sāka demontēt estrādi. Jaunieši 20-30 gadu vecumā pa nakti izmantoja šo vietu skaļiem pasākumiem ar alkoholisku dzērienu lietošanu. Vēlāk jaunieši mēģināja izlauzt konstrukcijas vai kāpt uz tām un apgāzt vertikālās konstrukcijas. Iespējams, ka tik svarīgas vietas projektam vajadzēja piesaistīt ne tikai bērnus, bet arī pieaugušos. Bet to bija grūti panākt, kad apkaimē nav vienotas cilvēku grupas, kuriem rūp apkaimes stāvoklis. Apkaimē visu laiku parādās kāds aktīvs cilvēks, bet līdz šodienai nav izveidojusies domubiedru grupa, kas mērķtiecīgi strādātu pie publiskās ārtelpas attīstības (Ruskuls 2018). 2017. gada rudenī objektu demontēja, atstājot bīstamas metāla konstrukcijas, kas turēja koka brusas vertikālā stāvoklī (sk. 4.2. att.).

⁸ Stāvsols – pacelta forma parastam solam, uz kuru var piesēst stāvus vai nolikt maisus (sk. 4.1. att.)

4.1. att. Spulgas ielas pietura 2014. gadā (ALPS 2014)

4.2. att. Spulgas ielas pietura 2018. gadā

„Radi Rīgu!” un „Labas vietas TALKA” organizēja, lai saliedētu vietējos iedzīvotājus un sekmētu viņu apvienošanos tālākai publiskās ārtelpas attīstībai. Realitātē notika pretēja reakcija: iedzīvotāji saliedējās, lai demontētu elementu, kas pēc viņu domām neiederas apkaimē.

4. PUBLISKĀS ĀRTELPAS PLĀNOŠANA PUSAUDŽU VECUMA GRUPAI

5.1. Ziepniekkalnā dzīvojošo pusaudžu raksturojums

Pusaudžu skaits Ziepniekkalnā samazinās. Salīdzinot mūsdienas ar 2000. gadiem, pusaudžu aktivitāte ārtelpā strauji samazinājās. Agrāk jaunieši daudz vairāk izmantoja savus iekšpagalmus sporta spēlēm, Ziepniekkalna mežu pastaigām ar draugiem un ģimenēm. Tagad daudzi jaunieši pārceļas citviet Latvijā. Bet jauniešu skaits, kas pārceļas uz Ziepniekkalnu no citām Latvijas vietām, ir lielāks. Nozīmīgākais pusaudžu trūkums veidojas dēļ tā, ka jaunieši pārceļas uz ārzemēm un neatgriežas. Kopumā 12% no viesiem Ziepniekkalna iedzīvotājiem pārvācās uz ārzemēm. (CSP 2018).

Starp jauniešiem, kas pašlaik dzīvo pētāmajā teritorijā pieaug vandālisms – pusaudži bojā un apzīmē jaunus objektus un būves. Citas aktivitātes ārtelpā samazinās, jo trūkst labiekārtotu un pusaudžiem domātu laukumu. Pusaudži izmanto futbola laukumus, kas atrodas pie 95. un 94. vidusskolas, pārējā ārtelpā nākas izmantot sporta nodarbībām nepiemērotas telpas (sk. 5.1. att.).

5.1. att. Pusaudži izmanto esošas labiekārtotas vai tukšas telpas pie 95. un 94. skolām, pagalmos un Ēbelmuižas parkā.

5.2. Pusaudžu vajadzības Ziepniekkalna publiskajā ārtelpā

Pusaudžu vajadzībai katrā konkrētā pilsētas vietā būtu jāuzprasa pusaudžiem pašiem. (Ķempe 2018). Pēc pētījuma rezultātiem galvenā vieta ārpus mājām priekš pusaudžiem ir skola un tās apkārtnē – mācoties bērns tur pavada vismaz ceturtdaļu no sava laika. Darba nedēļā mācību iestādē pusaudžiem jāpavada 6-7 stundas, mājas darbu izpilde jāveic savā brīvajā laikā.

Svarīgi plānot un veidot kvalitatīvus pusaudžu laukumus⁹ un sporta laukumus ap skolu, lai starp mācību stundām pusaudžiem būtu iespēja izkustēties un atpūsties no 40 min sēdēšanas. Mūsdienās arvien grūtāk noturēt skolēnu uzmanību, jo viņi ātri pārslēdzas no vienas aktivitātes uz citu, un tagad bērni attīstās ar tādu ātrumu, ka vairs nespēj ievērot kādreizējo disciplīnu ar paklausīgu sēdēšanu. Skolotāju pasniegšanas metodēm jāattīstās ar katru nākamo paaudzi – bieži jāmaina darbības veids un biežāk jāizmanto dažādas ierīces. Svarīgi dot iespēju bērniem noklausīties priekšmetu ārtelpā un dzīvē ieraudzīt to, ko māca teorijā. Būtisks aspekts ir publiskās ārtelpas piemērotība āra nodarbībām un atpūtai stundu pārtraukumos (Berķe 2018).

5.2.1. Skolai piegulošās ārtelpas vajadzības

Pie katras skolas būtu vajadzīga kvalitatīva publiska ārtelpa ar laukumiem, kas domāti katram dzīves posmam bērnu un pusaudžu dzīvē. Pēdējos gados Ziepniekkalnā attīstās teritorijas ap Rīgas 95. un 94. vidusskolu – pie katras skolas uzbūvēts futbola laukums un bērnu rotaļu laukums. Blakus 95. vidusskolai uzbūvēti arī 2 laukumi priekš bērnu dārza un viens vingrošanas laukums. Tomēr pie citām Ziepniekkalna skolām bērnu un pusaudžu laukumi noveco un ar katru gadu kļūst mazāk droši un mazāk piemēroti brīva laika pavadīšanai tajos vai skolas nodarbību apmeklējumiem. Neskatoties uz to, pie visām skolām notiek āra sporta stundas un citas aktivitātes. Ārpus skolu pagalmiem uzbūvēts tikai viens vingrošanas laukums Ēbelmuižas parkā 2018. gada sākumā. Pašlaik skolotājas sūdzas par to, ka pagarinātas dienas grupas nevar izmantot skolas vajadzībām uzbūvētus bērnu rotaļu laukumus un sporta laukumus, jo tos aizņem apkaimes pusaudži. Labai skolas ārtelpas izveidei būtu svarīgi katrai skolai izstrādāt labiekārtošanas projektu ar pārdomātu celiņu sistēmu, laukumu izvietojumu, apstādījumu sistēmu un vides pieejamību galvenajām skolas ieejām. Tagad katra skola pati mēģina izdarīt un labiekārtot publisko ārtelpu pie skolas, bet skolām bieži trūkst naudas, lai veidotu kvalitatīvu un mūsdienīgu publisko ārtelpu savā teritorijā.

Pie skolām katru dienu un katru vakaru piebrauc daudzas mašīnas, lai izlaistu vai paņemtu bērnus no skolas. Minētā iemesla dēļ nepieciešama pārdomāta transporta infrastruktūra, kas spēj uzņemt vairākus simtus mašīnas vienlaicīgi un piedāvāt drop-off¹⁰ telpu priekš mašīnu apstāšanās. No rītiem veidojas gari sastrēgumi Bruknas, Īslīces un Kartupeļu ielās. Tā rezultātā vietējie iedzīvotāji, kuri dodas uz darbu ar savu automašīnu, nespēj izbraukt no pagalmiem. Lielā mašīnu daudzuma dēļ, kas jau aizveda bērnus uz skolu vai brauc uz darbu, veidojas gari korķi uz Valdeķu, Graudu, Saulkalnes ielām, uz Vienības gatves un citām pilsētas nozīmes ielām. Risinājums sastrēgumu mazināšanai būtu velo infrastruktūras sakārtošana – izveidot

⁹ Pusaudžu laukums – publiskā ārtelpa, kas piemērota bērniem no 13 līdz 18 gadiem: sporta aktivitāšu iekārtas, jauniešiem domāti labiekārtojuma elementi, interaktīvi spēļu elementi u.c.

¹⁰ Drop-off (no angļu val.) – pilsētas telpa, kur iespējams apstāties un izlaist bērnu no mašīnas

bērniem un pusaudžiem drošus, ērtus un labi pārdomātus celiņus, pa kuriem viņi var paši nonākt uz skolu un no tās. Šobrīd skolas atsakās ierīkot skolas teritorijās velo statīvus, jo skolēni nonāk avārijās, braucot uz skolu gar ielām ar haotiski veidotām stāvvietām un sliktu redzamību atpakaļgaitas kustībai, automašīnām izbraucot no šīm stāvvietām (Verhovskis 2018).

5.2.2. Sporta aktivitāšu vajadzības

Blakus dzīvojamiem masīviem trūkst mūsdienīgi aprīkotu laukumu sporta nodarbībām vai spēlēm. Pēc bērnu un pusaudžu viedokļa vajadzētu attīstīt sporta infrastruktūru pagalmos, veidojot dažāda veida sporta laukumus katrā no pagalmiem. Galvenās vēlmes ir iegūt ar drošības tīklu aprīkotu basketbola, futbola un volejbola laukumus, lai lidojošas bumbas netraucētu garāmgājējiem. Šodien pieejami tikai 2 šādi aprīkoti futbola laukumi pie 94. un 95. skolas. Tādēļ dažos pagalmos, kuri atrodas tālāk no skolām, bērni aktīvi izmanto zālienu spēlēm ar bumbu. Šajās vietās 1. un 2. stāva īpašnieki regulāri izsauc policiju un sūdzas par to, ka bumbas atsitas pret logiem vai salauž tos. Apkaimes attīstībai labi kalpotu vienots sporta komplekss vai stadions, kurā regulāri varētu rīkot āra nodarbības, sacensības vai citas apkaimes kopienas saliedēšanas aktivitātes gan priekš bērniem un pusaudžiem, gad priekš pieaugušiem.

Vēl viens vienlīdz svarīgs pusaudžiem draudzīgas publiskās ārtelpas elements ir skeitparks. Aptaujās un diskusijās daudzi bērni norādīja, ka ļoti gaida, kad Ziepniekkalnā uzbūvēs skeitparku. Līdzvērtīgi ar skeitparku pusaudžiem trūkst celiņa ar kvalitatīvu asfalta segumu izbraucieniem ar skrituļslidām vai velosipēdu. Pašlaik velo braucieniem izmanto Vienības gatvē izbūvēto pastaigu celiņu un dažreiz mežu. Grūtāk atrast labu segumu, kas piemērots skrituļslidām. Daudzviet pagalmos un uz ielām segumi ir novecojuši un tajos izveidojušās daudz bedres. Tas, ko vēlas jaunieši – riteņiem, skrituļslidām un citiem braucamrīkiem (bez motora) piemērots gluda asfalta celiņš tuvu, kas ietu pēc iespējas attālāk no transporta infrastruktūras un tuvāk zaļām pilsētas telpām.

Papildus pusaudži vēlētos redzēt ārtelpā arī BMX trasi, parkūram paredzētu vietu un organizētas āra nodarbības. Pašlaik regulāri Ēbelmuižas parkā vietējie aktīvistu rīko āra vingrošanas nodarbību visiem interesentiem.

5.2.3. Zaļo telpu vajadzības

Vairāk kā puse no aptaujātajiem respondentiem atzīmēja parku, mežu, bērzu birzi un vispārīgi zaļo infrastruktūru, kā savā dzīvē nozīmīgas pilsētas telpas. Pusaudži pieminēja, ka apkaimē esošam parkam būtu vajadzīgs labiekārtojums ar pārdomātiem gājēju celiņiem, skrituļošanas ceļiem, bērnu un pusaudžu laukumiem, suņu pastaigas un trenēšanas vietu. Pēc bērnu domām apkaimē būtu vajadzīgs vēl viens parks daudzstāvu ēku masīvos starp Valdeķu ielu un Vienības gatvi un vispārēja zaļās infrastruktūras attīstība. Paši pusaudži norāda uz to,

ka labprāt stādītu kokus, krūmus un puķes, ja viņiem būtu dota tāda iespēja. Pašlaik apkaimju apstādījumu sistēma nav sakārtota – jāiziet garš stādījumu saskaņošanas process ar visiem inženierkomunikāciju turētājiem un Rīgas pilsētas būvvaldi. Tāpēc iedzīvotāji izvēlas īsāku ceļu – stādīt savus augus, neskaņojot ne ar vienu no vajadzīgām institūcijām. Tā, piemēram, pēc ziemassvētku un jaunā gada svinībām apkaimē parādās vairākas jaunas egles.

Daudzi pusaudži stāstīja arī par mežu, kā svarīgu atpūtas vietu pēc nodarbībām. Bērni un jaunieši kopā ar ģimeni dodas uz mežu pastaigām ar suņiem, ogu un sēņu lasīšanai, izbraucieniem ar velosipēdiem, rudenī herbāriju un dabas materiālu vākšanai, vasarā vienkārši atpūtai un piknikiem. Ziepniekkalna iedzīvotājiem no visām vecumu un interešu grupām ir svarīga pieceja mežam. Īpaši nozīmīga sasaiste starp Rīgas 94. vidusskolu un mežu, jo skolēniem regulāri notiek āra nodarbība atklātos laukumos otrā Ozolciema ielas pusē. Tagad, kad notiek projektēšanas darbi Dienvidu tilta 3. kārtas būvniecībai, īpaši svarīgi pēc iespējas saglabāt esošus apbūves un meža savienojuma ceļus, jo automaģistrāle paredzēta ar augstām trokšņu slāpējošām sienām un ar atļauto braukšanas ātrumu 70 km/h. Lai mazinātu iedzīvotāju neapmierinātību ar barjeras izveidi starp mājām un mežu, būtu vēlams paredzēt izveidot labiekārtotus laukumus iedzīvotājiem, kas regulāri izmanto mežu. Ēbelmuižas parkam un mežam būtu vēlams sakārtot ārtelpu, iztīrīt no atkritumiem un labiekārtot to atbilstoši izmantošanas veidiem.

Papildus esošai zaļai infrastruktūrai bērni sapņo par zilo infrastruktūru – viņi norāda uz to, ka Ziepniekkalnā būtu vajadzīgs dīķis vai ezers, kurā būtu iespējams peldēt un atpūsties ar draugiem vasarā. Pusaudži norāda uz to, ka apkaimē trūkst strūklakas, kas arī atdzīvinātu vienmuļo daudzstāvu apbūvi.

5.2.4. Izklaides un interešu izglītības vajadzības

Tik lielā apkaimē trūkst arī vienas vietas vai publiski pieejama centra, kur pusaudži varētu iegūt interešu izglītības zināšanas, brīvi pavadīt laiku ar ģimeni, saviem domu biedriem un draugiem. Atvērta festivāla laikā bija skaidri redzams, ka gan pusaudžiem, gan pieaugušiem, gan vecākiem cilvēkiem trūkst vienotas vietas, kur savākties. Visas dienas garumā (no 12:00 līdz 20:40) pagalms bija pilns ar dažāda vecuma cilvēkiem, kas labprāt iepazīstas, pamēģina dažādas aktivitātes kopā (sk. 5.2. att.). Bērni ar vecākiem izmēģināja spēļu raķešu palaišanu debesīs, pusaudži ar vecvecākiem spēlēja galda spēles, jaunieši atpūtās savā draugu lokā – no daudziem varēja dzirdēt pozitīvas atsauksmes un vēlmi par biežāku šāda veida pasākuma rīkošanu.

5.2. Pusaudžu un vietējo iedzīvotāju aktivitāte sarunu festivāla LAMPA ietvaros (TvNet 2018)

Pusaudži norāda uz to, ka pašlaik viņiem nav vienas konkrētas vietas, kur viņi varētu brīvi sevi izpaust. Lielākā daļa no bērniem, kas piedalījās anketēšanā norādīja, ka piedalās pulciņos ārpus skolas nodarbībām. Daudzi bērni apmeklē vairākus pulciņus. Populārākās nodarbes saistītas ar cīņas mākslu, padziļinātu valodu apgūšanu, dejām, sportu, mūziku un mākslu. Pusaudži arī atzina, ka labprāt apmeklētu citas nodarbības speciāli pusaudžiem domātā interešu centrā, kur būtu iespējams satikties ar sava vecuma draugiem. Kā vienlīdzīga iespēja, ko pusaudži labprāt izmantotu – kopēja atvērta vai aizvērta estrāde, kur var uzstāties ar saviem kolektīviem un parādīt sevi.

Šodien pusaudži uzskata veikalu un tirdzniecības centru apmeklēšanu par izklaidi. Tāpēc daži norādīja uz to, ka Jaunā Ziepniekkalna centrā būtu vajadzīgs liels tirdzniecības centrs ar līdzīgiem pakalpojumiem, kā Rīga Plaza (kafejnīcas, restorāni, kino, boulings, veikali un regulāri rīkoti pasākumi jauniešiem). 20 pusaudži minēja Rīga Plaza, kā vienu no trīs viņiem svarīgām vietām Ziepniekkalnā. Tikpat bērni gribētu, lai apkaimē atvērtos ātras ēdināšanas iestādes: KFC, BurgerKing, atvērtas kafejnīcas, visu diennakti strādājošs veikals.

Starp citām idejām jaunieši piedāvāja apkaimē uzbūvēt tādas iestādes, kā dzīvnieku patversme, veterinārā klīnika, akvaparks, jaunas fabrikas, bezmaksas atrakciju parks, bezmaksas zoodārzs, saldējumu kioski pie skolām, Hogvarts skola, māja bezpajumtniekiem un skatu tornis. Papildus daži bērni izteica vēlmi apkaimē ierīkot vairāk soliņus un vides objektus, viena meitene piedāvāja ierīkot pelmeņiem veltītu skulptūru.

5.2.5. Apbūves un apkaimes labiekārtojuma vispārējās vajadzības

Pēc pusaudžu domām apkaimē pagalmu labiekārtojumam veltīts par maz uzmanības. Viņi gribētu, lai katrā pagalmā būtu savs, pagalmam raksturīgs sporta, pusaudžu, pieaugušo atpūtas vai bērnu rotaļu laukums.

Publiskai ārtelpai trūkst pietiekami labas atkritumu apsaimniekošanas sistēmas. Pie katras mājas atrodas liels atkritumu konteiners, dažviet publiskajā ārtelpā izvietotas atkritumu urnas vai konteineri šķirojamiem atkritumiem. Tomēr atkritumu izvešana nenotiek regulāri. Iedzīvotāji izmanto atkritumu urnas, bet ar tilpumu vai izvešanas biežumu nepietiek: jābūt biežākai izvākšanai vai urnām jābūt vairāk. Bērni norāda arī uz to, ka apkaimē trūkst šķirojamo atkritumu konteineri.

Pašlaik arī mežā bieži atstāj būvgružus, saimnieciskus un citus atkritumus. Īpaši tas izplatīts Ozolciema ielas dienvidu pusē mazdārziņu teritorijā. Tajās vietās lielākoties uzturas bezpajumtnieki vai cilvēki alkohola reibumā, kas padara savienojumu ar mežu nepievilcīgu. Vecus dīvānus, krēslus, galdus un citus lūžņus pārnes uz mazdārziņu pusi. Šī teritorija atrodas tieši starp dzīvojamo masīvu un mežu, kas padara dabas apmeklēšanu mazāk drošu. Daudzviet atrodas sarūsējuši metāla priekšmeti, salauztie stikli un koka dēļi. 81 pusaudzis norādīja, ka jūtas nedroši, bailīgi, bīstami pa nakti dēļ tā, ka uz ielām sastopami cilvēki alkohola reibumā, bezpajumtnieki, agresīvie cilvēki, suņi bez saimniekiem. Daļa no bērniem to pašu apstākļu dēļ jūtas nedroši arī pa dienu. Pusaudži lūdza uzlabot apkaimes apsardzi un novērst agresīvo un piereibušo cilvēku klātbūtni Ziepniekkalna teritorijā. Vēl viens aspekts drošības uzlabošanai pa nakti – apgaismojuma atjaunošana vai ierīkošana, īpaši Ēbelmuižas parkā, kas ir viena no galvenajām pulcēšanas vietām cilvēkiem alkohola reibumā nakts laikā.

Ļoti būtiska problēma – nesakārtoti grausti vai sabrukušie bērnu rotaļu laukumi ar norūsējušām metāla konstrukcijām, kuri saglabājušies no Padomju savienības laika. Īpaši sliktā stāvoklī atrodas pamesta robotu rūpnīca. Bet šo rūpnīcu tuvākajā laikā plānots pārbūvēt. Bērni un pieaugušie atzīmēja vairākas vietas ar graustiem vai nesakārtotiem laukumiem, kam būtu jāpievērš uzmanība.

Trīs bērni norādīja uz to, ka mikrorajonam trūkst jaunas mazāka mēroga apbūves, lai tas būtu piemērots cilvēka skatu leņķiem. Apkaimē arī nav risināta krāsu gamma – apbūvei vajadzētu atrast Ziepniekkalnam piemērotus krāsu toņus un pārkrāsot fasādes daudzstāvu mājām.

Vairāki pusaudži norādīja uz to, ka Ziepniekkalnam nav savas identitātes un apkaime ir kā vecs mazdārzs, Rīgas atstumtā teritorija. Galvenā doma, kuru izteica viens pusaudzis, ir vēlme, lai Ziepniekkalns kļūtu par pilnvērtīgu Rīgas daļu. Un vairāki bērni novēlēja, lai Rīga

atbalstītu tik blīvi apdzīvotas apkaimes un atvēlētu finansējumu publiskās ārtelpas attīstībai Ziepniekkalna apkaimē.

5.2.6. Transporta infrastruktūras vajadzības

Ceturtdaļa no respondentiem atzīmēja, ka rajonā akūti vajadzīgi labas kvalitātes ielas ceļi un ietves, labas kvalitātes ceļi iekšpagalmos. Bērni norāda uz to, ka stāvvietas nav pārdomātas un to skaits iekšpagalmos ir par lielu. Jaunieši lūdz uzlabot transporta infrastruktūru, lai novērstu rīta un vakara sastrēgumus, iespējams izveidojot tramvaja maršruta savienojumu ar Centru. Viena no izteiktajām vajadzībām ir veloceļa savienojums ar centru caur Salu tiltu. Rīgas Pārdaugavas pamatskolas audzēkņi lūdza pārcelt Graudu ielas pieturu tuvāk skolai un uzlikt tai nojumi. Rīgas 95. vidusskolas audzēkņi lūdza labiekārtot Spulgas ielas pieturu.

Daudzi bērni, kas mācas jaunā Ziepniekkalna teritorijā, dzīvo Olaines novada pusē, tāpēc šie bērni bieži izmanto Vienības gatvi nokļūšanai līdz mājām. Uz Vienības gatves un Tīraines ielas krustojumam nav regulējuma, un tas pašlaik ir ļoti bīstams priekš bērniem, kas iet ar kājām no Medemciema, Baložiem, Tīraines un Mārupes.

5.3. Pusaudžu līdzdalība publiskās ārtelpas plānošanā

Pusaudžus ir svarīgi izglītēt par pilsētvidi, lai nākamie pieaugušie būtu gudri apbūvētās vides pasūtītāji, kas ir galvenie noteicēji tam, kā rodas laba arhitektūra un pilsētvide. Skolēnu izglītošana un iesaiste ārtelpas attīstībā padara viņus gudrākus, kā publiskās ārtelpas lietotājus jau tagad. Pusaudžiem jāpievērš tikpat liela uzmanība, kā visiem pārējiem pilsētas iedzīvotājiem: bērni arī ir pilsētnieki, tikai ar dažādām vēlmēm un vajadzībām. Kā teica bērnu un jauniešu izglītības SPP projekta metodikas izstrādātāja, Krista Pētersone, par apbūvētās vides veidošanos: “Līdzdalība ir izdevusies, ja jaunieši aptaujas procesā ir izglītojušies un palikuši neatkarīgi līdz brīdim, kad iegūst svaru līdzvērtīgi piedalīties politisku dokumentu apspriedē” (Ķempe 2018).

Pētnieciskā darba ietvaros pusaudži aktīvi līdzdarbojās gan pildot anketas, gan zīmējot sajūtu kartes, gan diskusiju veidā stāstot par problemātiskajām tēmām. Tomēr aptaujas neguva tik lielu atsaucību, un daļa no jautājumiem bija atstāti neatzīmēti vai tukši. Daudziem bērniem rādās jautājumi par to, kas ir “ārtelpa”. Bija grūtības ar kartes aizpildīšanu – daži pusaudži nesaprata uzdevumu, kur bija lūgts atzīmēt visbiežāk apmeklētās vietas. Lielākā problēma bija kartes mērogs, uz kura sarežģīti nolasīt konkrētas vietas. Daļa no pusaudžiem ģeogrāfiski neorientējās kartē. Vecākajās klasēs jaunieši izmantoja savus viedtālruņus, lai atrastu vietas, kas jāatzīmē uz papīra. Tiem, kuriem bija grūtības ar kartes nolasīšanu bija piedāvāts brīvā laukā ar vārdiem uzrakstīt bieži apmeklētās vietas.

Zīmējot mentālas kartes, pusaudži izvēlējās sev piemērotāko metodi, kā labāk parādīt vai pastāstīt par esošo situāciju un par sen jau lolotiem sapņiem. Sajūtu kartes papildināja anketās uzrakstīto. Bērni attēloja laiku: cik daudz viņi pavada Ziepniekkalnā un cik daudz – savā apkaimē. Zīmējumos parādījās arī personīgas vērtības, kas saistās ar apkaimi: tā ir ģimene un draugi, kas šeit dzīvo, labsirdīgi un atsaucīgi cilvēki apkārt. Bērniem šī apkaime saistās ar veselību, izklaidēm, mīlestību un attiecībām starp dažāda dzimuma pusaudžiem. Jaunieši atzina, ka viņiem ir svarīga daba un dzīvās būtnes – kaži, putni. Un daži bērni pat gribēja pateikt, ka mīl savas mājas, savu pagalmu un apkaimi, kur pavada lielāko daļu no savas dzīves.

No visiem respondentiem 158 bērni atzīmēja, ka gribētu uzlabot Ziepniekkalna apkaimi. Pusaudži labprāt piedalītos talkās, stādītu puķes un kokus, piedalītos dažādās akcijās (kā šī pētnieciska darba ietvaros). Ja pusaudžiem dotu iespēju un nelielu samaksu, viņi palīdzētu uzbūvēt jaunas ēkas, bērnu laukumus. Vismaz trešdaļa teica, ka apkaimes uzlabošanai uzturētu kārtību uz ielas, vāktu atkritumus aiz sevis un mestu tiem paredzētajās vietās. Ja apkaimē būtu vairāk atkritumu šķirošanas vietas, bērni dalītu savus atkritumus pa grupām.

5.3.att. Ziepniekkalna identitātes meklējumi

Jaunieši gribētu apgleznot kaut ko, piedāvāt savas idejas, palīdzēt ar dizainu publiskai ārtelpai. Pašlaik var novērot, ka pusaudži mēģina sajusties piederīgi apkaimē jeb atrast saiti starp sevi un bezpersonisku bloku apbūvi. Aptaujās pusaudži minēja to, ka Ziepniekkalnam trūkst savas identitātes. Vairāku gadu garumā jaunieši centās atrast apkaimē piemērotu simbolu vai logotipu (sk. 5.3. att.), izmantojot graffiti, mākslu kā savu izpausmes veidu. Uz sienām atrodami dažādi apkaimē vai tās nosaukumam raksturīgi simboli: kalni, ozoli, cilvēki. Divus gadus atpakaļ pašreizējā apkaimes centrā esošo pieturu “Spulgas iela” sauca par “Ziepniekkalns

4”. Visticamāk pēdējie 2 grafiti ar uzrakstu “Zep-4” bija veidoti tajā laikā. Ar ielas mākslas palīdzību jaunieši pauž savu viedokli, mēģinot panākt to, ka viņus saklausā. Daudzi uz katras otras mājas uzraksta savu nickname¹¹.

Daži atstāj savas negācijas un atklāj savas pārdomas pārējiem (sk. 5.4. att.). Ne vienmēr ir saprotams ko ar konkrētajiem vārdiem gribēja pateikt autors, un kāpēc viņš izlēma to parādīt visiem apkaimes iedzīvotājiem.

5.4. att. Negatīvie kļiedzieni uz publiski pieejamām sienām

Uz sienām jaunieši atstāj arī izsauceņus, kas mudina sabiedrību mainīties uz labo pusi, pārtraukt reformas, pievērsties ģimenei un vienkārši apskauties. Pusaudži labprāt piedalītos publiskās telpas attīstībā un plānošanā, bet viņi nejūt atbalstu no pieaugušiem un no pilsētas, lai brīvi izteiktu savas domas. Jaunā paaudze raksta sevis izdomātus izteicienus, kas vēlāk desmitiem gadu glabājas uz publiskās ārtelpas sienām. Jaunā Ziepniekkalna rajonā apsaimniekotāji mēģina regulāri aizkrāsot uzklātos grafiti, tomēr vecā Ziepniekkalna apkaimē jaunieši jūtas vairāk droši un pastāv veselās sienas, kur katrs uztver par savu pienākumu atstāt savu vārdu vai vēstījumu nākošām paaudzēm. Pusaudži atzīstas mīlestībā, izlamājas, pieraksta savus vārdus, zīmē simbolus, kas viņiem saistās ar Ziepniekkalnu un atstāj citus vēstījumus, kurus neviens visticamāk nelasa, izņemot viņus pašus. Publisko sienu izmantošana notiek ar pārklāšanos – vienu zīmējumu pārklāj cits, sen iemūžinātiem vārdiem pa virsu nāk aktuālie uzraksti. Dažreiz arī labus vēstījumus pārklāj ar lamuvārdiem (sk. 5.5. att.).

¹¹ Nickname (no angļu val.) – pseidonīms, izdomātais vārds, kuru mākslinieki, rakstnieki, žurnālisti un citi radošo profesiju pārstāvji pieņem īstā vārda vietā.

5.5. att. Jauniešu mudinājumi

Bērni un jaunieši cenšas izpušņot savu ārtelpu un apzīmē ēku fasādes ar to, kas viņiem liekas svarīgs – mīlestība, smaidi, mūzika, daba (sk. 5.6. att.). Redzēti arī apkaimes vietzīmju attēlojumi, kā piemēram, 300 gadu vecs dižozols Ēbelmuižas parkā. Pārsvārā tas notiek pa nakti vai kamēr neviens neredz, jo bērniem pagaidām vēl nebija dotas iespējas brīvi paust savas domās un zīmēt, uz ko norādīja skolēni diskusiju garumā. Jaunieši ir gatavi līdzdarboties – priekš viņiem jārada iespēja to darīt. Pētījuma ietvaros pusaudžu aizpildīto aptauju un sajūtu karšu apkopojumu skatīt 8.1. un 9.1. pielikumos.

5.6. att. Apkaimes publiskās ārtelpas izkrāšņošana

Pētījuma ietvaros pusaudžiem domāto telpu apzināšanā palīdzēja 8. klases meitene, kura aktīvi pauda savu viedokli par Ziepniekkalna ārtelpu un piekrita izveidot videomateriālu. Diskusijas gaitā ar skolnieci atklājās problēmas, ar kurām mūsdienu pusaudžiem nākas

saskarties. Kā vienu no svarīgākām viņa minēja nesaprašanu starp dažādām paaudzēm, neuzticēšanos un nevēlēšanos atbalstīt jauniešu idejas. Video filmēšanai skolniece izvēlējās pusaudžiem neraksturīgu metodi: viņa intervēja apkaimē satiktos draugus un svešus bērnus. Attēla fonam lielākoties izvēlēts Ēbelmuižas parks vai cita vieta uz patīkamiem dabas skatiem. Pēc aptaujām izveidojās secinājumi no topošās mākslinieces: Ziepniekkalnā būtu vēlams vairāk trenāžieru un vingrošanas laukumu gan pusaudžiem, gan pieaugušiem, lai pieaugušiem būtu vairāk lietderīgas brīva laika pavadīšanas iespējas, kas aizstātu vienkāršu sēdēšanu uz soliņiem. Pusaudži norāda uz to, ka tagad ir par maz pilsētelpu, kur var atnākt, jo esošas labas vietas ļoti bieži jau aizņemtas. Būtu vēlams izveidot patīkamu pastaigu ceļu ar kafejnīcu, atpūtas vietu vai izklaižu centru. Pusaudži vēlas redzēt kvalitatīvi labiekārtotas vietas un laukumus, kur var atnākt ar draugiem vai ģimeni. Izveidojot patīkamu ārtelpu var panākt lielāku cieņu par savu apkaimi un pilsētu. Jaunieši gatavi līdzdarboties un labprāt piedalītos dažādos projektos – viņiem jārada iespējas to darīt (Hromcova 2018).

5.4. Pieaugušo līdzdalība pusaudžiem draudzīgas publiskās ārtelpas plānošanā

No pieaugušiem gūta liela atsaucība. Veicot pētījumu, radās priekšstats, ka pieaugušiem par maz dod iespēju izteikties vai arī pēc iepriekšējām diskusijām viņu viedoklis nebija ņemts vērā. Atvērtā sarunu festivāla laikā starp vietējiem radījās karstas diskusijas par daudziem trūkumiem esošajā apkaimes situācijā un par katra cilvēka personīgām vajadzībām pilsētas telpās. Tomēr diskusiju laikā daļai no iedzīvotājiem bija grūti izkāpt no savas individuālas telpas un sākt runāt par apkaimes mēroga tēmām (Kīnasts 2018). Vietējie aktīvisti pašlaik attīsta savu daudzdzīvokļu māju biedrības, lai apsaimniekotu savu ēku un tai piegulošo teritoriju, veido sadarbību starp mājām, lai kopā renovētu iekšpagalmu ceļu vai ierīkotu stāvvietu ierobežojumus blakus mājai esošas stāvvietas izmantošanai (Jansons 2018). Skolotājas nesistemātiski, bet regulāri piedalās bijušo skolēnu studentu pētnieciskajos darbos, kas saistīti ar apkaimes izpēti, apzināšanu un nākotnes redzējuma izstrādi (Berķe 2018). Tomēr pagaidām nav izveidojusies aktīvistu grupa, kas pārzinātu esošo situāciju visā apkaimē un sadarbībā ar Rīgas pašvaldību attīstītu mikrorajona būtiskākas problēmas. Šī pētījuma ietvaros rīkotajos pasākumos un sarunu festivāla LAMPA iesildīšanas dienā autorei izdevās sasniegt aktīvāko cilvēku grupu no vietējiem iedzīvotājiem un sarunāt turpmākās tikšanās reizes ar cilvēku grupu. Darba ietvaros jau maijā Ziepniekkalnā sāka veidoties kopiena, ar kuru turpmāk būs iespējams attīstīt apkaimi.

Pieaugušie bieži pavada laiku kopā ar ģimeni, dažiem respondentiem jau izauga mazbērni. Daudzi norādīja uz to, ka Ziepniekkalnā par bērnu laukumiem, un īpaši par pusaudžu laukumiem nav domāts. Vecāki cilvēki labprātāk iesaistījās diskusijās un zīmēja sajūtu kartes,

nekā pildīja aptaujas. Ne visi pieaugušie izprata termina “publiskā ārtelpa” nozīmi, daudziem bija grūtības ar orientēšanos kartē. Cilvēki stāstīja par viņuprāt vajadzīgiem publiskās telpas uzlabojumiem, norādot uz blakus esošo objektu atrašanās vietu.

Lielākoties pusaudžu un pieaugušo domas sakrita. Pieaugušiem bija izteiktāka vēlme, lai Rīga salabotu ielas ceļus un ietves. Viņi ar degošu entuziasmu stāstīja par konkrētām mikrorajona vietām, kur nepieciešama ietvju un ceļu rekonstrukcija, norādot specifiskas lietas ietvju infrastruktūrā, kas nav risinātas desmitiem gadu. Daudzi piekrita tam, ka apkaimē vajadzīgi pusaudžu un sporta laukumi. Tos būtu iespējams ierīkot pagalmos vai Ēbelmuižas parkā. Tāpat, kā pusaudži, pieaugušie lūdza ierīkot kādu no ūdens objektiem apkaimē: ezeru vai dīķi ar iespēju peldēt pa vasaru vai strūklaku ar labiekārtotu teritoriju apkārt. Pieaugušie norādīja, ka to varētu ierīkot Ēbelmuižas parkā – vienā no galvenajām pulcēšanas vietām. Parku un mežu vispārīgi būtu jāattīsta un jāizveido pārdomāta labiekārtojuma sistēma atbilstoši noteiktām lietojuma funkcijām: velo ceļš zaļās infrastruktūras tuvumā, sporta laukumi, suņu trenēšanas vieta parkā un mežā, pastaigu ceļš parkā un mežā ar kvalitatīvu segumu, pa kuru ērti braukt ratiņiem, skrituļslidām, ritenim un citiem pārvietošanas rīkiem. Kā būtisku problēmu publiskajā ārtelpā pieaugušie minēja atkritumu apsaimniekošanas sistēmu, jo bieži var redzēt, ka atkritumu urnas un konteineri pārpildīti, vējš viegli izpūš konteineros esošus atkritumus tālāk. Pēc pieaugušo domām Ziepniekkalnā vajadzētu atvērt vairāk šķirojamo atkritumu punktus ar regulāru konteineru iztukšošanu. Vienlaicīgi ar nesakārtotām ielām pieaugušie respondenti stāstīja par pamestiem laukumiem un graustiem, kas būtu jāattīra, jānovāc un jāpārvērš par patīkamu, pusaudžiem un ģimenēm draudzīgu publisko ārtelpu. Būtiski ir novērst bezpajumtnieku un iereibušu cilvēku klātbūtni publiski pieejamās vietās. Pēdējais, bet līdzvērtīgi svarīgs aspekts, kas būtu jāattīsta – transporta pieturas. Pieaugušie lūdza labiekārtot Ozolciema ielas un 94. vidusskolas pieturas, uzlikt nojumi 19. trolejbusa galapunktā un Graudu ielā, vienlaicīgi pārnesot Graudu ielas pieturu tuvāk skolai. Izteikti problemātiska pilsētas telpa atrodas Spulgas ielas pieturā, kur publiska ārtelpa būtu jāuzlabo kopā ar visu blakus esošo teritoriju pie veikala Mego, Dižozolu ielas, Valdeķu ielas pāreju no Dižozolu ielas uz Bērslapu ielu un teritoriju ēkas Valdeķu ielā 50 k-2 priekšā. Kā papildus vajadzību skolotājas un vecāki norādīja to, ka viņiem arī vajadzīgi atpūtas laukumi bērnu rotaļu laukumu tuvumā, lai viņi var pieskatīt savus audzēkņus vai bērnus. Atpūtas laukumus pieaugušie redz, kā vingrošanas laukumus vai labiekārtotu vietu ar soliņiem un krāšņi ziedošām puķēm. Pētījuma ietvaros pieaugušo aizpildīto aptauju un sajūtu karšu apkopojumu skatīt 8.2. un 9.2. pielikumos.

Vērtējot pusaudžu un pieaugušo līdzdalību pētnieciskā darba ietvaros publiskās ārtelpas plānošanas vajadzību apzināšanai, izveidojās noteikta vecumu skala, kas parāda, kādas lietas

būtu vajadzīgas katrā noteiktā vecuma posmā. Izdalītas aptuvenas vecuma grupas ar piezīmēm katrai no tām (sk. 5.1. tabulu).

5.1. tabula

Vecumu grupu vajadzības un vēlmes iesaistīties Ziepniekkalna ārtelpas uzlabošanā

Vecuma grupa (1)	Piezīmes par vecuma grupu un to vajadzību apzināšana (1)	Vēlme līdzdarboties Ziepniekkalna publiskās ārtelpas attīstībā (1)
Līdz 10 gadiem	Bērniem svarīgi dot iespēju izskrieties, izlūkāt un pavadīt bērnību pēc iespējas brīvākā gaisotnē. Galvenās lietas, ko gribētu redzēt ārtelpā - akvaparks, pludmale, bērnu laukumi, bezmaksas atrakciju parks	Vēl nesaprot, ko viņi var darīt. Ja vecāki iet talkās, arī piedalās.
No 10 līdz 13-14 gadiem	Lielākoties patīk apkaime, vēl neredz tik daudz problēmas, kā pieaugušie. Aktīvi piedalās pulciņos, bieži pastaigājas ārā un vēl turpina izbaudīt bērnību. Novērtē savus draugus, ģimeni, mājas, skolu, apkaimes zaļo infrastruktūru. Vēlētos redzēt mazāk atkritumu uz ielām un vairāk patīkamas pastaigu vietas, sporta laukumus un pusaudžiem domātas radošas telpas, kur viņi var brīvi izpausties.	Labprāt veiktu vienkāršus darbus: dalība talkās, puķu stādīšana, atkritumu šķirošana un izmešana tiem paredzētās vietās.
No 13-14 līdz 18 gadiem	Sākas negāciju periods: pusaudži saprot, ka pa visu dzīvi vēl nekas daudz nav mainījies apkaimē un diez vai mainīsies. Sāk uzskatīt savu dzīves vietu par sliktu un atstumto Rīgas nomali ar vienādām garlaicīgām bloku mājām starp kurām atrodas tikai grausti, vecas metāla pussagruvušas konstrukcijas pagalmos, izgāztuvi mežā, daudziem bezpajumtniekiem un cilvēkiem alkohola reibumā uz ielām. Apkaimi redz, kā pagaidu dzīves vietu, bet nākotnē vēlas pārcelties pēc iespējas tālāk. Tiem, kuri skatās vairāk optimistiski, trūkst normālu sporta un brīva laika pavadīšanas laukumu, sakārtotas ielas ceļu un ietvju	Lielai daļai no pusaudžiem jau ir vienalga, apkaimes attīstībā piedalīties nevēlas. Tie, kuri vēlas uzlabot dzīves vietu, ļoti cer uz to, ka Rīga piešķirs finansējumu sporta laukumu un pusaudžu laukumu izveidei, vienotas interešu izglītības iestādes būvniecībai parku, meža un transporta infrastruktūras attīstībai. Labprāt jau

	infrastruktūras, velo un riteņu ceļa, kas savieno Ziepniekkalnu ar Centru un citām apkaimēm.	piedalītos, kā dizaineri, organizatoru palīgi vai ideju autori.
No 20 gadiem līdz 40 gadiem	Pieņem apkaimi tādu, kāda ir pašlaik un dalās grupās: aktīvie darītāji un pasīvie lietotāji. Pasīviem lietotājiem gandrīz vienalga kas notiek ar apkaimi. Aktīviem darītājiem ir pārdomas un idejas par to, kas būtu jāuzlabo – ar lielu atsaucību stāsta kuras vietas un kā būtu jāmaina, piekrīt, ka Ziepniekkalnā vajadzētu labāk pārdomāt un attīstīt sporta laukumu un pusaudžu laukumu tīklu, jāattīsta zaļās telpas, jāattīra publiskā ārtelpa un jāuzbūvē ielas ar pārdomātu ceļu un ietvju tīklu.	Daļa ir gatava piedalīties talkās, bet to skaits vairs nav tik liels. Vairāk vēlas piedalīties kampaņveidīgi ar savām idejām, fizisko palīdzību jauno lietu radīšanā, bet ne svešu atkritumu vākšanā. Labprāt piedalītos iedzīvotāju forumos un citās aktivitātēs vai paši organizētu tos. Bet aptuveni puse norāda, ka gatava piedalīties tikai morāli vai maksājot nodokļus.
No 40 gadiem	Tāpat dalās pasīvo un aktīvo iedzīvotāju grupās. Pasīvie lietotāji atceras daudzus Rīgas mēra solījumus un norāda uz to, ka tie vēl nav īstenoti. Daži izmisīgi lūdz uzlabot visu un uzreiz. Aktīviem lietotājiem daudz pārdomu par to, kas jāmaina. Dažiem jau ir sakari ar nozīmīgākām personām un labprāt dalās ar šiem kontaktiem. Vajadzības ļoti līdzīgas iepriekšējai vecumu grupai. Tikai vairāk pieaugušie cilvēki ar bērniem vai mazbērniem norāda uz to, ka pie bērnu laukumiem jāierīko pieaugušo atpūtas laukumi un priekš vecmāmiņām jāveido vairāk soliņu pie galvenajiem pakalpojumu punktiem: veikaliem, poliklīnikām, mājām, skolām utt.	Pasīviem lietotājiem lielākoties viss saistās ar sliktām, nepabeigtām un pašvaldības neizpildītām lietām. No aktīviem iedzīvotājiem ne visi dzīvo Ziepniekkalnā, bet tāpat vēlas palīdzēt apkaimei attīstīties. Ir gatavi piedalīties talkās, stādot augus, šķirojot atkritumus, iesaistoties biedrībā vai pat ziedojot naudu konkrētiem apkaimes attīstības projektiem.

6. REKOMENDĀCIJAS PUSAUDŽIEM DRAUDZĪGAS PLĀNOŠANAS IEVIEŠANAI RĪGĀ UN ZIEPNIEKKALNĀ

6.1. Pusaudžu iesaiste pilsētas telpiskā plānošanā Rīgas apkaimēs

Iesaistes procesu vēlams veikt pilsētas institūcijām (piemēram Rīgas IKSD) caur apkaimē esošām skolām vai bērnu un jauniešu organizācijām. Pusaudžu līdzdalībai labāk izmantot radošas metodes, jo aptaujas netiek pilnīgi aizpildītas un daļa no vajadzīgas informācijas iztrūkst. Viena no iespējamām iesaistes metodēm jebkura vecuma pusaudžiem ir sajūtu kartes zīmēšana. Mentālā karte dod iespēju brīvā formā pateikt un parādīt to, kas katram bērnam ir svarīgs. Un caur mentālām kartēm var uzzināt vairāk personisko attieksmi pret apkaimi, nekā caur formālām aptaujām. Mūsdienās attīstītajiem bērniem un pusaudžiem var izmantot digitālās ierīces iesaistei, ļaujot skolēniem pašiem izvēlēties metodi kā parādīt savas vajadzības pilsētas telpā. Datoru programmas var piedāvāt izmantot bērniem sākot ar 13.-14. gadu vecumu, kad bērni jau sāk padziļināti apgūt digitālo pasauli.

Pusaudžiem draudzīgas publiskās ārtelpas plānošanā svarīgi iesaistīt pēc iespējas plašāku cilvēku auditoriju no dažādām vecuma grupām dažādām tautībām. Veicot iesaistes pasākumus konkrētas apkaimes plānošanā jābūt atvērtiem pret jebkuru cilvēku – pat tad, ja cilvēks dzīvo citā apkaimē vai pilsētā. Aptaujājot pieaugušos jautājumi un uzdevumi jāformulē saistībā ar pusaudžiem domātas ārtelpas problēmām un vēlamiem risinājumiem. Bet pieaugušiem jādod brīvība stāstīt arī par viņiem svarīgām problēmām. Pieaugušo iesaiste iespējama arī caur sajūtu kartēm. Tomēr lielāka daļa atsaucas uz atvērtām diskusijām vai forumiem. Pieaugušu cilvēku līdzdalībai vēlams neizmantot aptaujas formas – tās noteiktā veidā ierobežo iespējas brīvi izteikt savas domas.

Pēc iedzīvotāju iesaistes vēlams nodrošināt atgriezenisko saiti un pēc iespējas dot pusaudžiem realizēt kopīgi realizēto projektu plānotos darbus. Bērniem un pusaudžiem pastāv liela vēlme palīdzēt apkaimē attīstīties. Viņi ir gatavi realizēt projektus, palīdzot izvēlēties labāku dizainu, apgleznojot elementus, veicot fizisku darbu, stādot augus un pat palīdzot organizēt realizācijas pasākumus.

6.2. Pusaudžiem draudzīgas apkaimes attīstība Ziepniekkalnā

Pašlaik vadoties pēc bērnu un iedzīvotāju viedokļa Ziepniekkalnu nevar atzīt par pusaudžiem draudzīgu. Jāizmanto kompleksie risinājumi Rīgas pašvaldībai sadarbībā ar vietējām skolām un aktīviem iedzīvotājiem. Pusaudžiem draudzīgas ārtelpas izveidi jāpanāk ar dažādu līmeņu aktivitātēm:

1. Plānošanas dokumentos noteiktajā laikā jārealizē Rīcības plānā paredzētos apkaimju attīstības projektus. Šīm nolūkam regulāri, vismaz reizi gadā, jāveic monitorings – plānoto projektu izpildīšanas gaita un to atbilstība laika grafikam.

2. Veidot regulāru saikni ar apkaimes iedzīvotājiem caur biedrību vai aktīvo iedzīvotāju grupu par aktuālām apkaimes vajadzībām visām, tostarp pusaudžu, vecumu grupām domātas ārtelpas attīstībā
3. Regulāri iesaistīt pusaudžus apkaimes izpētē un publiskās ārtelpas attīstības redzējuma izstrādes projektos caur skolām, izmantojot projektu nedēļu vai citas skolai pieejamas iespējas.
4. Ļaut pusaudžiem pašiem veidot savu apkaimi, atbalstīt radošas idejas: piedāvāt piedalīties talkās, radošās darbnīcās, atbalstīt pusaudžu idejas un pieaugušo uzraudzībā ļaut viņiem pašiem veidot ārtelpas konstrukcijas

Ziepniekkalna apkaimes attīstībai, kā pusaudžiem draudzīgai apkaimēi pirmkārt ļoti svarīgi attīstīt skolu teritorijas. Visām Ziepniekkalna skolām kardināli jāatjauno pieguloša publiska ārtelpa un piebraukšanas iespējas pie skolas. Katras skolas publiskai ārtelpai jāizstrādā būvprojekts ar visu skolas nepieciešamību ietveršanu publiskā ārtelpā. Pie katras skolas jābūt kvalitatīviem sporta laukumiem dažādiem ķermeņa attīstības vingrinājumiem, bērnu rotaļu laukumiem katram skolēnu vecuma posmam, pusaudžu laukumiem, pastaigu takām, pārdomātai ietvju infrastruktūrai, loģiski veidotām apstādījumu grupām. Pie katras skolas jānodrošina iespēju droši piebraukt ar riteni un atstāt to piestiprinātu pie velo turētāja. Saprātīgi jāatrisina piebraukšana pie skolas ar automašīnu, piemēram, izveidojot speciālus laukumus, kur var izlaist bērnus no mašīnas. Priekš bērniem jāizveido pārdomāta ietvju sistēma, kas ļauj droši nonākt līdz skolai no savas mājas apkaimē vai no sabiedriskā transporta pieturas.

Apkaimē jāattīsta interešu izglītības un brīva laika pavadīšanas iespējas: jāpaplašina Rīgā esošo interešu iestāžu tīkls, izmantojot pašvaldības ēkas vai jāuzbūvē vienots apkaimes kultūras un interešu izglītības centrs. Kultūras centru ieteicams paredzēt tuvu apkaimes centram. Tas ļautu lietderīgāk pavadīt laiku gan bērniem un pusaudžiem, gan viņu vecākiem un citiem vietējiem iedzīvotājiem. Ziepniekkalnā nepieciešams paplašināt sporta laukumu pieejamību un dažādību – tos var ierīkot iekšpagalmos, katrā no pagalmiem paredzot savu sporta veida laukumu. Vēlama sporta centra uzbūve jaunā Ziepniekkalna dzīvojamo māju tuvumā.

Apbūve jāparedz dažādos līmeņos: pašlaik apkaimē sastāv lielākoties no daudzstāvu ēkām. Daudzstāvu apbūve jāpadara cilvēka mērogam piemērotāka, izmantojot mazstāvu apbūvi vai zaļo infrastruktūru. Vienmuļas bloku māju apbūvei vēlama fasāžu atjaunošana, piešķirot apkaimēi savu identitāti un savu krāsu gammu.

Rūpīgi jāpārdomā transporta infrastruktūras attīstība. Vēlama iekšpagalmu ceļu, stāvvietu un ietvju pārplānošana atbilstoši mūsdienu pusaudžu un citu iedzīvotāju vajadzībām. Svarīgi veidot visiem ceļu infrastruktūras lietotājiem ērtas un drošas pārvietošanas iespējas. Īpaši svarīgi atrast veiksmīgus risinājumus krustojumos, kurus bieži izmanto skolēni:

- Valdeķu un Kartupeļu iela
- Valdeķu un Dižozolu iela
- Valdeķu un Ozolciema iela
- Vienības gatve un Ozolciema iela
- Vienības gatve un Tīraines iela

Jāattīsta zaļās telpas un zaļā infrastruktūra, ņemot vērā arī zaļo koridoru attīstību starp parkiem un mežiem. Svarīgi labiekārtot Ēbelmuižas parku un Ziepniekkalna mežu, paredzot katrai vecuma grupai un lielākām interešu grupām atbilstošus laukumus: bērnu rotaļu laukumi, pusaudžu laukumi, sporta laukumi, suņu trenēšanas laukumi. Zaļās infrastruktūras attīstībai jārisina sekojoši jautājumi:

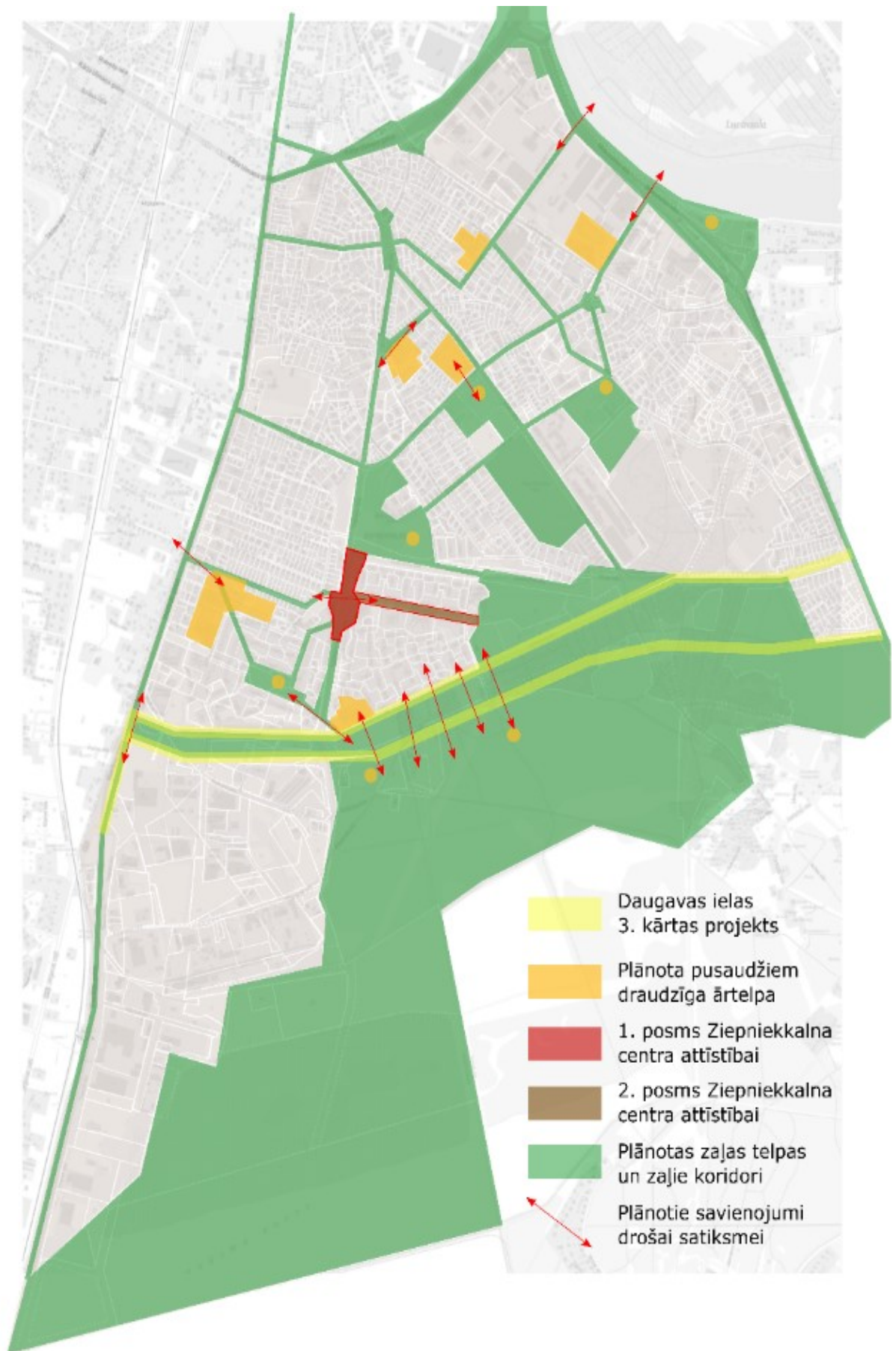
1. Apkaimē jāizveido gājēju ceļš, kas sevī ietver drošas un mūsdienīgas gājēju pārejas pāri ielām, kvalitatīvu segumu, kas piemērots braukšanai ar skrituļslidām un velosipēdiem ar iespēju pa gājēju ceļu pārvietoties arī ar bērnu ratiņiem. Gājēju ceļam ar zaļiem koridoriem jāsavieno zaļās apkaimes telpas un jādod iespēja nokļūt līdz ūdenim – Bieķeņgrāvim. Visa ceļa garumā jāparedz atpūtas laukumi, bērnu rotaļu laukumi, sporta laukumi, āra kafejnīcas un citas svarīgas rekreācijas iespējas. Pašlaik vecajam un jaunajam Ziepniekkalnam nav vienojošas telpas – diezgan skaidri nolasāma robeža starp veco un jauno apkaimes daļu. Labiekārtots gājēju ceļš kalpotu, kā kopīga atpūtas vieta un tam būtu jāveicina saliedētība starp šīm divām teritorijām.

2. Jaunu zaļo telpu jāparedz dzīvojamos masīvos starp Valdeķu, Īslīces, Bruknas ielām un Vienības gatvi. Pašlaik tās teritorijas iedzīvotājiem trūkst patīkamas pastaigu vietas ar risinātu labiekārtojumu.

3. Ņemot vērā topošu Dienvidu tilta 3. kārtas būvprojektu, apkaimes savienojumam ar mežu būtiski saglabāt iespēju gājēju nokļūšanai līdz mežam esošajās vietās starp iekškvartāliem uz Ozolciema ielas no Valdeķu ielas līdz Līvciena ielai. Rīgas 94. vidusskolas tuvumā īpaši svarīgi veidot drošas pārejas bērniem un pusaudžiem. Vēlams skolas priekšā veidot apstādījumu vai cita veida norobežojumu, kas brīdinātu skolēnus par maģistrāla ceļa tuvumu. Barjeras izveides kompensācijai starp dzīvojamo apbūvi un mežu projektā būtu jāparedz mazdārziņu likvidāciju starp plānoto maģistrāli un Ozolciema ielu, kā arī atbrīvotas teritorijas labiekārtošanu. Papildus tam vēlams attīrīt un sakārtot bērzu birzi, kas atrodas tiešā maģistrāles tuvumā starp Ozolciema, Misas, Kazdangas, Ēbelmuižas un Līvciena ielām.

Apkaimes centrs veido kopēju priekšstatu par mikrorajonu. Apkaimes attīstībai jāveicina Apkaimes centra atjaunošanu, izstrādājot un vēlāk realizējot labiekārtojuma būvprojektu Ziepniekkalna centrā: teritorijai starp Valdeķu ielu 51, Ozolciema ielu 60 k-1, Dižozolu ielu 1 un Valdeķu ielu 49. Būvprojektā jābūt atrisinātai transporta organizācijai ar stāvvietām

tirdzniecības centra “Mego” tuvumā un izbraukšanas iespējām uz Valdeķu ielu, jābūt pārdomātai gājējiem drošai infrastruktūrai Dižozolu un Valdeķu ielas krustojumā, jābūt izveidotai zaļai struktūrai, kas izmanto 3 līmeņu stādījumus automašīnu piesārņojumu mazināšanai, jābūt pārdomātam labiekārtojuma atbilstoši apkārtības centra un transporta pieturas vajadzībām. Papildus jāattīsta arī Dižozolu iela atbilstoši Rīgas AP rīcību plānā noteiktam uzdevumam. Ziepniekkalna centra attīstībai publiskajā ārtelpā jāatrisina atkritumu apsaimniekošanas un izvešanas sistēma, nodrošinot iedzīvotāju skaitam atbilstošu atkritumu tvertņu skaitu un regulāru to izvešanu. Jāizvieto arī pietiekams konteineru skaits priekš šķirojamajiem atkritumiem, kas sevī ietver vismaz papīra, stikla, plastmasas un organisko atkritumu tvertnes. Pusaudžiem draudzīgas ārtelpas attīstībai Ziepniekkalns jāattīsta atbilstoši 6.1. attēlā norādītai shēmai.

6.1. att. Pusaudžiem draudzīgas ārtelpas attīstība Ziepniekkalna apkaimē (izstrādājusi autore, izmantojot Karšu izdevniecība 2018)

SECINĀJUMI

Pusaudžu dzīvē viena no svarīgākām vietām ir skola, tāpēc tai piegulošai ārtelpai jāatbilst mācību vajadzībām un skolēnu atpūtai pēc nodarbībām. Drošai skolēnu nokļūšanai līdz mācību iestādei jābūt atdalītam no ceļa satiksmes ērtam ietvju un veloceļu tīklojumam, kas neapdraud bērnus. Ģimenēm, kas dzīvo tālāk no skolas jābūt iespējai apturēt automašīnu pie skolas un izlaist bērnus. Lietderīgai brīva laika pavadīšanai ārpus skolas svarīgi nodrošināt vienmērīgu ēku un telpu tīklu ar interešu izglītības iestādēm, kultūras centriem, sporta laukumiem un sporta centriem. Pusaudžu labsajūtai un vērtīgai atpūtai jābūt pieejamām “zili-zaļām” telpām ar to savienojumiem caur zaļiem koridoriem.

Rīgas plānošanas dokumentos trūkst nostādnes par pusaudžiem domāto telpu attīstību pilsētā vai apkaimēs. Pašlaik skolēnu līdzdalība notiek vairāk informēšanas viedā. Pusaudžu iesaistei plānošanas dokumentu izstrādē jānotiek sadarbības veidā starp pašvaldības institūcijām, skolām un vietējām bērnu un jauniešu centriem. Jauniešu darbs jānodrošina radošā gaisotnē atbilstoši mūsdienu jauniešu spējām un interesēm.

Ziepniekkalna publiskās ārtelpas pārmaiņas notiek kampaņveidīgi bez iepriekš pārdomāta apkaimes attīstības plāna. Iepriekš tika organizēti vairāki mēģinājumi iesaistīt vietējos pusaudžus un citus iedzīvotājus. Tālākai apkaimes attīstībai pietrūka vietējo aktīvistu iniciatīvas un vēlmes turpināt līdzdalības veidā iesākto darbu.

Pusaudžiem draudzīgas apkaimes attīstībai pirmkārt jāatjauno skolas teritorijām piederoša publiskā ārtelpa, veidojot telpas dažādām skolēnu vecuma grupām atbilstoši dažādiem mācību priekšmetiem. Jānodrošina piebraukšanas iespējas pie Rīgas 95. un 94. vidusskolas. Jāizveido droša nokļūšana līdz mācību iestādēm no transporta pieturām un no dzīvojamām mājām. Katru pagalmu jāattīsta, kā dažāda veida sporta laukumu, atpūtas laukumu. Dienvidu tilta 3. kārtas projektā vēl ir iespējams paredzēt gājēju pieejamība no dzīvojamās apbūves uz mežu, īpašu uzmanību pievēršot Rīgas 94. vidusskolas priekšstelpai un tās savienojumam ar meža pļavu. Ziepniekkalna centrā vēlama interešu izglītības iestādes vai kultūras centra izveide, kur būs pieejamas dažādas nodarbības bērniem un pusaudžiem. Jāizveido gājēju ceļš no Ziepniekkalna daudzdzīvokļu apbūves līdz Bieķeņgrāvim, paredzot iespēju pārvietoties ar velo, skrituļslidām un bērnu ratiņiem.

Jāveido radošais iesaistes process un pusaudžu iesaisti Ziepniekkalna apkaimē jānodrošina caur Rīgas 95., 94., 47. vidusskolu, Rīgas Pārdaugavas pamatskolu un Rīgas internātvidusskola bērniem ar dzirdes traucējumiem.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

PUBLICĒTĀ LITERATŪRA:

Argo T., Prabonne S., Singgi P., 2015. Youth participation in urban environmental planning through augmented reality learning: the case of Bandung City, Indonesia. *Procedia – Social and Behavioral Sciences* 227 (2016), 808-814.

Broberg A., Kytta M., Fagerholm N., 2013. Child-friendly urban structures: Bullerby revisited. *Journal of Environmental Psychology*. 35, 110-120.

Brooks-Gunn J., Duncan G. J., Klebanov P.K., Sealand N., 1993. Do Neighborhoods Influence Child and Adolescent Development? *American Journal of Sociology*. 99 (2), 353-395.

Duncan G.J., Raudenbush S.W., 2001. Neighborhoods and Adolescent Development: How Can We Determine the Links? In: edited by Booth A., Crouter A. C. *Does It Take a Village?: Community Effects on Children, Adolescents and Families*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates, 105-136.

Erikson E., 1968. *Identity, Youth, and Crisis*. New York. W. W. Norton & Company

New York: Norton
Graber J. A., Brooks-Gunn J. (1996). Transitions and turning points: Navigating the passage from childhood through adolescence. *Developmental Psychology*, 32 (4), 768—776

Gehl J., 2010. *Cities for people*. Island press. 162-168.

Greenwald R., Hedges L. V., Laine R. D., 1996. The Effect of School Resources on Student Achievement. *Review of Educational Research*. 66 (3), 361-396.

Grinter R. E., Palen L., 2002. Instant Messaging in Teen Life. *ACM 2002 Conference on Computer Supported Cooperative Work*. (CSCW 2002), 21-30.

Jaunatnes likums. Pieņemts 08.05.2008. Latvijas republikas Saeima

Jencks C., Mayer S.E., 1990. The Social Consequences of Growing Up in a Poor Neighborhood. In: Linn L. E., McGeary M. G. H. *Inner-City Poverty in the United States*. Washington, National Academy press, 111-186.

Konu A.I., Lintonen T. P., Autio V. J., 2010. Evaluation of Well-Being in Schools – A Multilevel Analysis of General Subjective Well-Being. *School Effectiveness and School Improvement*. 13 (2), 187-200.

Larson R, Richards MH., 1991. Daily companionship in late childhood and early adolescence: changing developmental contexts. *Child Development*. 62: 284-300.

Child Dev. 62:284–300
Leventhal T., Brooks-Gunn J., 2000. The neighborhoods they live in: The effects of neighborhood residence on child and adolescent outcomes. *Psychological Bulletin*. 126(2), 309-337.

Chillón P., Panter J., Corder K., Jones A. P., VanSluijs E.M.F., 2014. A longitudinal study of the distance that young people walk to school. *Health&Place*. 2015 (31). 133-137.

Latvijas Republikas Saeima, 2010. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam. Pieņemta 2010. gada 10. jūnijā.

Latvijas Republikas Saeima, 2012. Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014. – 2020. gadam. Pieņemts 2012. gada 20. decembrī

Malone K., 2002. Street life: youth, culture and competing uses of public space. *Environment& Urbanization*. 14 (2), 157-168.

Malone K., Runder J., 2011. Global Perspectives on Children's Independent Mobility: a socio-cultural comparison and theoretical discussion of children's lives in four countries in Asia and Africa. *Global Studies of Childhood*. 1 (3), 243-259.

Masten A, Coatsworth J, Neemann J, Gest S, Tellegen A, Garmezzy N., 1995. The structure and coherence of competence from childhood through adolescence. *Child Development*. 66, 1635–59.

Mesárošová A., Hernandez M.F., 2015. Augmented Reality Game in the Hybrid Urban Environment. *Analyzing Art, Culture and Design in the Digital Age by Mura G*. IGI Global. 79-89.

Proctor C., Liney P.A., Maltby J., 2010. Very Happy Youths: Benefits of Very High Life. Satisfaction Among Adolescents. *Social Indicators Research*. 98 (3), 519-532.

Rīgas dome, 2009. Rīgas teritorijas plānojums 2006.-2018. Gadam ar grozījumiem. Galīgā redakcija

Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments, 2014. Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. Gadam. Pieņemts 2014. gada 27. maijā.

Rīgas plānošanas reģiona attīstības stratēģija 2014.-2020. Gadam. Pieņemta 2015. gada 18. septembrī

Rodríguez-López C., Salas-Fariña Z.M., Villa-González E., Borges-Cosic M., Herrador-Colmenero M., Medina-Casabón J., Ortega F.B., Chillón P., 2017. The Threshold Distance Associated With Walking From Home to School. *Health Education & Behavior*. 44(6), 857-866.

Sampson R. J., Morenoff J.D., Gannon-Rowley T. 2002. Assessing neighborhood effects: Social Processes and New Directions in Research. *Annual Review of Sociology*. 28, 443-478.

Sampson R. J., Raudenbush S. W. 1999. Systematic Social Observation of Public Spaces: A New Look at Disorder in Urban Neighborhoods. *American Journal of Sociology*. 105 (3), 603-651.

Sawsan S. M., 2017. Integrating youth in city planning: Developing a participatory tool toward a child-friendly vision of Eastern Wastani – Saida. *Alexandria Engineering Journal*. 1-13.

Sellstrom E., Bremberg S., 2006. Is there a “school effect” on pupil outcomes? A review of multilevel studies. *Epidemiol Community Health* 60, 149–155.

Shaw C. R., McKay, H. D., 1942. *Juvenile delinquency and urban areas*. Chicago: University of Chicago Press.

Steinberg L., Morris. A.S., 2001. Adolescent Development. *Annual Reviews*. 52, 83-110.

Travlou P., 2003. Teenagers and Public Space. Literature Review. OPENspace

Victoria D., Chawla L., Mintzer M., Cushing D.F., Vliet W.V., 2013. A City for All Citizens: Integrating Children and Youth from Marginalized Populations into City Planning. *Buildings*. 3, 482-505.

Westerberg P., Heland F., 2015. Using Minecraft for Youth Participation in Urban Design and Governance. United Nations Human Settlements Programme. *UN-Habitat Regional and Information Offices*.

Whitlock J., 2007. The Role of Adults, Public Space, And Power in Adolescent Community Connectedness. *Journal of Community Psychology*. 35 (4) 499-518.

Wilson W. J., 1987. *The Truly Disadvantaged: The Inner City, the Underclass, and Public Policy*. University of Chicago Press

Youngblade L. M., Theokas C., Schulenberg J., Curry L., Huang I-C., Novak M., 2007. Risk and Promotive Factors in Families, Schools, and Communities: A Contextual Model of Positive Youth Development in Adolescence. *NSCH—National Survey of Children’s Health*. 119 (1), 47-53

NEPUBLĪCĒTĀ LĪTERATŪRA:

Arhitektu birojs SIA “NAMS”, 2005. Detālplānojums Rīgā, teritorijai starp Spulgas ielu, Graudu ielu, Valdeķu ielu un projektēto ielu.

Bauģe I., 2013. *Bērnu un jauniešu līdzdalība telpiskās attīstības plānošanā: Ķekavas ciema piemērs*. Latvijas universitāte

Burgmanis Ģ., 2013. *Jauniešu ģeogrāfiskās telpas kognitīvā struktūra un aktivitātes pilsētā*. Latvijas universitāte

Feldmanis R., 2015. *Fotouzņēmumi Daugavpilī*

Hramcova O., 2018. Atvērta diskusija un videoklips “Зиепниекалнс глазами детей”

Ķīnasts J., 2018. Saruna par dzīves kvalitāti Ziepniekkalnā festivāla LAMPA iesildīšanas pasākumā.

Ķempe I., 2018. Intervija. Projekta Skolēnspētnieks pilsētnieks koordinatore

Ločmelis A., 2018. *Rīgas pilsētas izpilddirektora elektroniska vēstule Nr. RD-18-144-ap*
RD Vienotības frakcija, Rīgas Apkaimju alianse. 2018. Apaļā galda diskusija “Kā var uzlabot Rīgas pašvaldības darbu ar apkaimju organizācijām?”

SIA “LapieKoki”, 2018. Atvērta diskusija un videoklipa filmēšana ar vietējiem iedzīvotājiem par Dienvidu tilta 3. kārtas būvniecības projektu – Dienvidu tilta un Vienības gatves savienojums.

Smišļajeva A., 2015. *Kursa darbs „Pilsētvides raksturojums. Ziepiņkalna apkaime”*

Smilšļajevs A., Smiļļajevs P., Smiļļajeva E., Smiļļajeva V. 2018. *Āra diskusija “Vai Ziepiņkalns ir domāts pusaudžiem?”*

Šilvāne A., 2016. *Intervija. Fizioterapeita prakse, specializācija uz bērniem un pieaugušiem.* Rīga, aprīlis

Turlaja A., 2018. *Intervija. Sarkandaugavas attīstības biedrības valdes locekle*

Verhovskis S., 2018. *Intervija. Rīgas 95. vidusskolas direktors*

Vilde I., 2018. *Elektroniska vēstule Nr. “Jautājums par pasākuma publicēšanu jūsu mājas lapā”.* Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta sabiedrisko attiecību vadītāja

ELEKTRONISKĀS INFORMĀCIJAS AVOTI:

Būvprojektu meklētājs. 2018. E-pakalpojums. Skatīts 21.05.2018. Pieejams: <http://atdep.rcc.lv/exp/buve/projekti.aspx>

Centrālā statistikas pārvalde, 2018. Skatīts 14.03.2018. Pieejams: <http://www.csb.gov.lv>

Faust T. J., White A., Robertson S. and G., Jones K., Perry V., Beagan C., Drasek M., Capistrant L., McCluskey G., Johnston D., Deming B, Ross D., Vanasek R., Dadlez K., Beaulieu M., Lovelace H., Hovland O.D., Reiter J., Johnson M., DeRango T., Barrett W., Demler C., 2015. *Union Park Community plan.* Adopted by the City Council on Nov. 16, 2016. Skatīts 12.12.2017. Pieejams: <http://www.unionparkdc.org/our-work/programs-projects-and-initiatives/district-plan>

Jaunatne, 2017. *Izglītības un zinātnes ministrija.* Skatīts 12.12.2017. Pieejams: <http://www.izm.gov.lv/lv/jaunatne>

Karšu izdevniecība „Karšu izdevniecība Jāņa sēta”, 2018. Baltic Maps Latvijas karte. Skatīts 10.05.2018. Pieejams: <https://balticmaps.eu/>

Ministru kabinets, 2013. MK noteikumi Nr.240. Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi Skatīts 22.05.2018. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=256866>

Pētersone A., "Demos Helsinki", "Minsk bicycle society", "Sarkandaugavas attīstības biedrība", 2016. Projekts "Pilsētas laboratorija". Skatīts 5.05.2018. Pieejams: <http://www.homoecos.lv/istenotie-projekti/pilsetas-laboratorija/>

Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departaments, 2018. Iestāžu katalogs Skatīts 08.04.2018. Pieejams: <http://dati.e-skola.lv/lv/interaktiva-karte/skolu-karte>

Rīgas domes Pilsētas attīstības departments - a, 2018. Apkaimes. Skatīts 14.03.2018. Pieejams: <http://apkaimes.lv>

Rīgas domes Pilsētas attīstības departments - b, 2018. Stratēģijas uzraudzības sistēma. Skatīts 14.03.2018. Pieejams: <http://www.sus.lv>

Rohde K., 2013. *Participation of Youth in City Planning*. Skatīts 12.12.2017. Pieejams: <http://www.katharina-rohde.com/participatory-city-planning/>

SIA "ALPS", 2012. Radi Rīgu! – Ziepniekkalnā. Skatīts 20.05.2018. Pieejams: <http://www.alps.archi/portfolio/radi-rigu-ziepniekkalna/>.

SIA "ALPS", 2014. Dižozolu ielas sākums – Ziepniekkalna apkaimes "Labā vieta". Skatīts 20.05.2018. Pieejams: <http://www.alps.archi/portfolio/labas-vietas-talka14-ziepniekkalna-apkaimes-laba-vieta/>

Stratēģiskās uzraudzības sistēma, 2018. Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments. Skatīts 15.04.2018. Pieejams: <http://sus.lv/lv/iedzivotaju-vertejums>

Turlaja A., 2017. Alekša skvēram Sarkandaugavā 3 gadi! Skatīts 12.12.2017. Pieejams: <http://www.sarkandaugavai.lv/2017/04/aleksa-skveram-sarkandaugava-3-gadi/>

TvNet, 2018. Sarunu festivāls LAMPS iesildās Ziepniekkalnā. Skatīts 28.05.2018. Pieejams: [http://www.tvnet.lv/zinas/latvija/788287-sarunu_festivals_lampa_iesildas_ziepniekkalna](http://www.tvnet.lv/zinas/latvija/788287-sarunu-festivals_lampa_iesildas_ziepniekkalna)

VZD datu publicēšanas un e-pakalpojumu portāls, 2018. Skatīts 20.05.2018. Pieejams: www.kadastrs.lv

PIELIKUMI

Nr.	Pielikuma nosaukums	Pielikuma lapas Nr.
1.	Jautājumu klāsts intervijām ar ekspertiem	64
2.	Aptauju formas	65
2.1.	Aptaujas forma vietējiem iedzīvotājiem āra pasākuma laikam	65
2.2.	Aptaujas forma skolotājām par pusaudžiem draudzīgu publisko ārtelpu Ziepniekkalnā	66
2.3.	Aptaujas forma skolēniem par pusaudžiem draudzīgu publisko ārtelpu Ziepniekkalnā	67
2.4.	Aptaujas formu 2. puse ar Ziepniekkalna karti	68
3.	Afiša āra pasākumam “Vai Ziepniekkalns ir domāts pusaudžiem?”	69
4.	Iedzīvotāju skaits Rīgas apkaimēs uz 2018. gada sākumu	70
4.1.	Bērnu un pusaudžu (līdz 14 gadiem) skaits Rīgas apkaimēs uz 2018. gada sākumu	70
4.2.	Pusaudžu un jauniešu skaits (no 15 līdz 25 gadiem) skaits Rīgas apkaimēs uz 2018. gada sākumu	71
4.3.	Pieaugušo (virs 25 gadi) skaits Rīgas apkaimēs uz 2018. gada sākumu	72
5.	Izglītības, interešu, sporta iestāžu pieejamība Rīgas apkaimēs uz 2018. gada aprīli	73
5.1.	PII pieejamība Rīgas apkaimēs uz 2018. gada aprīli	73
5.2.	Vispārējo izglītības iestāžu pieejamība Rīgas apkaimēs uz 2018. gada aprīli	74
5.3.	Ārpus skolas iestāžu pieejamība Rīgas apkaimēs uz 2018. gada aprīli	75
5.4.	Sporta laukumu un sporta iestāžu pieejamība Rīgas apkaimēs uz 2018. gada aprīli	76
6.	Aktuālie projekti Ziepniekkalna apkaimē	77
7.	Zemes vienību īpašuma piederība Ziepniekkalna apkaimē	78
8.	Apkopotas aptaujas	79
8.1.	Skolēnu aptauju apkopojums	79
8.2.	Skolotāju un pieaugušo cilvēku aptauju apkopojums	82
9.	Apkopotas mentālas kartes	85
9.1.	Apkopota mentāla karte pēc skolēnu sajūtu kartēm, diskusijām un aptauju aizpildīšanas	85
9.2.	Apkopota mentāla karte pēc skolotāju un pieaugušo sajūtu kartēm, diskusijām un aptauju aizpildīšanas	86

Jautājumu klāsts intervijām ar ekspertiem

1. Vai Sarkandaugavas attīstības biedrības aktivitātes ir vērstas uz visu apkaimes teritoriju un kopienu?
2. Cik lielā mērā un kādos pasākumos iedzīvotāji tiek iesaistīti?
3. Vai tiek domāts par atsevišķiem iesaistes pasākumiem priekš jauniešiem?
4. Organizējot iedzīvotāju iesaistes pasākumus vai jūsuprāt pusaudžiem jāpievērš lielāka uzmanība?
5. Kā jūs panākat jauniešu ieinteresētību?
6. Kāpēc jūsuprāt pusaudži jāiesaista pilsētas telpu plānošanā?
7. Kā iesaiste ietekmē turpmākos plānošanas dokumentus
8. Varat pastāstīt vairāk par savu biedrību? Ko jūms iznāca panākt ar savu darbību?
9. Vai savas biedrības ietvaros jūs runājat arī par ārtelpu mājai apkārt?
10. Kas jums patīk un kas nepatīk Ziepniekkalnā?
11. Vai jūs gribētu uzlabot Ziepniekkalna ārtelpu?
12. Kā jūsuprāt Ziepniekkalnam vajadzētu izskatīties?
13. Ko jūs domājat par automaģistrāles izbūvi?
14. Cik lielā mērā jūsuprāt jāiesaista iedzīvotāji apkaimes attīstībā? Cik bieži – pusaudži?
15. Cik bieži Rīgas 95. vidusskolas pusaudžus iesaista apkaimes publiskās ārtelpas izpētē, Ziepniekkalna attīstības projektu izstrādē?
16. Kādi ir lielākie izaicinājumi darbā ar pusaudžiem?
17. Kā jūsuprāt būtu jānotiek skolas nodarbībām mūsdienās?
18. Kā jūsuprāt būtu jāizskatās pusaudžu dzīves apstākļiem mūsdienās?
19. Vai jūsuprāt Ziepniekkalna apkaime ir bērniem un jauniešiem draudzīga? Kas būtu jāattīsta, lai situācija uzlabotos?
20. Kā jūsuprāt būtu jāizskatās pusaudžu dzīves apstākļiem mūsdienās?
21. Kā jūsuprāt var panākt iedzīvotāju ieinteresētību apkaimes attīstībā?
22. Vai savas daudzstāvu ēkas biedrībā jūs runājat arī par Ziepniekkalna publiskās ārtelpas attīstību?
23. Cik bieži jūs būtu gatavi iesaistīties publiskās ārtelpas uzlabošanā?
24. Kam jūsuprāt jāveicina apkaimju attīstība? Rīgai, Rīgas departamentiem, pašiem iedzīvotājiem...?
25. Ar kādiem Rīgas domes departamentiem jārūnā par turpmāko apkaimes attīstību?

Aptaujas forma vietējiem iedzīvotājiem āra pasākuma laikā

Anketa: Ziepniekkalna ārtelpa

Aptauja ir anonīma. Iegūtie dati būs izmantoti maģistra darba izstrādei Latvijas universitātē studiju programmā „Telpiskās attīstības plānošana”.

Apvelc piemērotāko atbildi vai ieraksti savu. Paldies!

Dzimums	Vīriešu		Sieviešu		Vecums
	Līdz 10	No 10 līdz 20	No 20 līdz 30	No 30 līdz 40	
Kur tu dzīvo?	Ziepniekkalnā	Citur			
Cik bieži tu pavadī brīvo laiku kopā ar ģimeni?	Katru dienu	3-4 reizes nedēļā	1-2 reizes nedēļā	Retāk par 1 reizi nedēļā	
Cik bieži tu redzi pusaudžus pavadot brīvo Ziepniekkalna ārtelpā?	Katru dienu	3-4 reizes nedēļā	1-2 reizes nedēļā	Retāk par 1 reizi nedēļā	
Vai tu jūties droši Ziepniekkalnā pa dienu?	Jā	Nē	Kāpēc?		
Vai tu jūties droši Ziepniekkalnā pa nakti?	Jā	Nē	Kāpēc?		
Kādas vietas tev patīk Ziepniekkalnā? (kāpēc?)	1. _____				
	2. _____				
	3. _____				
Kādas vietas tev nepatīk Ziepniekkalnā? (kāpēc?)	1. _____				
	2. _____				
	3. _____				
Vai Ziepniekkalna ārtelpa ir piemērota jauniešiem? (kāpēc?)	_____				
Ko tu gribētu darīt Ziepniekkalna ārtelpā?	_____				
Vai tu gribētu uzlabot Ziepniekkalna ārtelpu?	Jā	Nē	_____		
Kā tu būtu gatavs palīdzēt Ziepniekkalnam attīstīties?	_____				
Ko tu gribētu, lai Rīga izdara Ziepniekkalnā?	_____				

Aptaujas forma skolotājiem par pusaudžiem draudzīgu publisko ārtelpu Ziepniekkalnā

Anketa skolotājiem: Ziepniekkalna ārtelpa

Aptauja ir anonīma. Iegūtie dati būs izmantoti maģistra darba izstrādei Latvijas universitātē studiju programmā „Telpiskās attīstības plānošana”.

Apvelc piemērotāko atbildi vai ieraksti savu. Paldies!

Dzimums	Vīriešu	Sieviešu		
Audzināmās klases gads	_____			
Kur tu dzīvo?	Ziepniekkalns	Citur	_____	
Cik bieži tu pavadi brīvo laiku kopā ar ģimeni?	Katru dienu	3-4 reizes nedēļā	1-2 reizes nedēļā	Retāk par 1 reizi nedēļā
Cik bieži audzināmā klase pavada laiku ārā mācību stundu laikā?	Katru dienu	3-4 reizes nedēļā	1-2 reizes nedēļā	Retāk par 1 reizi nedēļā
Vai tu jūties droši Ziepniekkalnā pa dienu?	Jā	Nē	Kāpēc?	_____
Vai tu jūties droši Ziepniekkalnā pa nakti?	Jā	Nē	Kāpēc?	_____
Kādas vietas tev patīk Ziepniekkalnā? (kāpēc?)	1. _____			
	2. _____			
	3. _____			
Kādas vietas tev nepatīk Ziepniekkalnā? (kāpēc?)	1. _____			
	2. _____			
	3. _____			
Vai Ziepniekkalna ārtelpa ir piemērota jauniešiem? (kāpēc?)	_____			
Ko tu gribētu darīt Ziepniekkalna ārtelpā?	_____			
Vai tu gribētu uzlabot Ziepniekkalna ārtelpu?	Jā	Nē	_____	
Kā tu būtu gatavs palīdzēt Ziepniekkalnam attīstīties?	_____			
Ko tu gribētu, lai Rīga izdara Ziepniekkalnā?	_____			

Aptaujas forma skolēniem par pusaudžiem draudzīgu publisko ārtelpu Ziepniekkalnā

Anketa skolēniem: Ziepniekkalna ārtelpa

Aptauja ir anonīma. Iegūtie dati būs izmantoti maģistra darba izstrādei Latvijas universitātē studiju programmā „Telpiskās attīstības plānošana”.

Apvelc piemērotāko atbildi vai ieraksti savu. Paldies!

Dzimums	Vīriešu	Sieviešu		
Vecums				
Kur tu dzīvo?	Ziepniekkalnā	Citur		
Cik bieži tu pavadi brīvo laiku kopā ar ģimeni?	Katru dienu	3-4 reizes nedēļā	1-2 reizes nedēļā	Retāk par 1 reizi nedēļā
Cik bieži tu pavadi brīvo laiku ārā mācību gadā?	Katru dienu	3-4 reizes nedēļā	1-2 reizes nedēļā	Retāk par 1 reizi nedēļā
Cik bieži tu pavadi brīvo laiku ārā vasarā?	Katru dienu	3-4 reizes nedēļā	1-2 reizes nedēļā	Retāk par 1 reizi nedēļā
Vai tu jūties droši Ziepniekkalnā pa dienu?	Jā	Nē	Kāpēc?	
Vai tu jūties droši Ziepniekkalnā pa nakti?	Jā	Nē	Kāpēc?	
Vai tu apmeklē pulciņus ārpus skolas nodarbībām? Kādus?	Jā	Nē		
Kādas vietas tev patīk Ziepniekkalnā? (kāpēc?)	1. _____ 2. _____ 3. _____			
Kādas vietas tev nepatīk Ziepniekkalnā? (kāpēc?)	1. _____ 2. _____ 3. _____			
Ko tu gribētu darīt Ziepniekkalna ārtelpā?				
Vai tu gribētu uzlabot Ziepniekkalna ārtelpu?	Jā	Nē		
Kā tu būtu gatavs palīdzēt Ziepniekkalnam attīstīties?				
Ko tu gribētu, lai Rīga izdara Ziepniekkalnā?				

Aptaujas formu 2. puse ar Ziepniekkalna karti (izstrādājusi autore, izmantojot Karšu izdevniecība 2018)

- 1. Lūdzu, apvelc kartē savu skolu, māju un citas vietas, kuras tu apmeklē vismaz 2 reizes nedēļā (piemēram: pastaigu un tusēšanas vietas, transporta pietura, pulciņi, veikals, bibliotēka, brāļa vai māsas bērnu dārzs u.c.)**
- 2. Uzzīmē uz kartes ceļu no mājām līdz skolai un citām svarīgām vietām (kuras apmeklē vismaz 2 reizes nedēļā)**

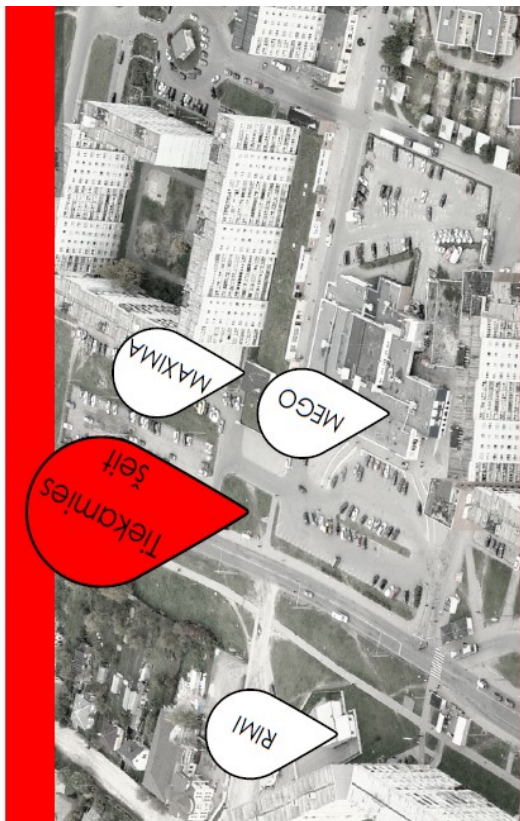
Val tu jūtles droši pārvietojoies pa šiem ceļiem? Jā Nē Kāpēc?

Paldies! LU maģistra programmas „Telpiskās attīstības plānošana” studente – Alise Zālīte

Afiša āra pasākumam “Vai Ziepniekkalns ir domāts pusaudžiem?”

Ziepniekkalns

Pieturas vieta: Spulgas iela

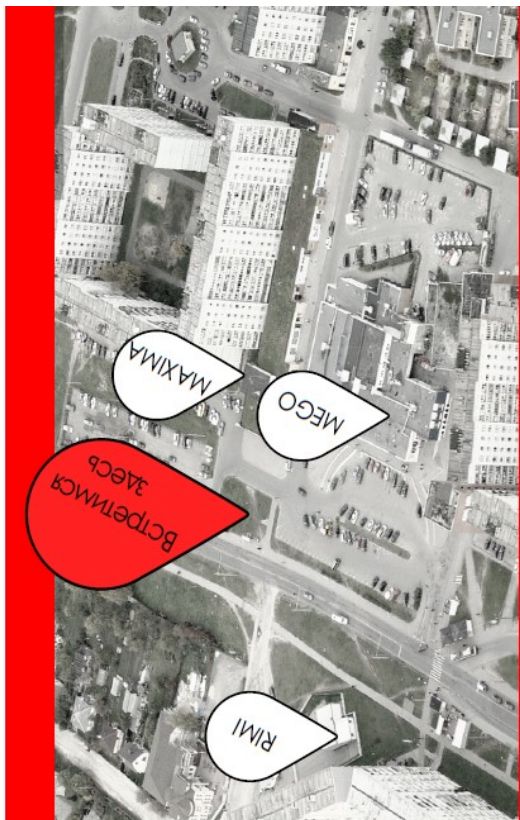
Vai Ziepniekkalns ir domāts pusaudžiem?

Parādi **29. aprīlī**
Pastāsti šo svētdien
Uzzīmē no 11:00 līdz 14:00

**Tev ir iespēja piedalīties
ar kaimes uzlabošanā!**

Зиепниеkkalнс

Место остановки: ул. Спулгас

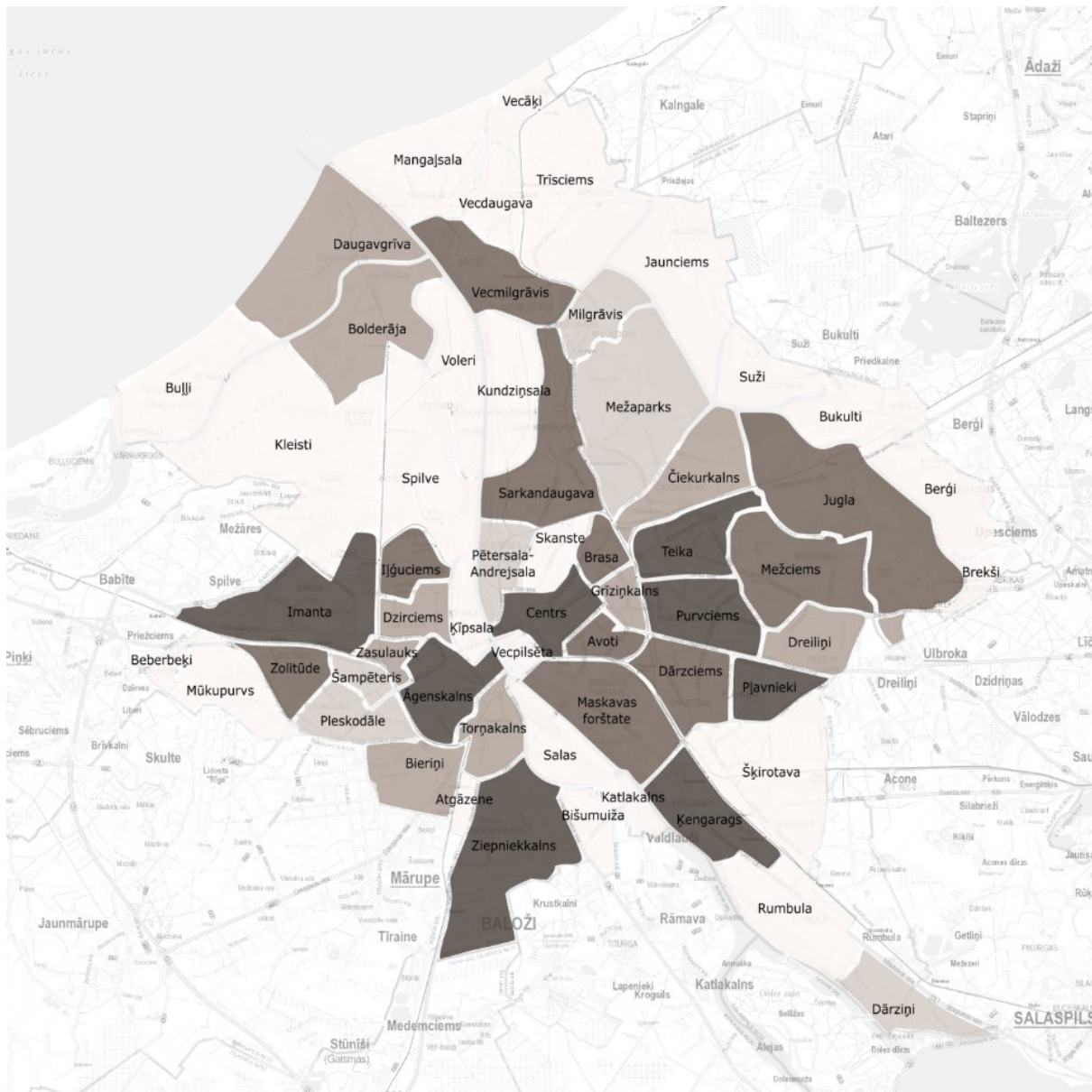

Предназначен ли Зиепниеkkalнс для подростков?

Покажи **29 апреля**
Расскажи в это воскресенье
Нарисуй с 11:00 до 14:00

**У тебя есть возможность
участвовать в развитии района!**

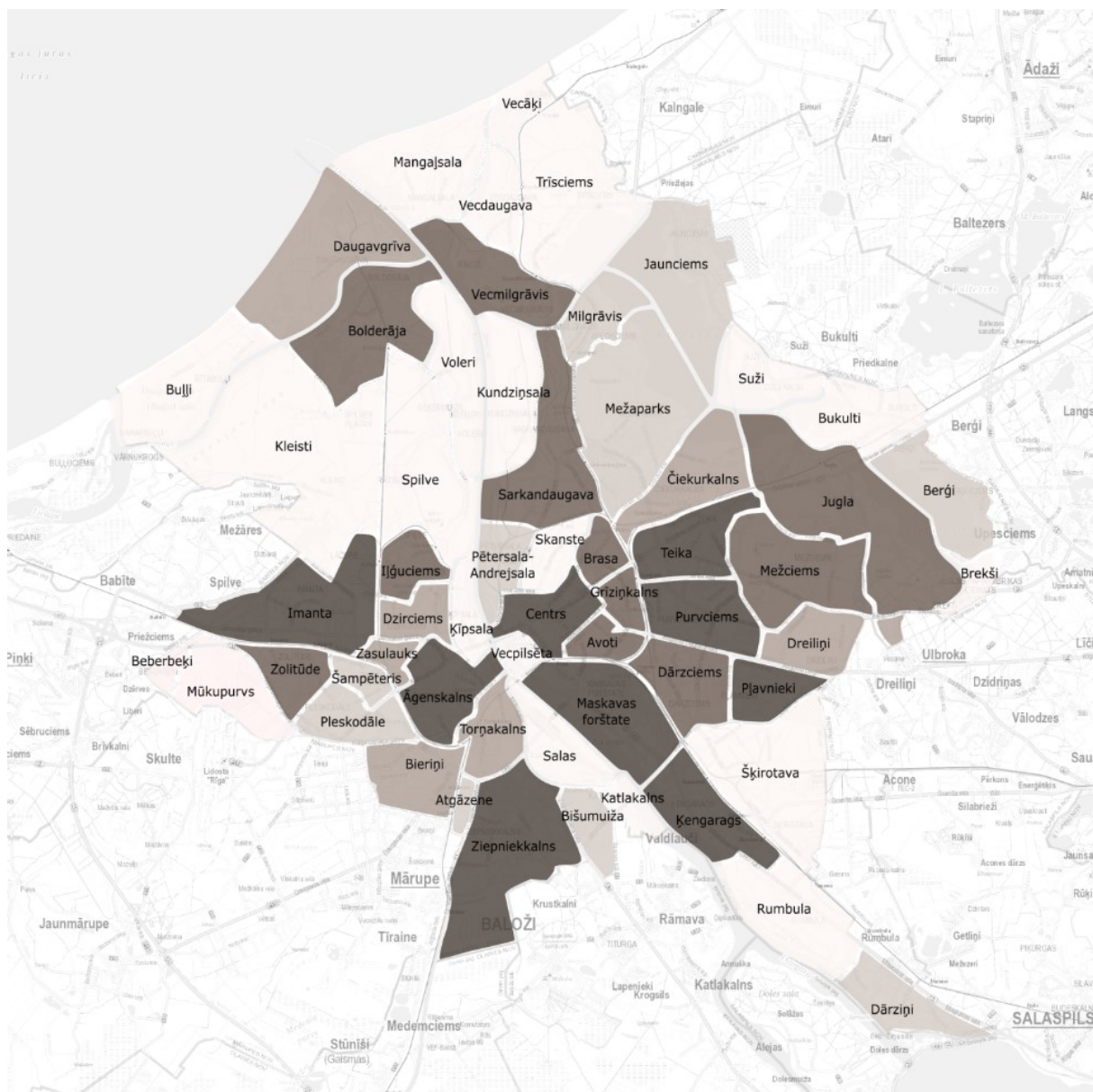
**Bērnu un pusaudžu (līdz 14 gadiem) skaits Rīgas apkaimēs uz 2018. gada sākumu
(izstrādājusi autore, izmantojot Karšu izdevniecība 2018 un CSP 2018)**

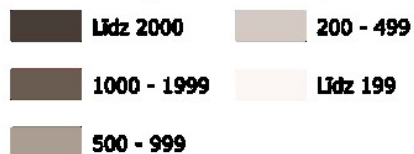
Bērnu un pusaudžu skaits (līdz 14 gadiem)

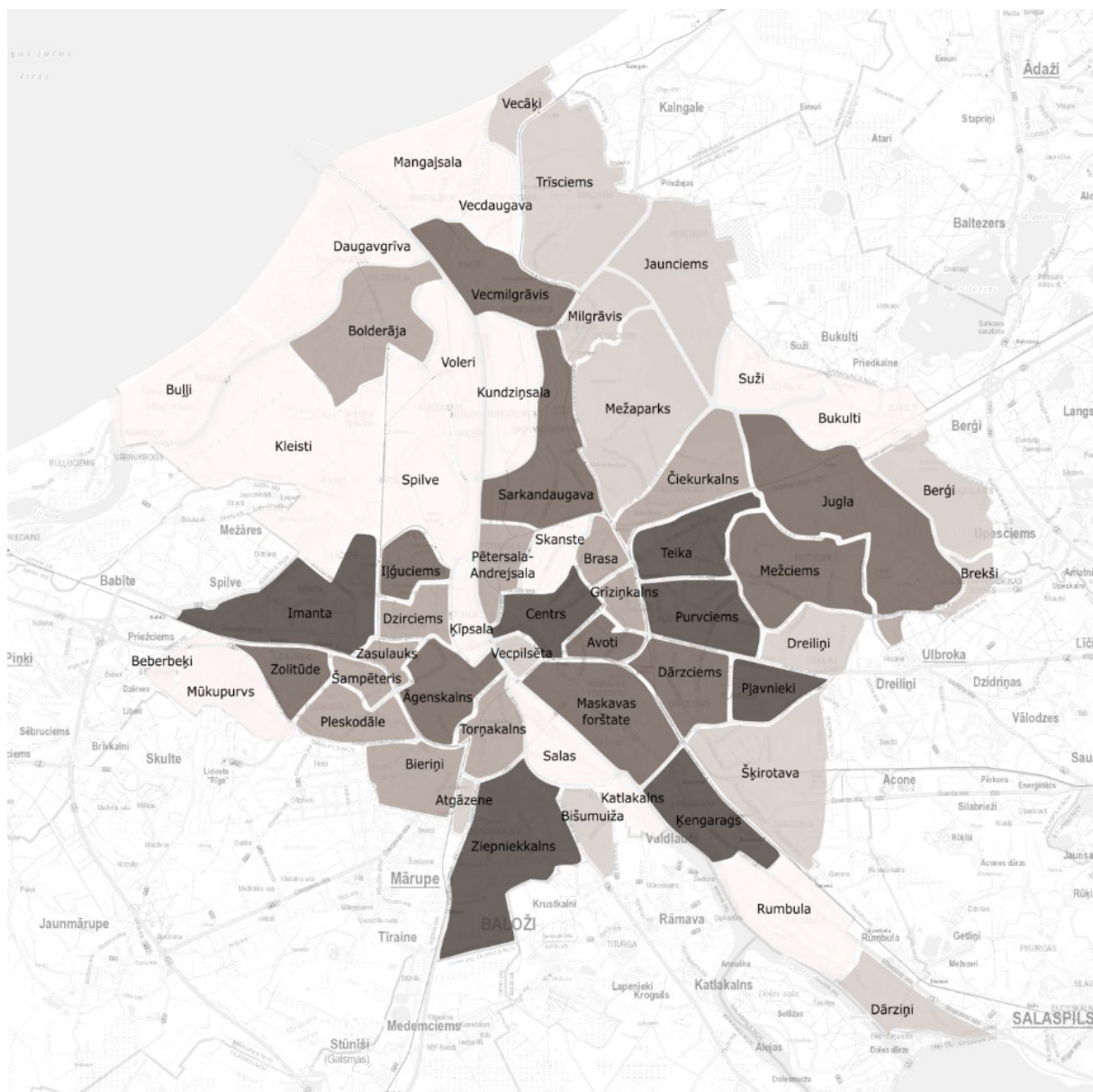
Pusaudžu un jauniešu skaits (no 15 līdz 25 gadiem) skaits Rīgas apkaimēs uz 2018. gada sākumu (izstrādājusi autore, izmantojot Karšu izdevniecība 2018 un CSP 2018)

Pusaudžu un jauniešu skaits (no 15 līdz 25 gadiem)

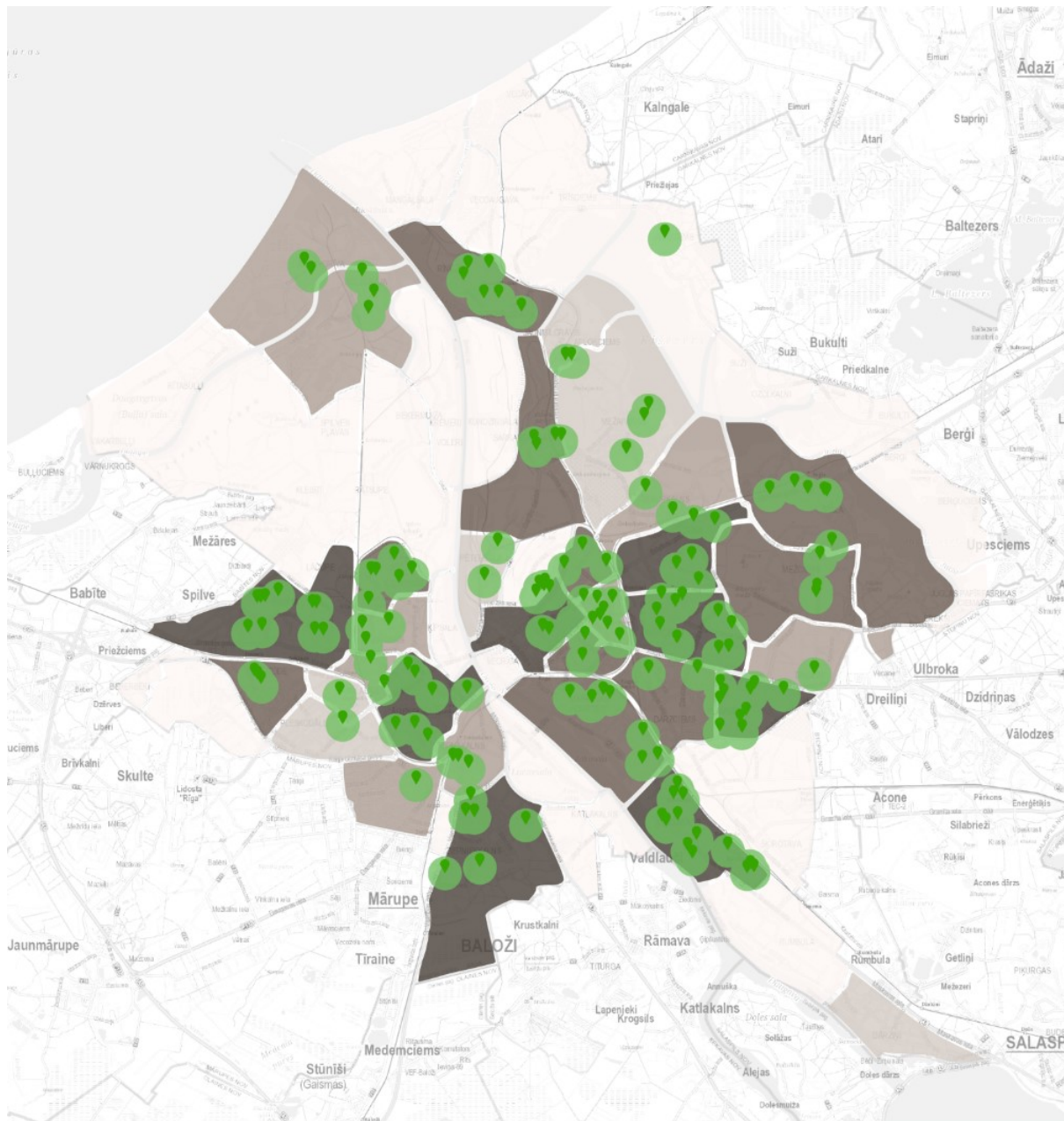
Pieaugušo (virs 25 gadi) skaits Rīgas apkaimēs uz 2018. gada sākumu (izstrādājusi autore, izmantojot Karšu izdevniecība 2018 un CSP 2018)

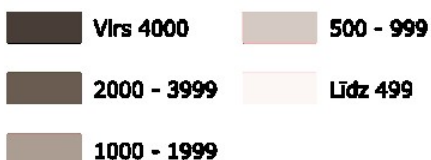
Pieaugušo cilvēku skaits (virs 25 gadiem)

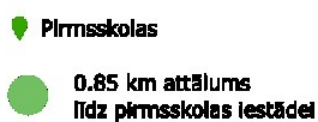
PII pieejamība Rīgas apkaimēs uz 2018. gada aprīli (izstrādājusi autore, izmantojot Karšu izdevniecība 2018; Rīgas domes IKSD 2018 un CSP 2018)

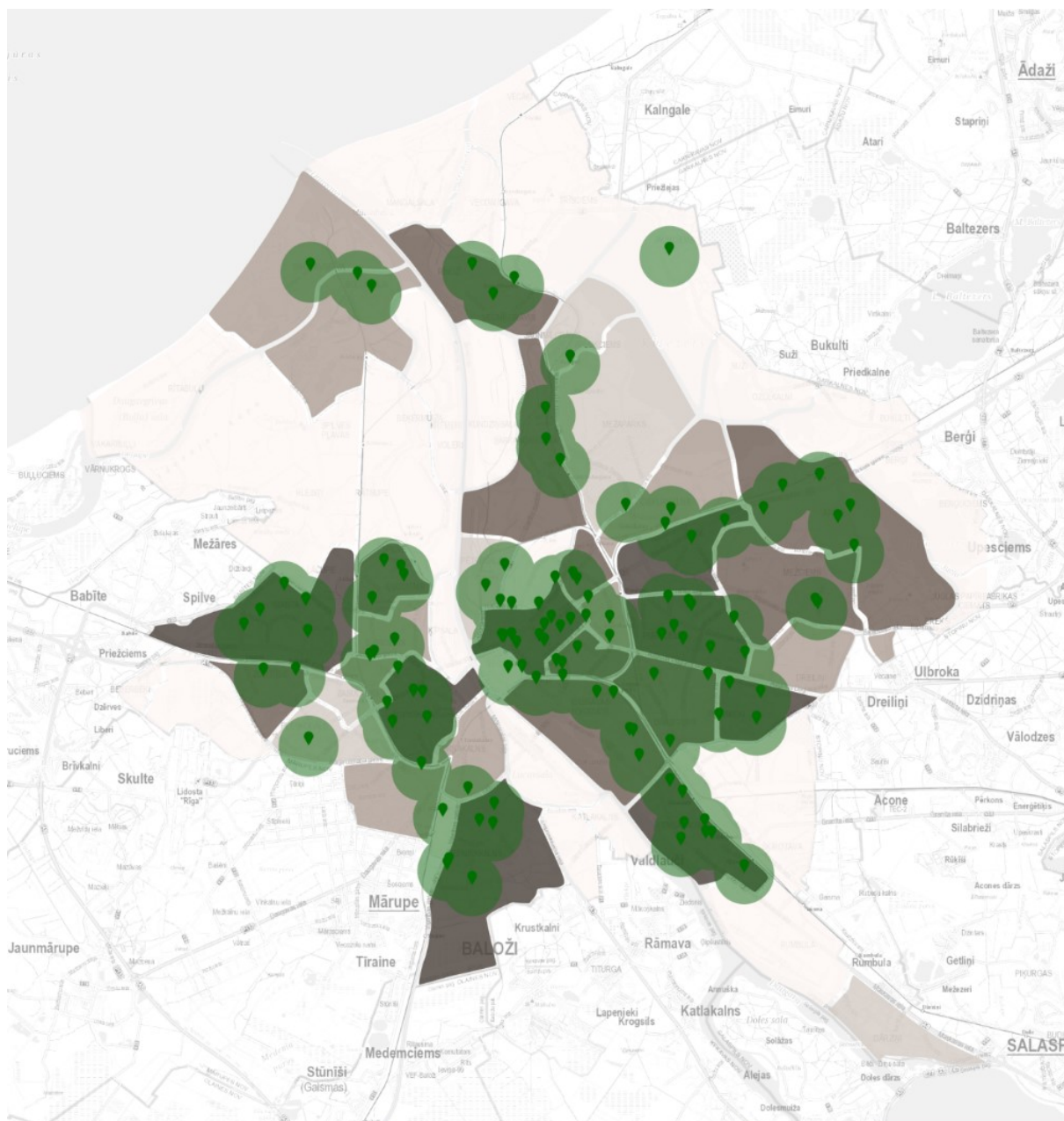
Bērnu un pusaudžu skaits (līdz 14 gadiem)

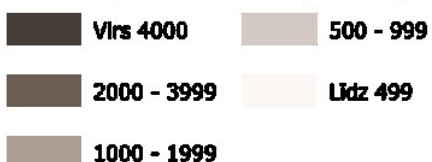
Pirmskolas iestāžu pieejamība

Vispārējo izglītības iestāžu pieejamība Rīgas apkaimēs uz 2018. gada aprīli (izstrādājusi autore, izmantojot Karšu izdevniecība 2018; Rīgas domes IKSD 2018 un CSP 2018)

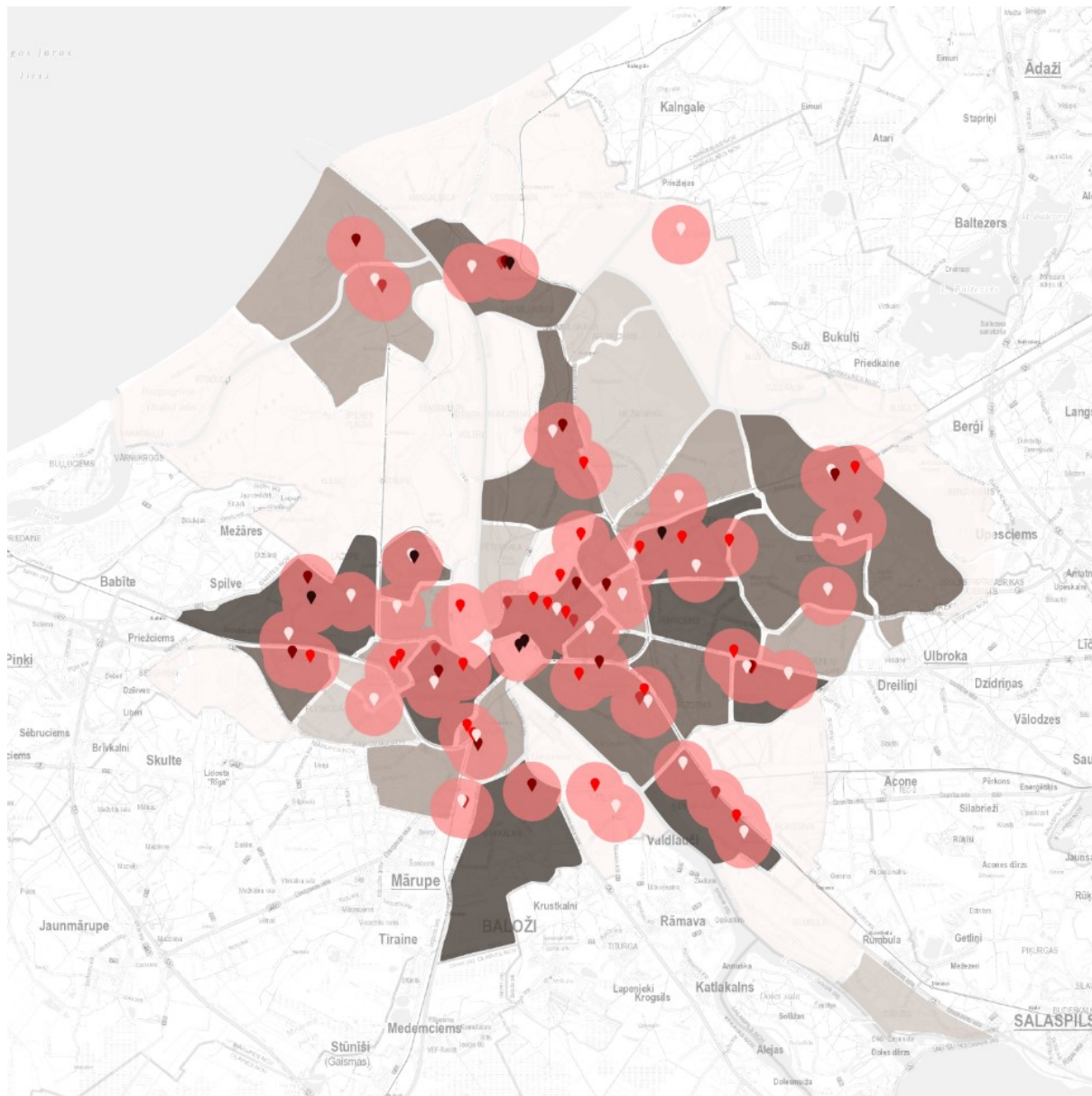
Bērnu un pusaudžu skaits (līdz 14 gadiem)

Skolas iestāžu pieejamība

Ārpus skolas iestāžu pieejamība Rīgas apkaimēs uz 2018. gada aprīli (izstrādājusi autore, izmantojot Karšu izdevniecība 2018; Rīgas domes IKSD 2018 un CSP 2018)

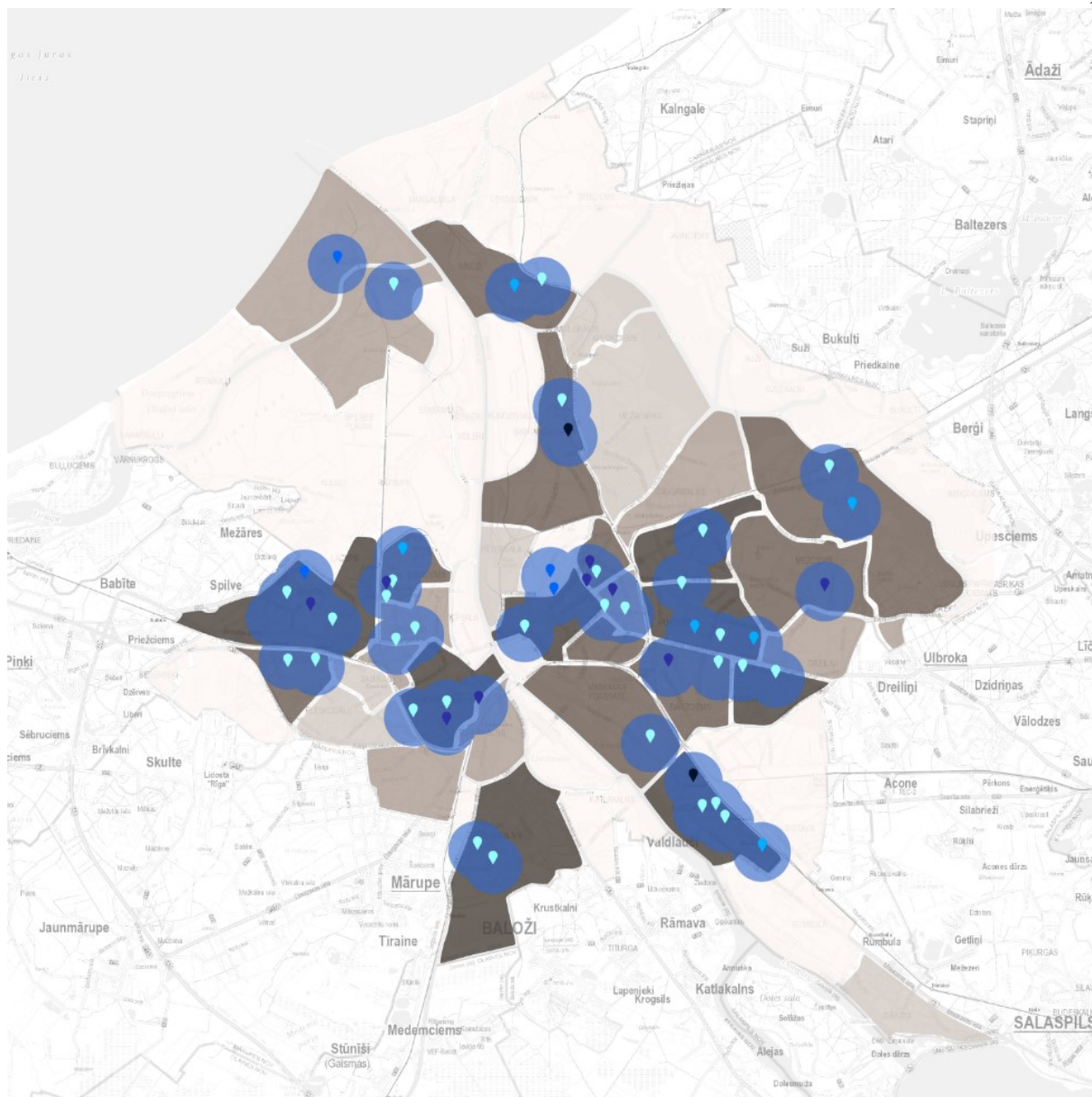
Bērnu un pusaudžu skaits (līdz 14 gadu)

Ārpus skolas iestāžu pieejamība

**Sporta laukumu un sporta iestāžu pieejamība Rīgas apkaimēs uz 2018. gada aprīli
(izstrādājusi autore, izmantojot Karšu izdevniecība 2018; Rīgas domes IKSD 2018 un
CSP 2018)**

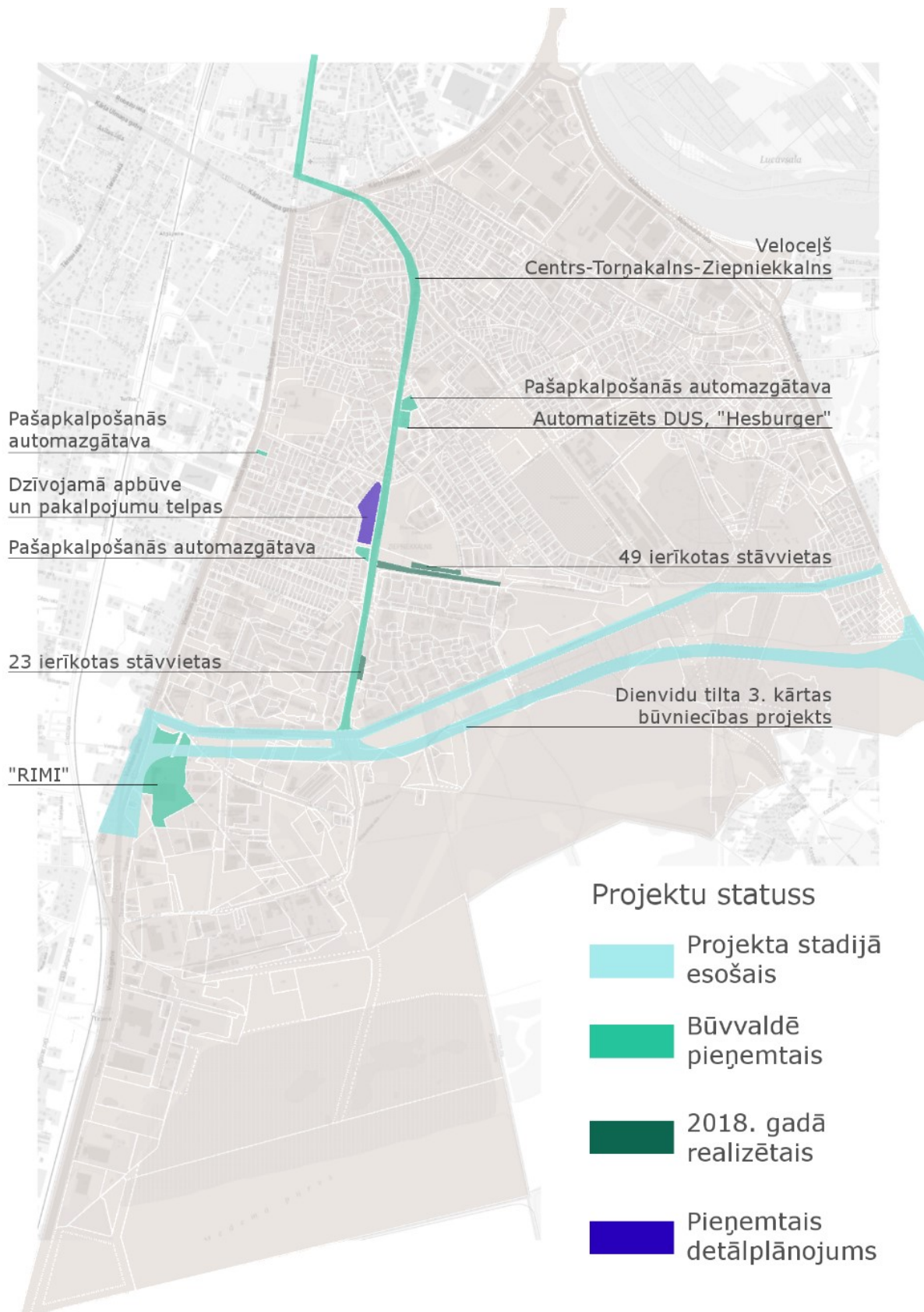
Bērnu un pusaudžu skaits (līdz 14 gadu)

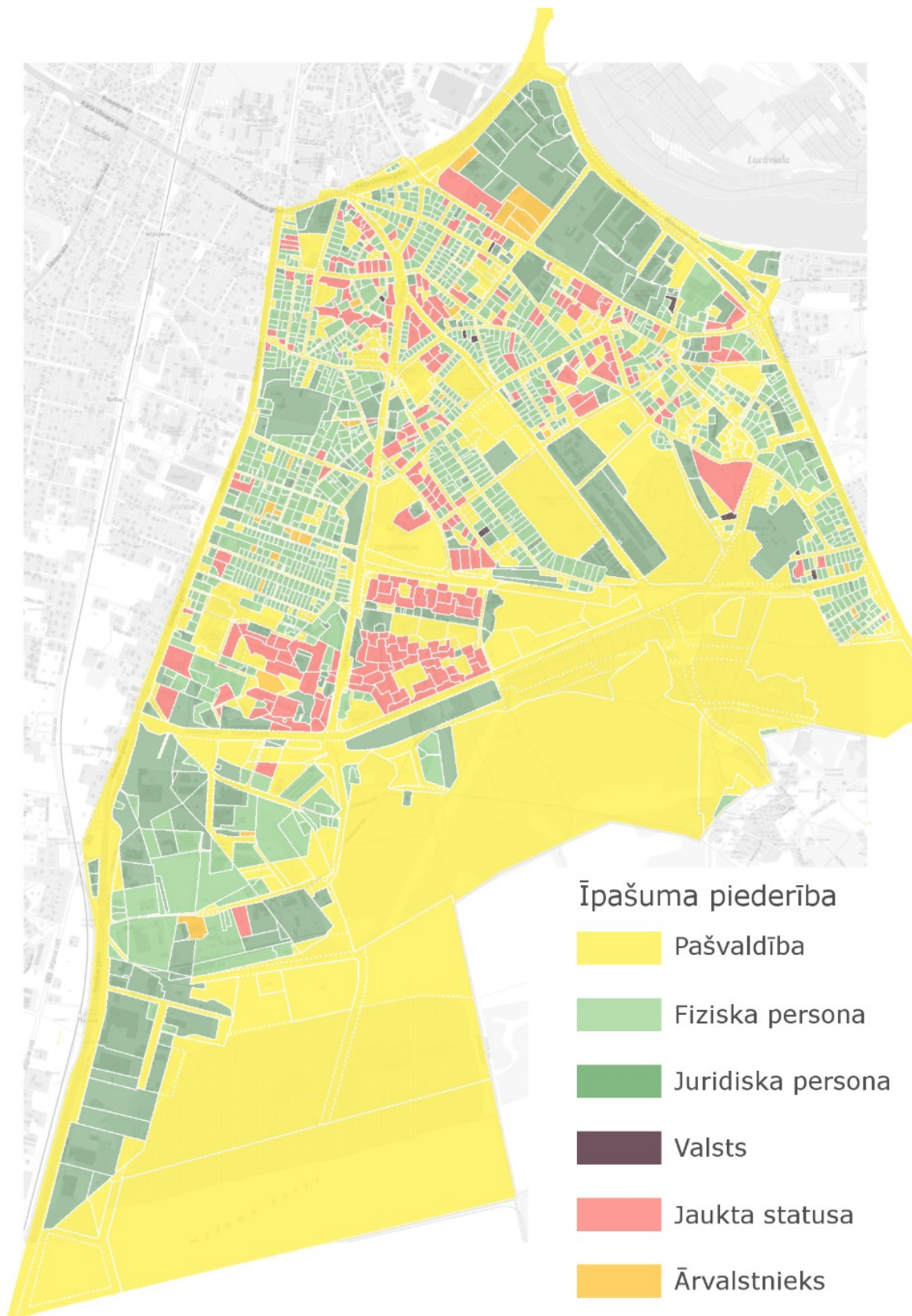
Sporta laukumu un iestāžu pieejamība

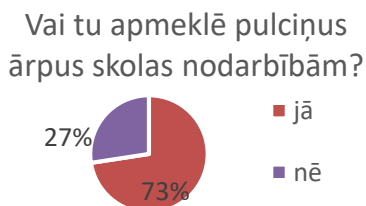
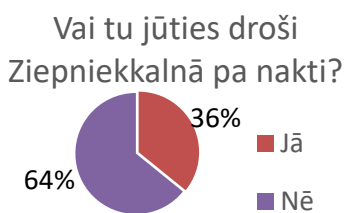
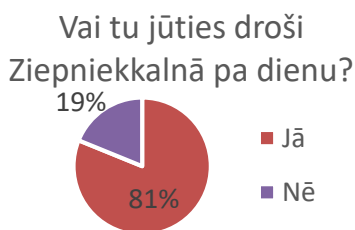
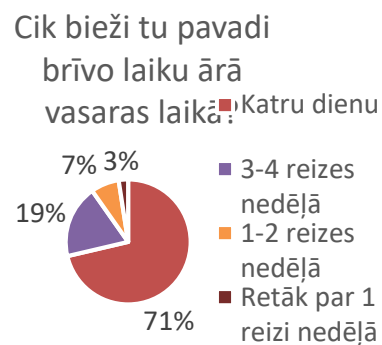
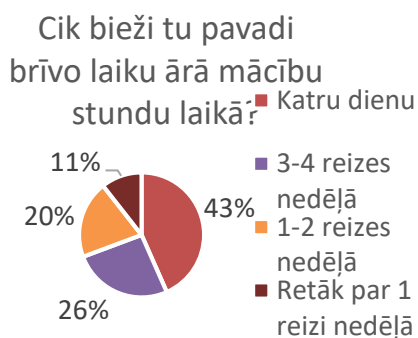
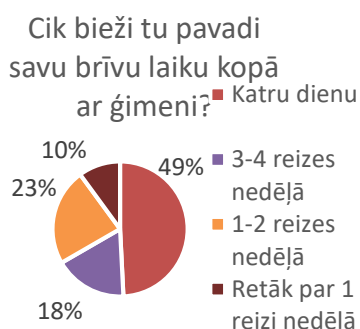
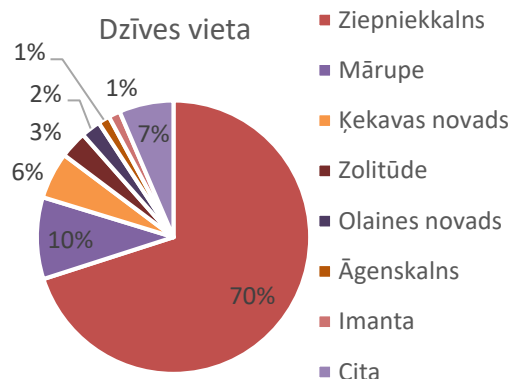
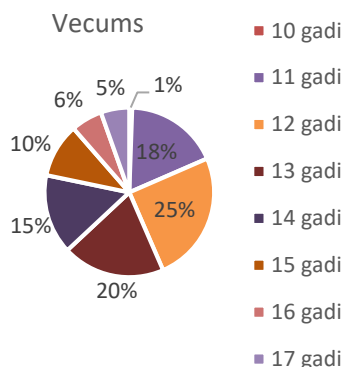
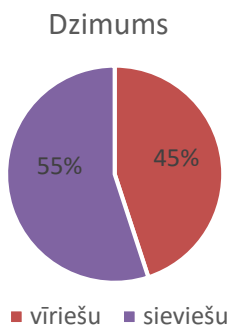
Aktuālie projekti Ziepniekkalna apkaimē (izstrādājusi autore, izmantojot Karšu izdevniecība 2018; Labie koki 2018 un VZD 2018)

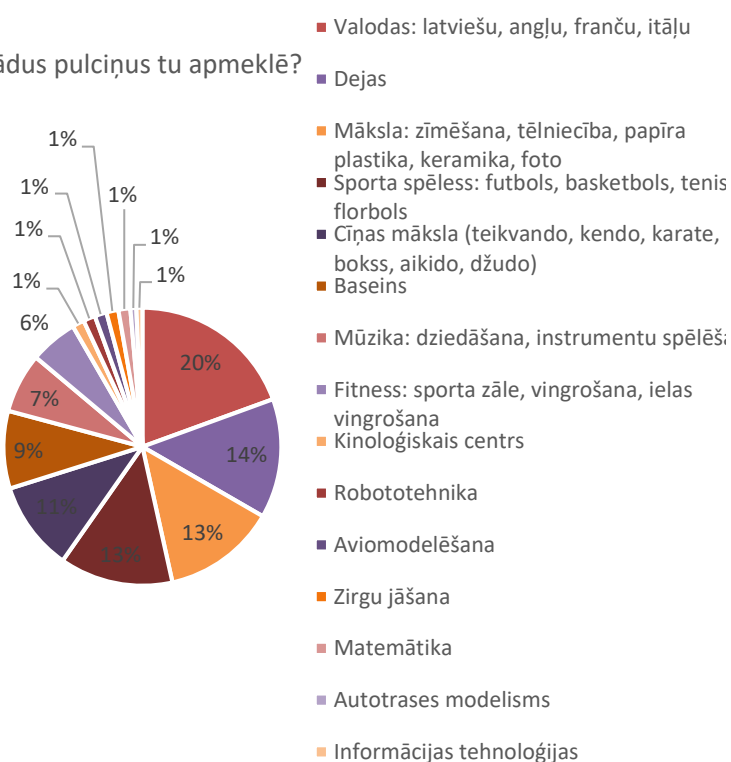
**Zemes vienību īpašuma piederība Ziepniekkalna apkaimē (izstrādājusi autore,
izmantojot Karšu izdevniecība 2018 un VZD 2018)**

Skolēnu aptauju apkopojums

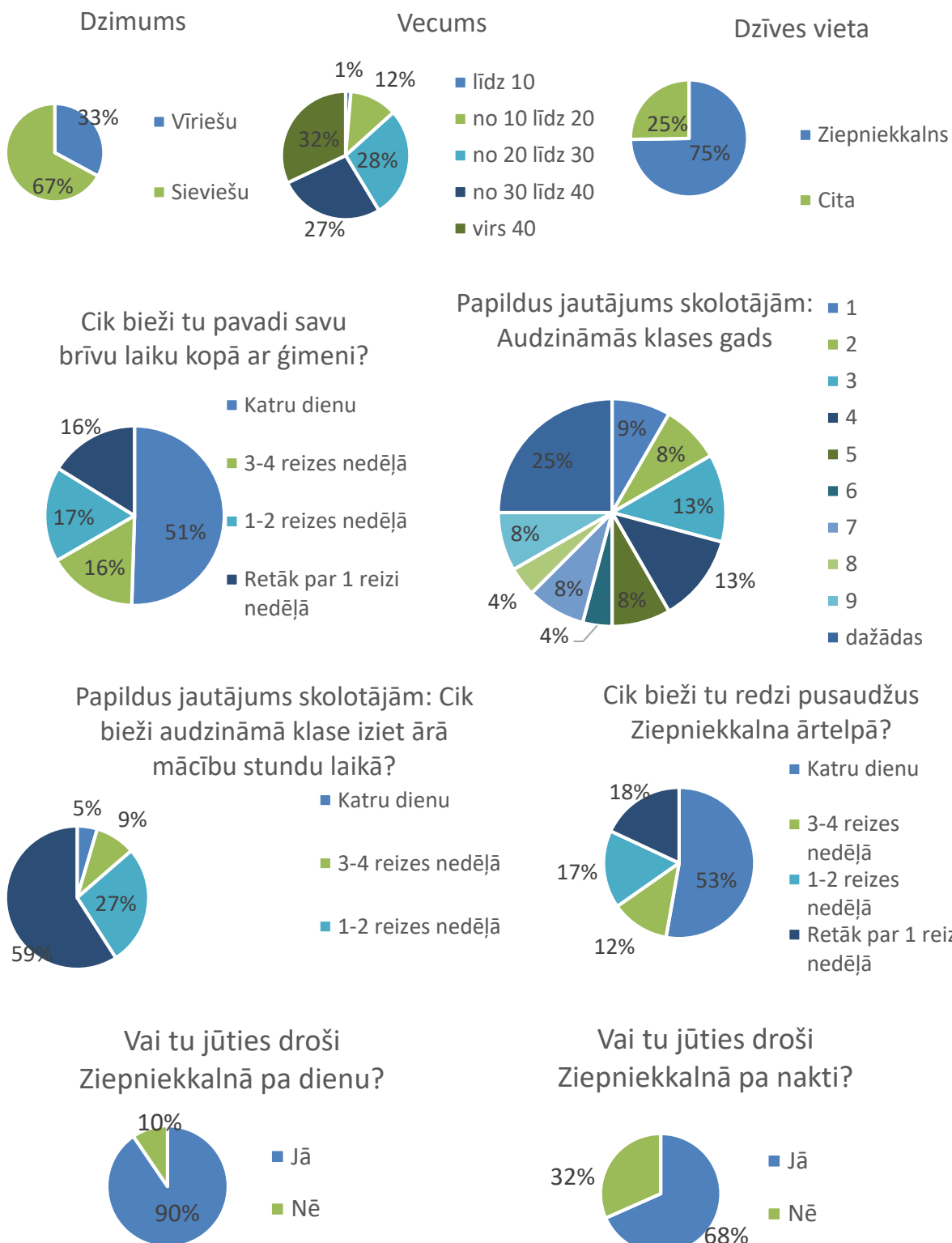
Kādus pulciņus tu apmeklē?

Pusaudžiem nozīmīgas telpas un citi pēc pusaudžu viedokļa svarīgi apkaimes aspekti			
Vietas		Vietas ārpus Ziepniekkalna	
<i>Izglītība un sports</i>		Rīga plaza	20
Skola	135	Lucavsala	8
Trenažieri/stadions/laukums	33	Ģitāras spēle Centrā	1
Futbola laukums	31	Zaķusala	1
Baseins	28	Līvu akvaparks	1
Sporta zāle	10	Barona laukums	1
Skolas	10	Daugava	1
Brāļa bērnu dārzs	7	Personīgas vērtības	
CSDD	1	Dzīvās būtnes: kaķi, putni	8
Bibliotēka	1	Cilvēki labsirdīgi un atsaucīgi	6
<i>Citas vietas</i>		Draugi	7
Veikali	82	Mīlestība pret savu apkaimi	4
Savas mājas vai pagalms, draugu vai radu mājas, kojas	61	Ģimene	2
Macdonalds	53	Veselība	1
Bērnu laukumi	26	Izklaides	1
Hesburgers	18	Mīlestība, attiecības	2
Poliklīnika	10	Zaļās telpas	
Privātais sektors	7	Parks	114
RJTC	5	Mežs vai bērzu birze	47
Ķīnas mūris	4	Zaļa infrastruktūra	30
Ziepniekkalna sēta	3	Zaļais dārzs	1
Atraksiju parks	2		
Kojas	1		
Nesakārtotas un nepatīkamas lietas pēc pusaudžu domām			
Citi apkaimes aspekti		Transporta infrastruktūra	
Pa nakti bīstami, bailīgi, slikts apgaismojums, bezpajumtnieki, agresīvie cilvēki alkohola reibumā, agresīvie suņi	81	Ceļi pārāk lieli	27
Vienmuļas bloka mājas, pārāk liela apbūve	50	Pieturas	20
Nepatīk skolas iekštelpās tik daudz laika pavadīt	35	Stāvvietas pie skolas	11
Grausti un vecas konstrukcijas	35	Slikts segums uz ielām un ietvēm	10
Atkritumi visur, suņu kakas pie daudzstāvu māju ieejām	31	Nesaprotama ceļu un ietvju infrastruktūra	8
Bīstami pussabrukuši b. Laukumi	19	Korķi	1
Pamesta robo-rūpnīca	16	Vienības gatves un Tīraines ielas krustojums priekš gājējiem	1
Slikts apgaismojums	15	Izmisīgs lūgums atjaunot pilnīgi visu	11
Nesakārtots parks	11		
Apkaime ir kā vecs mazdārzs	10		
Apkaimē nav identitātes	8		
Hesburgers/macdaks	8		
Ceļojums tālumā	6		
Spēļu zāle/alko kioski	6		
Nav pusaudžu vietas	6		
Veikalu apkārtnē, īpaši Mego priekšlaukumā	5		
Nav vietas suņiem	3		

Lietas, kas jāuzlabo Ziepniekkalnā pēc pusaudžu domām			
Zaļumi		Apkaimes labiekārtojums	
Labiekārtots parks	30	Pagalnu labiekārtošana	26
Trenažieri mežā	2	Sakārtot atkritumu sistēmu	22
Zaļās infrastruktūras attīstība	20	Dzīvnieku trenēšanas vieta	1
Ūdens		Soliņi	1
Strūklaka arī dzeramā ūdens strūklka	20	Pelmeņa formas statuja	1
Dīķis vai ezers	8	Statujas	1
Pludmale	1	Skatu torni	1
Sporta infrastruktūra		Transporta infrastruktūra	
Skeit park	28	Pagalmos ceļi un ietves	48
Velo un riteņu ceļš	15	Tramvaju	1
Sporta laukumi	25	Bez korķiem	1
Sporta komplekss vai stadions pie skolas	12	Graudu ielas pieturu tuvāk skolai	5
BMX	7	Uzlabot Spulgas ielas pieturu	1
Āra nodarbības (zīmēšana, zirgu jāšana, sports)	4	Sakārtot spulgas ielu	1
Parkūra vieta	1	Attīstīt transporta infrastruktūru, samazināt ceļus	3
Izklaides un interešu izglītības vietas		Sakārtot stāvvietas	5
Akvaparks	16	Skola	
Bezmaksas atrakciju parks	5	Labiekārtot pārdaugaas skolu	13
Interešu izglītības centrs, biblioteka, koncertzāle	13	Žogs ap skolu	5
Hogvarts	1	Pusaudžu laukumi	32
Apbūve un pakalpojumu infrastruktūra		Velo stendi	2
TC	7	Skolas autobuss	1
Atvērta kafejnīca	4	Citi apkaimes aspekti	
Patversme/vet	3	Novērst pieriebušo un bomžu cilvēku klātbūtni	8
24/7 veikals	2	Tīra rajonu, uzlabo apsardzību	2
Mazāku mērogu apbūvei	1	Bezmakas zooparks	1
Jaunas mājas	2	Lai apkaime ierakstītos Rīgā	1
Nonest dārziņus aiz 40 galapunkta	1	Māja bezpajumtniekiem	1
Fasāžu krāsošana	6	Lai rīga dotu naudu apkaimes attīstībai un skolas ārtelpas uzlabošanai	7
KFC restorāns	5	Saldējumu pārdošana pie skolas	1
Bruger King	3	Šķirošanas laukumu izveide	5
Promo veikals	1		
Jaunas fabrikas	1		

Skolotāju un pieaugušu cilvēku aptauju apkopojums

Pieaugušiem nozīmīgas telpas un citi pēc pusaudžu viedokļa svarīgi apkaimes aspekti			
Vietas		Zaļās telpas	
<i>Izglītība un sports</i>		Parks	69
Skola	27	Mežs vai bērzu birze	33
Skolas	21	Zaļa infrastruktūra	21
Trenažieri, stadions	13	Zaļais dārzs	4
Baseins	10	Vietas ārpus ZP	
Bērnu dārzs	2	Lucavsala	3
Mūzikas skola	2	Baznīca vienības gatvē	1
Bibliotēka	1	Arkādijas parks	1
Rjtc	1	Personīgas vērtības	
<i>Citas vietas</i>		Miers, klusums, patīkams, tīrs utt.	7
Pakalpojumu infrastruktūra	24	Skolēni	3
Veikali (sporta)	15	Cerība, sāpes, izmisums	1
Bērnu laukumi	11	Luksofors skolas tuvumā - stabilitāte un aizsardzība	1
Savas mājas vai pagalms, draugu vai radu mājas	9		
Atrakciju parks	6		
Vet. klīnika	3		
Poliklīnika	3		
Bērnu slimnīca	2		
Macdonalds	2		
Ķīnas mūris	2		
Privātais sektors	1		
Hesburgers	1		
Nesakārtotas un nepatīkamas lietas pēc pieaugušo domām			
Citi apkaimes aspekti		Transporta infrastruktūra	
Par maz pusaudžiem domātas ārtelpas	16	Lieli ceļi	27
Vienmuļas bloka mājas, pārāk liela apbūve	16	Pietura	21
Mego laukums	16	Mašīnu daudzums ietvju tuvumā	14
Atkritumi	15	Nesaprotama ceļu un ietvju infrastruktūra	12
Pa nakti bīstami, bailīgi, slikts apgaismojums, bezpajumtnieki, agresīvie cilvēki alkohola reibumā, agresīvie suņi	14	Publiskais transports	4
Pagalmi	8	Velo un riteņu taciņu trūkums	3
Vecs apkaimes plānojums, fasāžu arhitektūra, krāsu gammas	7	Korķi starp augststāvenēm	3
Spēļu zāles	7	Ielas (graudu, Dižozolu, Irbenes)	5
Pamestas ēkas	5	Atgāzene	1
Slikts apgaismojums	3	Izmisīgs lūgums atjaunot pilnīgi visu	9
Pamesta robo-rūpnīca	3		
Ēbelmuižas parks	3		
40. autobusa galapunkts	2		
Mežs	2		
Grausti pie 2. slimnīcas	1		
Ķīnas mūris	1		
Izciršana kūdras laukam	1		
Pudeles pieņemšanas vieta	1		

Lietas, kas jāizlabo Ziepniekkalnā pēc pieaugušo domām			
Zaļumi		Apkaimes labiekārtojums	
Labiekārtot Ēbelmuižas parku: izklaides un trenāžieri, apgaismojums, soli, wifi, suņu laukums, estrāde, velo ceļš	28	Pagalnu labiekārtošana	31
Meža apsaimniekošana, atkritumu savākšana	13	Sakārtot atkritumu sistēmu	20
Zaļās infrastruktūras attīstība	2	Soliņi	13
Trenāžieri mežā	1	Labiekārtot tukšumu pie Dimas	12
Ūdens		Bērnu laukumi	10
Strūklaka	2	Grausti pie Ēbelmuižas	8
Dīķis vai ezers	3	Dzīvnieku trenēšana vieta mežā	7
Pludmale	2	Pārveidot bijušo robota rūpnīcu par bērnu un pusaudžu parku	4
Sporta infrastruktūra		Vispārējā apkaimes labiekārtošana	3
Norobežoti sporta laukumi	25	Transporta infrastruktūra	
Sporta komplekss vai stadions pie skolas	17	Pagalmos ceļi un ietves	28
Velo un riteņu ceļš	13	Ceļu remonts	18
Laukums pieaugušajiem un veciem cilvēkiem	8	Uzlabot Spulgas ielas pieturu	15
Skola		Paplašināt ielas, veidojot stāvvietas gar ielu un atbrīvojot pagalmos vietu cilvēkiem	9
Labiekārtot pārdaugaas skolu	10	Ozolciema pietura	4
Žogs ap skolu	2	Dzelzceļa pārbrauktuves sakārtošana	4
Izklaides un interešu izglītības vietas		Autobuss uz jūrmalu	4
Izklaides centrs, Interesešu izglītības centrs	15	60 maršruts brīvdienās	3
Izklaides pasākumi	4	19. trolejbusa galapunktā uzlikt jumtiņu	2
Izstāžu centrs dzīvniekiem	1	Transports no Pārdaugavas skolas uz baseinu	1
Skeitparks	1	Citi apkaimes aspekti	
Apbūve un pakalpojumu infrastruktūra		Novērst pieriebušo un bomžu cilvēku klātbūtni	15
Atvērta kafejnīca	8		
Nonest dārziņus aiz 40 galapunkta	8		

